

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DİJİTAL
OKURYAZARLIK BECERİ YETERLİLİK DÜZEYLERİ
(KIRŞEHİR ÖRNEĞİ)

Cahit KÖŞKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2022

©2022-Cahit KÖŞKER

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DİJİTAL
OKURYAZARLIK BECERİ YETERLİLİK DÜZEYLERİ
(KIRŞEHİR ÖRNEĞİ)

DIGITAL LITERACY SKILL PROFICIENCY LEVELS OF
SOCIAL STUDIES TEACHERS
(EXAMPLE OF KIRSEHIR)

Hazırlayan

Cahit KÖŞKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

KIRŞEHİR-2022

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Cahit KÖŞKER tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Beceri Yeterlilik Düzeyleri (Kırşehir Örneği)*”adlı tez çalışmasıtarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Üye.....(İmza)

Prof. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2022

(İmza)

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Teziminyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2022

Cahit KÖŞKER

İmza

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİ YETERLİLİK DÜZEYLERİ(KIRŞEHİR ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS

Hazırlayan: Cahit KÖŞKER

Danışman: Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

2022 – (XVII+109)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA (Danışman)

Prof. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Bu tezin amacı Kırşehir ili özelinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeylerini belirlemek ve çeşitli değişkenlere göre nasıl farklılaştığını bulmaktır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeyine ait verilerin elde edilme sürecinde tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde Kırşehir ili genelinde görev yapmakta olan 163 sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem grubunun oluşturulmasında basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. COVID-19 salgını sonucunda uzaktan eğitim tedbirlerinin alınmasına bağlı olarak çalışma grubu 103 öğretmen olarak belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin “*Kişisel Bilgileri*”; ikinci bölümünde ise araştırmaya katılan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla Bayraktı (2020) tarafından geliştirilen “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde yer alan Kişisel Bilgiler bölümünde araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin “cinsiyet, eğitim durumu, mesleki tecrübe(kıdem) yılı, görev yeri, yaş, aile gelir durumu, kişisel bir bilgisayara sahip olma durumu, sürekli bir internet bağlantısı olma durumu, sosyal ağları kullanma, dersle ilgili düzenli takip edilen forum sayfası, düzenli takip edilen teknoloji dergileri, düzenli takip edilen teknoloji haber siteleri, dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alma durumu, dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılma, internette günlük geçirilen zaman ve İnternet, en çok hangi amaçlar için kullanıldığı” gibi demografik değişkenlere yer verilmiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan nicel verilerin çözümlenmesinde SPSS 20 programı kullanılarak veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. ANOVA ve T-testi gibi testlerin, normal dağılımlı verilerle ilgili çalışmalarda kullanılması gerekmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılarak verilerin normal dağılıma sahip olduğu

görülmüştür. İlgili koşulların sağlanması ile araştırma verilerinin analizinde ANOVA ve T-testi gibi testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeyini belirlemek amacıyla uygulanan ölçek sonucunda; etik ve sorumlulukta çok iyi düzeyde, genel bilgi ve işlevsel becerilerde orta düzeyde, günlük kullanımda iyi düzeyde, profesyonel üretimde az düzeyde, gizlilik ve güvenlik de iyi düzeyde ile sosyal boyut düzeylerinde orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Beceri, Dijital Okuryazarlık, Okuryazarlık, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Teknoloji.

ABSTRACT

DIGITAL LITERACY SKILL PROFICIENCY LEVELS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS

(EXAMPLE OF KIRSEHIR)

M.Sc.Thesis

Preparer: Cahit KÖŞKER

Advisor: Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

2022 –(XVII+109)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School of Social Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education

Division of Social Studies Education

Jury

Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Prof. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

The aim of this thesis is to determine the digital literacy skill proficiency levels of social studies teachers in Kırşehir province and to reveal their differences according to various variables. In the research, the screening method was used in the process of obtaining data on the digital literacy skill proficiency level of social studies teachers. The universe of the research consisted of social studies teachers working throughout the province of Kırşehir in the 2020-2021 academic year. Simple random sampling method was used to create the sample group of the study. The study group was determined as 103 teachers due to the distance education measures taken as a result of the COVID-19 pandemic. The data collection tool used in the research consists of two parts. In the first part, the "Personal Information" of the teachers participating in the research was used, and in the second part, the "Digital Literacy Scale" developed by Bayrakçı (2020) was used to determine the digital literacy levels of the teachers participating in the research. age, family income, personal computers, to have a continuous connection to the internet, social networks use technology to follow regularly follow forum page regularly to magazines, news sites regularly to follow all kinds of digital literacy training, symposiums, conferences, seminars, etc. it's about digital literacy. Demographic variables such as participation in events, daily time spent on the Internet and the purposes for which the internet is used the most are included. In the analysis of the quantitative

data obtained as a result of the research, the data were transferred to the computer environment using the SPSS 20 program. Tests such as ANOVA and T-test should be used in studies with normally distributed data. When the skewness and kurtosis values were examined, it was seen that the data had a normal distribution. By providing the relevant conditions, it was decided to use tests such as ANOVA and T-test in the analysis of research data. As a result of the scale applied to determine the digital literacy skill proficiency level of social studies teachers; Ethics and responsibility are also very good, general knowledge and functional skills are moderate, daily use is good, professional production is low, privacy and security are good, the social dimension is moderate.

Keywords:Skill, Digital Literacy, Literacy,Social Studies Teacher,Technology.

ÖN SÖZ

Dijital yetkinliklerini artırmış bir birey bilgiye ulaşmada farklı alternatifleri kullanmanın yanında ulaşmış olduğu bu bilgiyi paylaşarak aktif olarak teknolojiyi amacına uygun olarak kullanabilir. Bireylerin bu yeterliliği kazanmalarının ilk yolu öğretmenlerden geçmektedir. Eğitimde teknolojik yenilikleri takip eden, dijital içerikleri derslerinde kullanan ve öğrencilerine bu becerileri kazandıran öğretmenler çocuklarıncağa ayak uydurmasında önemli katkılar sağlayacaktır.

Teknolojide yaşanan gelişmeye bağlı olarak ortaya çıkan değişim ve dönüşümler bu çalışmanın merakını da artırmaktadır. Günümüzde dijital okuryazarlık, hem akademik hem de akademik olmayan literatürde önemli tartışma konularından biri haline gelmiştir. Aslında dijitalleşen topluma uyum sağlamak modern zamanların en büyük sorun alanlarından biri. Hastaneye kabulden bilet alımına, sabıka kaydı almaktan vergi ödemeye kadar birçok vatandaşlık işlemi dijital ortamda yapılıyor. Bu işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için sosyal alanda belirli bir bilgi ve beceri düzeyine sahip olunması gerekmektedir. Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile birlikte dijital okuryazarlığın önemi daha da artmış ve daha da fazla üzerinde durulması gereken bir konu haline gelmiştir.

Etkin bir vatandaş yetiştirme amacına yönelik dijital okuryazarlık becerileri Sosyal Bilgiler derslerinde önemli bir yere sahiptir. İlk kez 2005 yılında teknolojiye ilişkin becerilerin yer aldığı sosyal bilgiler öğretim programı 2018 yılında teknolojik gelişmelere bağlı olarak güncellenmiştir. Günümüzde önemi giderek artan dijital okuryazarlık becerisini bireylere aktaracak olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yetiştirilmesi de önemlidir.

Bu araştırmanın problem cümlesi, Kırşehir’de ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi şeklindedir.

Literatürde dijital okuryazarlık ile ilgili araştırmaların içeriğini öğretmen adayları, aileler ve öğrenciler oluşturmaktadır. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler ve faktörleri açısından incelenmesi çalışmanın özgünlüğünü ve önemini ortaya koymaktadır. Araştırmada, insanların eğitiminde rol model olan, bilgi ve yaşam deneyimlerini paylaşarak topluma katkı sağlayan ve geleceğin okuryazar insanlarını hazırlayan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerini belirleyerek

gelecek araştırmaları desteklemeyi amaçlamaktadır.

Yüksek lisans eğitim sürecinde ve tez çalışmamın hazırlanması aşamasında bilgisini ve tecrübesini her daim paylaşan, değerli zamanını esirgemeyen ve bu süreç içerisinde her zaman kapısını çalabildiğim tez danışmanım Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA'ya, tez savunmam sırasında beni dinleyerek değerli görüşleriyle bilgi ve deneyimlerini paylaşan jüri üyeleri Prof. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ'a, ve Doç. Dr. Vedat AKTEPE'ye, yüksek lisans eğitim sürecinde akademik anlamda bana katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Hayriye SAYHAN'a, Doç. Dr. Tercan YILDIRIM ve Prof. Dr. Zafer KUŞ'a; uygulamanın yapılması ve izinler konusunda yardımlarını esirgemeyen Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne ve araştırmam esnasında bana yardımcı olan öğretmen arkadaşlarıma; hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili annem ve babama, yüksek lisans sürecinde ve tez aşamasında yardımını hiç esirgemeyen ablam Doç. Dr. Nilüfer KÖŞKER'e, bu zorlu çalışma sürecinde beni her zaman destekleyen sevgili eşim Esra KÖŞKER'e teşekkür ederim.

Varlıkları ile bana güç veren çocuklarım Onur ve Berke'ye örnek teşkil etmesi temennisiyle.

Kırşehir-2022 Cahit KÖŞKER

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
GÖRSELLER LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR	xvii
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ	1
1.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	1
1.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİVEAMACI	3
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	6
BÖLÜM II.....	7
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	7
2.1.OKURYAZARLIK	7
2.2. BİLGİ, BECERİ VE YETKİNLİK KAVRAMLARI.....	8
2.3. BİLGİ OKURYAZARLIĞI KAVRAMI	9
2.4. BİLGİ VE TEKNOLOJİ OKURYAZARLIĞI KAVRAMI.....	10
2.5. DİJİTAL OKURYAZARLIK.....	11
2.5.1. Dijital Okuryazarlık Alt Disiplinleri.....	13
2.5.2. Dijital Okuryazarlık ile İlgili Modeller	15
2.5.2.1. Krumsvik Dijital Yetkinlik Modeli	15
2.5.2.2. Calvani, Fini ve Ranieri Dijital Yetkinlik Modeli.....	16
2.5.2.3. Chetty ve Diğerleri Dijital Okuryazarlık Modeli	17
2.5.2.4. Hobbs Dijital Okuryazarlığı Modeli	17
2.5.2.5. NgDijital Okuryazarlık Modeli	18
2.5.2.6. Hagueve Payton Dijital Okuryazarlık Modeli	18
2.6. DİJİTAL OKURYAZARLIĞA ETKİ EDEN ETMENLER	21
2.6.1. Dijital Kültürleşme	21
2.6.2. Dijital Sosyalleşme	22
2.6.3. Dijital İletişim.....	23

2.6.4. Dijital Vatandaşlık.....	24
2.6.5. Dijital Aile.....	24
2.6.6. Dijital Erişim.....	25
2.7. DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN GÜVENLİ VE ETKİN KULLANIM AŞAMALARI	26
2.7.1. Farkında Olma Aşaması.....	26
2.7.2. Kılavuzluk Yapma Aşaması.....	27
2.7.3. Model Olma Aşaması.....	27
2.7.4. Geri Bildirim Aşaması.....	28
2.8.DİJİTAL OKURYAZARLIKTAKİ BAZI ÖĞRENME ORTAMLARI VE ARAÇLARI	28
2.8.1. Eğitim Bilişim Ağı.....	29
2.8.2. Vitamin.....	30
2.8.3. MorpaKampüs.....	30
2.8.4. Forumlar.....	31
2.8.5. Facebook.....	32
2.8.6. 3D Mekânlar.....	33
2.8.7. Google Earth– Google Maps.....	33
2.8.8. 3D Yazıcılar.....	34
2.8.9. Bulut Teknolojisi.....	35
2.8.10. Okulistik.....	36
2.8.11. Tonguç Akademi.....	37
2.9. DİJİTAL OKURYAZARLIK EĞİTİMİ	38
2.10. SOSYAL BİLGİLER VE DİJİTAL OKURYAZARLIK	40
2.10.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Dijital Okuryazarlık.....	42
2.10.2. Sosyal Bilgiler Eğitimi Lisans Programında Dijital Okuryazarlık Becerisini Kazandırmaya Yönelik Dersler.....	44
2.11.DİJİTAL OKURYAZARLIK İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	44
BÖLÜM III	52
3. YÖNTEM	52
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	52
3.2.ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	52
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	55
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	56
BÖLÜM IV	59
4. BULGULAR	59
4.1. SBÖ DOY ALGISININ ÖLÇEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULARI.....	59

4.1.1. Etik ve Sorumluluk Düzeyi İle İlgili Bulgular.....	59
4.1.2. Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Düzeyi İle İlgili Bulgular	61
4.1.3. Günlük Kullanım Düzeyi İle İlgili Bulgular.....	62
4.1.4. Profesyonel Üretim Düzeyi ile İlgili Bulgular.....	63
4.1.5. Gizlilik ve Güvenlik Düzeyi ile İlgili Bulgular	64
4.1.6. Sosyal Boyut Düzeyi ile İlgili Bulgular	65
4.2. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN CİNSİYETEGÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	66
4.3. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN KİŞİSEL BİLGİSAYARA SAHİP OLMA DURUMLARINA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI	67
4.4. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN SÜREKLİ İNTERNET BAĞLANTISI OLMA DURUMLARINA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI	68
4.5. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN SOSYAL AĞLARI KULLANMA DURUMLARINA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI	69
4.6. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN DÜZENLİ FORUM SAYFASI TAKİP DURUMLARINA İLİŞKİN ANALİZ BULGULARI.....	70
4.7. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN DÜZENLİ TAKİP ETTİKLERİ TEKNOLOJİ DERGİLERİ DURUMUNA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI.....	71
4.8. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN TEKNOLOJİ HABER SİTELERİNİ DÜZENLİ TAKİP DURUMLARINA İLİŞKİN ANALİZİ	72
4.9. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIKLA İLGİLİ EĞİTİM ALMA DURUMUNA İLİŞKİN ANALİZİ	73
4.10. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIKLA İLGİLİ HERHANGİ BİR ETKİNLİĞE KATILMA DURUMU FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	74
4.11. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	75
4.12. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN MESLEKİ TECRÜBE (KIDEM) YILI DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	77
4.13. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN GÖREV YERİ DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	80
4.14. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN YAŞ DURUMU FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	81
4.15. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN AİLE GELİR DURUMU FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	82
4.16. BOYUTLAR ARASI KORELASYON ANALİZİNE AİT BULGULAR.....	83
BÖLÜM V	85
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	85
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	85
5.2. ÖNERİLER	90

KAYNAKÇA	92
EKLER.....	101
ÖZGEÇMİŞ.....	106

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1. Dijital Okuryazarlık Alt Disiplinleri	15
Tablo 2.2. Dijital Okuryazarlık Becerisi ile İlgili Kazanımlar	43
Tablo 3 1. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri. 53	
Tablo 3.2. Dijital Okuryazarlık Ölçeğine İlişkin Alt Düzeyler	56
Tablo 3.3. Dijital Okuryazarlık Ölçeği ve Faktörlerine İlişkin Güvenirlilik Analizi.....	57
Tablo 3.4. Dijital Okuryazarlık Ölçeği Normallik Testi Sonucu.....	58
Tablo 4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Etik ve Sorumluluk Boyutuna İlişkin Bulgular	60
Tablo 4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler boyutuna İlişkin Bulgular	61
Tablo 4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Günlük Kullanım boyutuna İlişkin Bulgular. 62	
Tablo 4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Profesyonel Üretim boyutuna İlişkin Bulgular	63
Tablo 4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gizlilik ve Güvenlik boyutuna İlişkin Bulgular	64
Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Boyuta İlişkin Bulgular	65
Tablo 4.7. SBÖ DOY Düzeylerinin Cinsiyet Göre Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları	66
Tablo 4.8. SBÖ DOY Düzeylerinin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları	67
Tablo 4.9. SBÖ DOY Düzeylerinin Sürekli İnternet Bağlantısına Sahip Olma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları	68
Tablo 4.10. SBÖ DOY Düzeylerinin Sosyal Ağları Kullanma Durumuna İlişkin t –testi Sonuçları.....	69
Tablo 4.11. SBÖ DOY Düzeylerinin Düzenli Takip Ettikleri Forum Sayfası Durumlarına İlişkin t -testi Sonuçları	70
Tablo 4.12. SBÖ DOY Düzeylerinin Teknoloji Dergileri Düzenli Takip Durumuna İlişkin t -testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.13. SBÖ DOY Düzeylerinin Teknoloji Haber Siteleri Düzenli Takip Durumuna İlişkin t -testi Sonuçları	72
Tablo 4.14. SBÖ DOY Düzeylerinin Dijital Okuryazarlıkla İlgili Eğitim Alma Durumuna İlişkin t -testi Sonuçları	73
Tablo 4.15. SBÖ DOY Düzeylerinin Dijital Okuryazarlıkla İlgili Herhangi Bir Sempozyum, Kongre, Seminer vb. Etkinliklere Katılma Durumuna İlişkin t -testi	

Sonuçları.....	74
Tablo 4.16. Boyutların Homojenlik Durumu.....	75
Tablo 4.16.1. Varyans Analizi (ANOVA).....	76
Tablo 4.16.2. Varyans Analizi (Welch).....	76
Tablo 4.16.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin eğitim durumuna göre hangi alt grupları arasında farklılaştığını gösteren post-hoc game howell testi sonuçları.....	77
Tablo 4.17. Boyutların Homojenlik Durumu.....	77
Tablo 4.17.1. Varyans Analizi (ANOVA).....	78
Tablo 4.17.2. Varyans Analizi (Welch).....	79
Tablo 4.18. Boyutların Homojenlik Durumu.....	80
Tablo 4.18.1. Varyans Analizi (ANOVA).....	80
Tablo 4.19. Boyutların Homojenlik Durumu.....	81
Tablo 4.19.1. Varyans Analizi (ANOVA).....	81
Tablo 4.20. Boyutların Homojenlik Durumu.....	82
Tablo 4.20.1. Varyans Analizi (ANOVA).....	83
Tablo 4. 21. SBÖ DOY Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2. 1 Dijital Teknolojilerle İlgili Okuryazarlık Türleri.....	14
Şekil 2. 2.Dijital Yetkinlik Modeli.....	16
Şekil 2. 3. Hagueve Payton Dijital Okuryazarlık Modeli	19

GÖRSELLER LİSTESİ

Sayfa

Görsel 2. 1. Eğitim Bilişim Ağı	29
Görsel 2. 2. Vitamin Eğitim Portalı	30
Görsel 2. 3. Morpa Kampüs	31
Görsel 2. 4. Sosyalbilgiler.biz Forum	32
Görsel 2. 5. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sanal Müze Uygulaması	33
Görsel 2. 6. Google Earth	34
Görsel 2. 7. 3D Yazıcı Modeli	35
Görsel 2. 8. Bulut Teknolojisi	36
Görsel 2. 9. Okulistik	37
Görsel 2. 10. Tonguç Akademi	38

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
DODÖ	Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği
DOY	Dijital Okuryazarlık Yeterliliği
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
FATİH	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi
ISTE	The International Society for Technology in Education (Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu)
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı ve önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve araştırmada verilen çeşitli kavramların tanımları üzerinde durulmuştur.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Yaşantımız, teknolojik gelişmelerin etkisiyle gelişmekte ve değişmektedir. Sarmal bir hal alan bu değişim kartopu gibi büyümekte, tesirini daha da artırmaktadır. Evlerimizde kullandığımız teknolojik aletlerden, arabalarımızda kullandığımız teknolojik sistemlere, apartmanlarımıza girerken kullandığımız güvenlik sistemlerine kadar gündelik hayatımızda yerleri olan bu sistemler zamanla dijitalleşmektedir. Değişimin hızlanmasıyla birlikte bireylerin sürece aktif olarak katılması ve kendilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Sürece uyum sağlayabilen, yeniliğe ve değişime açık bireyler, dijitalleşen dünyaya ayak uydurabilirler. Yeni süreçte elinde tableti ile okula giden öğrenciler, evden elektronik posta ve sosyal ağlar ile yönetilen işyerleri, sanal alışverişler, sanal sınıf uygulamaları hayatımızın sürekli değişmekte ve dijitalleşmekte olduğunu göstermektedir.

Bu değişim ve gelişime bağlı olarak çeşitli yetkinliklerin olması zorunlu hale gelmektedir. Dijital ortamlardaki görevleri yerine getirmek isteyen bireylerin teknik, bilişsel ve sosyal bazı yetenekleri geliştirmesi beklenmektedir. Bireylerin teknolojiyi takip eden, yaşam boyu öğrenmeyle birlikte öğrendiklerini analiz yapabilen, sorgulayan, araştıran ve bu araştırmaları doğrultusunda değerlendirmeler yapıp sonuçlara ulaşan, okuryazar kişiler olması istenmektedir (Günüç, Odabaşı ve Kuzu, 2013:446-447). Okuma ve yazma yeteneği olarak kabul edilen okuryazarlık kavramının tanımı günümüzde genişlemiştir. Okuryazarlık; her toplum için ayrı ayrı olan harf ve değişik sembollerin ifade etmiş olduğu karşılıklarının anlaşılması olarak tanımlanmıştır (Hobbs, 2010:13).

Toplumsal gelişme ve değişime bağlı olarak okuryazarlık kavramı gelişerek yeni okuryazarlık tanımları ortaya çıkmaktadır. Medya, bilgi, bilgisayar, dijital, ekran ve teknoloji okuryazarlığı gibi ortaya çıkan bu kavramlar 21. yüzyıl okuryazarlıkları arasında yer almaktadır. Okuryazarlık kavramında meydana gelen değişimde teknoloji başlıca etkindir. Teknolojik gelişmeyle birlikte bilgiye ulaşmanın yolu artmıştır. Dijital araçlar sayesinde istediğimiz bilgiye her zaman erişme imkânına sahibiz. Ancak bilgi karmaşası

içerisinden aradığımız bilgiyi bulma ve ulaşılmış olduğumuz bilginin doğruluğunu ispat etme konusunda bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olmalıyız.

Bilgiye ulaşan, analiz edip sonucunda farklı bilgiler ortaya koyan, bu bilgileri yaşantısına yansıtan bireylerin olması, bilgi okuryazarlığı için gereken yeterliliklerden bazılarıdır. Bu yeterliliklerin hayata geçmesi bireyin dijital okuryazar olması ile mümkündür. Günümüz bilgi çağında dijital okuryazarlık, bilgi teknolojisiyle birlikte öğrenmenin sürekli hale gelmesi, yeni bilgiler öğrenme halinde olan kişilerin öğrenmelerini daha etkili hale getirmek için sahip olması gereken yeterliliklerden biridir (Kıyıcı, 2008:6).

Yaşantımızın her anında bizimle beraber yer alan bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi kullanım alanında giderek artış göstermiş bu da toplumların alışlagelmiş düzenlerinde yenilenmelerini mecburi hale getirmiştir (Ala-Mutka, 2011:18). Önceleri bilgiye ulaşmak için kitap ve ansiklopedi tercih edilirken günümüzde teknolojinin ön plana çıkmasıyla birlikte bilgiye artık dijital ortamlardan ulaşılmaktadır. Bu doğrultuda da bireyler var olan teknolojiyi amacına uygun bir şekilde hayatlarına adapte etmeye devam etmektedir. Bu süreçte en fazla zorlananlar dijital teknolojiyle geç tanışan yetişkinlerdir. Dijital çağda dünyaya gelen çocuklar için bu süreç oldukça kolay, aileleri için ise bu süreç problemlidir. Dijital çağ ile birlikte dünyaya gelen çocuklar teknolojik aletler ile bunlara yüklenen uygulamaları çok rahat bir şekilde kullanmaktadır (Prensky, 2001:6).

Yeterli teknolojik altyapıyla birlikte değişimin içinde öğrencileri ve dolayısıyla ailelerini görmek istiyorsak, öğretmenlerin öncelikle bu altyapı ile donatılması gerekir. Eğitim uygulamaları, dijital hale gelen bir dünyada toplumu bir adım öne taşımada önemli bir etkiye sahiptir. Dijital becerilere sahip insanları eğitmek toplumlar için ayrı bir önem arz etmektedir. Bir kişinin söz sahibi olması, olayları yaratıcı ve farklı bir bakış açısıyla değerlendirmesi, etrafındaki sorunlu durumlara çözüm bulması ve en önemlisi toplumun gelişmesi anlamına gelir. Tüm bunların gerçekleşmesi, geleceğin anahtarı olan insanlara öğreten öğretmenlerin elindedir.

Teknolojinin eğitim amaçlı kullanılmasının olumlu sonuçları olacağına inanan öğretmenlerin, dijital araçları nasıl kullanacaklarına dair çekinceleri bulunmaktadır (Korkmaz, 2013:431-446). Bunun nedeni olarak öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yeterli bilgiye sahip olmaması gösterilebilir. Öğretmenlerin bir kısmı

ders içeriğini hazırlarken veya notları hesaplarırken Microsoft Office Word, Excel,Power Point gibi programların ötesine geçemezler. Bu öğretmenler, eğitim yazılımlarını kullanma konusunda kendilerini yetersiz hissettikleri için kendilerini güvensiz hissedebilirler. Bu sorunun üstesinden gelmenin yolu öğretmenleri iş başında eğitmek, yazılımları eğitici içeriklerle tanıtmak, onları sınıfta nasıl kullanacakları konusunda bilgilendirmek ve öğretmenlere sözlü anlatım dışında pratik bir şekilde örnekler sunmak olabilir (Cüre ve Özden, 2008:41-53). Amaç, öğretmenleri kişisel gelişimin yanı sıra dijital becerilerle donatmaktır. Bu sayede, dokunduğu her öğrenci dijital okuryazar bir kişi haline gelir.

Birey ilgili olabilirse dijital okuryazar olabilir, dijital ürünler kullanabilir ve yeni bilgiler üretebilir, üretilen bilgileri yorumlayabilir ve analiz edebilir, doğru ve faydalı bilgileri değerlendirip paylaşabilir ve sanal ortamda güvenliğini sağlayabilir (Öçal, 2017:4). Dijital içeriği derslere bağlayarak farkındalık oluşturmak, insanların dijital okuryazar olmalarına yardımcı olacaktır. Öğretmenler derslerini bu anlayışla işlediklerinde bilgiler hayatın her alanında öğrencilere fayda sağlayacaktır. Bu bağlamda, okullardaki derslere farklı bir bakış açısı kazandırmak mümkün olabilir. Örneğin; Sosyal Bilgiler dersinde yer alan iklim konusunda bir sunumun hazırlanmasında konuyu araştırma, görsel bulma, bu sunuya animasyon ekleme ve ders içeriğine teknolojiyi entegre etme gibi süreçlerle karşılaşılabılır. Böylelikle derste kullanılan dijital içerik bakış açısını genişletecektir.

Bu çalışmanın problem cümlesi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık alanındaki beceri yeterlilikleri hangi düzeydedir?”şeklindedir.

1.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİVEAMACI

Çağımızın en büyük özelliklerinden biri, teknolojinin hayatın her alanına yayılmasıdır. İhtiyaç duyduğumuz teknolojilerin eğitime entegrasyonu kısa sürede sağlandı ve eğitim ortamında bilgisayarlar, akıllı tahtalar ve projeksiyon cihazları kullanılmaya başlandı. Ancak eğitim sadece teknolojik cihazlarla sağlanamadığından öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin bu sisteme dâhil edilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Teknolojik gelişmeler sonucunda değişen materyaller genç kuşağı çevrelemiş, okuma yazma öğrenmede kullanılan etkinliklerden materyallere doğru değişimler yaşanmıştır (Baştuğ ve Keskin, 2012:80).

Öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin oluşturduğu bu üçayaktan biri eksikse veya gelişmemişse, ciddi sorunlar ortaya çıkacaktır. Bu durum, bu ortamda ikincil katılımcılar olan öğretmenlere ve ebeveynlere yeni sorumluluklar yüklemektedir. Çocuğunun bilgisayarda nasıl vakit geçirdiğini bilmeyen bir ebeveyn ile aynı payda üzerinde buluşmak zorlukları da beraberinde getirir. Aynı şekilde, okulda gün boyunca bir çocukla etkileşime giren öğretmenlerin de çocukların dijital dünyasında yetkin olmaları gerekir. Böyle bir durumun olmaması iletişim sorunlarına neden olur. Bunun tersini düşündüğümüzde, dijital dünyadaki rollerini bilen ve kabul eden öğretmenlerin öğrencileriyle daha uyumlu, daha ilgili ve daha başarılı olacaktır. Böylelikle öğrencilerin teknoloji hakkındaki görüşleri daha olumlu olacak ve onları dijital dünyaya daha hazır hale getirecektir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin ortak bir payda olarak dijital okuryazarlık yeterliliğine sahip olmaları, bu dijital hayatta öğrencilere rehberlik edebilmeleri ve onlara yardımcı olabilmeleri, gerekli koşulları yaratabilmeleri ve bu eylemleri alırken süreçte aktif kalabilmeleri çok önemlidir.

Tüm dünyada etkili olan yeni tip korona virüse (Covid-19) karşı yürütülen mücadele kapsamında Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve diğer birçok gerçek zamanlı program ve uygulamalar sayesinde ülke genelinde dersler online yapıldı. Bu süreç bize ilk önce öğretmenlerin dijital okuryazarlığa sahip olup olmadıklarını, dijital teknolojik araçları ne ölçüde kullanabildiklerini ve dijital okuryazarlık düzeylerinin ne ölçüde olduğunu görme fırsatı verdi. Bu nedenlerle bu araştırmanın önemi bu süreçte daha fazla hissedilmektedir.

Tepe (2019) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlığa İlişkin Görüşleri, Yaman (2019) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği), Yontar (2019) Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile Pala ve Başibüyük (2020)Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi gibi çalışmalar farklı başlıklarda dijital okuryazarlık kavramını tartışmış ve genellikle öğrencilerin veya öğretmen adaylarının okuryazarlık yeterlikleri incelenerek önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışma, yapılan çalışmalardan farklı olarak Kırşehir ili sınırları içerisinde bulunan ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin, çeşitli değişkenler açısından incelenmesini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada kullanılacak ölçek tespit edilirken Bayrakçı (2020) tarafından yapılan “*Dijital Yetkinlikler Bütünü Olarak Dijital Okuryazarlık: Ölçek Geliştirme Çalışması*” isimli doktora tezinden

elde edilen ölçek kullanılmıştır.

Bu çalışma ile “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık alanındaki beceri yeterlik düzeylerini belirlemek” amaçlanmıştır. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Beceri Yeterlilik Düzeyleri Ölçeğin;

- ✓ Etik ve Sorumluluk Boyutuna
- ✓ Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutuna
- ✓ Günlük Kullanım Boyutuna
- ✓ Profesyonel Üretim Boyutuna
- ✓ Gizlilik ve Güvenlik Boyutuna
- ✓ Sosyal Boyutuna

göre ne düzeydedir?

2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Beceri Yeterlilik Düzeyleri;

- ✓ Cinsiyetlerine,
- ✓ Kişisel bir bilgisayara sahip olma durumlarına,
- ✓ Sürekli bir internet bağlantısı olma durumlarına,
- ✓ Sosyal ağları kullanmalarına,
- ✓ Dersle ilgili düzenli takip edilen forum sayfası durumuna,
- ✓ Düzenli takip edilen teknoloji dergileri durumuna,
- ✓ Düzenli takip edilen teknoloji haber sitesi durumuna,
- ✓ Dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alma durumuna,
- ✓ Dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılma durumuna,
- ✓ Eğitim durumlarına,
- ✓ Mesleki kıdemlerine,
- ✓ Görev yerlerine,

- ✓ Yaşlarına,
- ✓ Aile gelir durumlarına

göre farklılık göstermekte midir?

3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeyleri ve alt boyutları arasındaki ilişki ne düzeydedir?

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Sosyal Bilgiler öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

1. Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeğinden elde edilen verilerle,
2. 2020-2021 eğitim öğretim yılı Kırşehir merkez ve ilçelerindeki ortaokullar da görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Araştırmanın bu bölümünde kavramsal çerçeve ile ilgili başlıklara ve literatüre yer verilmektedir.

2.1. OKURYAZARLIK

Okuma-yazma eylemi, harflerin yazıldığı metnin, metni yazan yazarın ve okuyucunun o metni analiz ettiği süreç olarak tanımlanır. Okuma ve yazma dışında bir anlamı olan okuryazarlık, farklı bağlamlar arasındaki ilişkileri analiz etme ve sosyal olarak kullanma yeteneği olarak görülmektedir (Gül, 2007:19). Okuryazarlık ise günlük yaşamda “okuma yazması olan biri” olarak tanımlansa da, temelde bir kişinin kamusal hayata katılımında önemli rol oynayan bir beceriye karşılık gelir. İnsanlar okuma yazma becerilerinin yardımıyla gündelik hayatlarındaki sorunları çözerler, sosyal süreçlere katılırlar ve rehberlik ederler (Yılmaz, 1989:48).

Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010:285) okuma yazma ve okuryazarlık arasındaki farklılıkları şu şekilde sıralamaktadır:

- ❖ Okuma- yazma alfabe sistemindeki kod çözmeye dayalı iken, okuryazarlık kavramı anlamlandırmaya dayalıdır. Yani, okuryazarlığın statik bir anlamı olmamakla beraber sürekli yenilenen anlam söz konusudur ve değerlendirme, analiz etme temellidir.
- ❖ Okuma- yazmanın bir tanımı varken, günün değişen koşullarına uygun olarak okuryazarlığın farklı tanımlamaları devam etmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile ortaya çıkan bilgisayar, teknoloji ve bilgi okuryazarlığının yanı sıra günün gereksinimlerine göre finansal ve sağlık okuryazarlığı türleri tartışılmaya başlanmıştır.
- ❖ Okuma- yazma bir kategori belirlerken, okuryazarlık ise yeteneği belirtmektedir. Örneğin, medya okuryazarlığı, finansal okuryazarlık gibi becerilere sahip olan bireyler o konuda yeterli görülmektedir.

Okuryazarlık alanında kişinin edindiği beceriler, olayları algılamasını etkiler, sosyal yaşamdaki yapılarda ve ilişkilerde kendini gösterir ve kişinin hayatı boyunca devam eder. Okuma yazma bilen kişi kendisini yazılı ve sözlü olarak ifade eder, aldığı mesajı anlamak

ve değerlendirmek ‐algı‐ ve ‐düşünme biçimini‐ etkiler (Aşıcı, 2009:13). Okuryazarlık sürecinde kişinin okuduğu metni bağlam, anlam, olay ve zaman çerçevesi içinde değerlendirme yeteneği ‐anlam oluşturma‐ eylemini önemli kılmaktadır. Anlamın oluşturması ve inşası, dikkat ve beceriler dâhil olmak üzere bilişsel süreçlerin katılımını gerektiren bir süreçtir. Anlam vermek önceden belirlenmiş bir anlamın ötesine geçer ve tündengelim, tümevarım, gruplama ve sentez becerileri gerektirir ve bu şekilde kişi kendi anlamını üretir. Okuryazarlık, kişiye bilgi edinme ve kullanma yöntemlerini öğretir ve bu yönde nesiller arası bilgi aktarımında aracı rolü oynar (Goody, 2013: 196).

Çeşitli alanlardaki gelişmeler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda "Okuryazarlık" yeni terimlerle birleştirilmektedir. Günümüzde okuryazarlık, bir olgudan ziyade birden fazla olgu ve alanı tanımlamaktadır. Bilgisayar ve teknoloji okuryazarlığı ve internet okuryazarlığı teknolojik gelişme ile ortaya çıkarken, bilgi okuryazarlığı, finansal, görsel okuryazarlık, e-okuryazarlık ve sağlık okuryazarlığı gibi çeşitli türleri insan kültürünün gelişimi açısından evrimleşmiştir (Aşıcı, 2009: 15). Disiplinler arası bir yaklaşıma sahip olan yeni okuryazarlık, zamanın ihtiyaç ve koşullarına göre değişmektedir. Yeni okuryazarlık türlerinin yanı sıra, insanlar ve toplumlar da bu yönde güncellenmekte ve gelişime uyum sağlamaktadır (Altun, 2005:8).

Leu, Kinzer, Coiro, Castek ve Henry, (2018:332) okuryazarlık kavramını değişmeye iten üç toplumsal gücü şu şekilde açıklamıştır:

- ❖ Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımına dayanan küresel ekonomik temelli rekabet,
- ❖ İnternetin gündelik hayatın yanı sıra profesyonel hayatta da devam eden hızlı yükselişi,
- ❖ Eğitimde okuryazarlık ve internet kullanımını ön plana çıkaran kamu politikası girişimleri.

2.2. BİLGİ, BECERİ VE YETKİNLİK KAVRAMLARI

Sosyal yaşam üzerinde derin bir etkiye sahip olan dijital teknolojilerin sürekli gelişimi, dijital yetkinliklerde bir değişiklik gerektirmektedir. Yetkinlik kavramı yerel çalışmalarda da yeterlik olarak ifade edilmekle birlikte, bilgi, beceri ve yeterlik kavramlarının literatürde eşanlamlı olarak kullanılması bu kavramda kafa karışıklığına

neden olmaktadır. Bu nedenle, öncelikle bu kavramların nasıl ifade edildiğine değinerek farklılıkları belirlemeye çalışacağız.

Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD, 2011] (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) raporuna göre yetkinlik, bilgi ve becerilerden daha fazlası olarak ifade edilmektedir. Psikososyal kaynakları (tutumlar, beceriler, etik değerler vb.) kullanarak daha karmaşık görevleri yerine getirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Buna ek olarak, Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yeterlilikler Çerçevesinin 2008 raporu bilgi, beceri ve yeterlilikler arasında ayırım yapmaktadır (European Commission: Education and Culture, 2008).

Bu rapora göre;

- **Bilgi:** Teorik ve fiili olarak tanımlanmış, bir çalışma veya çalışma alanıyla ilişkili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların bir koleksiyonudur. Bilgi, öğrenme sürecinde edinilen verilerin özümsemesi anlamına gelir.
- **Beceri:** Görevleri tamamlamak ve sorunları çözmek için bilgi ve teknik bilgiyi uygulama yeteneği. Beceriler, bilişsel (mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme vb.) veya pratiktir (el becerisi ve tekniklerin, malzemelerin, araçların ve araçların kullanımı vb.).
- **Yeterlilik:** Bilgi, beceri veya metodolojik yetenekleri çalışma hayatında ve ayrıca mesleki ve kişisel gelişimde kullanma yeteneği anlamına gelir. Avrupa Yeterlilik Çerçevesi bağlamında, yetkinlik sorumluluk ve özerklik açısından tanımlanmaktadır. (European Commission: Education and Culture, 2008).

Örneğin, bir Facebook duvarına gönderi paylaşma, bir Instagram hikâyesi yayınlama veya YouTube'a bir video yükleme gibi etkinlikler becerilerdir; Ancak, ister nefret söylemi ister siber zorbalık olsun, paylaşımın özel veya ilgili içeriğe sahip olup olmadığı gibi farkındalığın çeşitli yönlerini kapsayan bu eylemleri gerçekleştirmek, yetkinlik olarak tanımlanmaktadır.

2.3. BİLGİ OKURYAZARLIĞI KAVRAMI

Bilgi okuryazarlığı, problemleri çözmek için bilgiye erişme, bilgi ihtiyacının farkında olma, bilgi kaynaklarını belirleme ve hangi veri tabanını arayacağını bilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Aldemir, 2003:274). Geleneksel okuryazarlık ve

bilgisayar okuryazarlığının içeriğinin genişlemesi ile bilgi okuryazarlığı, kişiye kitle iletişim araçlarının türlerini ve içeriğini tanıma, bilgiyi işlevsel olarak kullanma ve bilgi oluşumuna katılma fırsatı verir. Kişi istediği bilgiye zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın ulaşabilir ve bilgi üretim sürecine aktif olarak katılabilir (Altun, 2005: 49).

Bilgisayarı bilgi kaynağı olarak kullanmak, bilgisayar bilimi ve bilgisayar programlarının temel kavramlarına hâkim olmak, bilgi okuryazarlığının sağladığı nitelikler arasındadır. Bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler günlük yaşamda bilgisayar veri kaynaklarının kullanımını artırmış, hiper metin, hiper medya ve multimedya gibi araçlar özellikle eğitim ve iş dünyasında aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır (Geçer ve Dağ, 2010:21). Modern toplumda, teknolojik değişime uyum sağlamak, teknolojinin bilinçli tüketimi ve üretim aşamasında faaliyet, teknoloji ve bilgi okuryazarlığı becerisi gerektirir.

Bilgi okuryazarı bir kişi, bilgi edinme, bilgiyi değerlendirme ve edindiği becerileri kullanarak problemleri çözmek için aktif olarak kullanma yöntemleri geliştirir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeği, insanların bilgiye erişimindeki zamansal ve mekânsal kısıtlamaları ortadan kaldırmış, elektronik veri tabanlarına, e-kitaplara ve belgelere erişim kolaylaşmıştır. Erişim arttıkça, kaynakların sayısı artmış ve doğru bilgiye erişim daha önemli hale gelmiştir. Bu aşamada bilgi okuryazarlığı, bilgiyi bilinçli ve eleştirel olarak seçme, değerlendirme ve analiz etme becerisi kazanmayı amaçlamaktadır. Öte yandan bilgi okuryazarlığının temel amaçlarından biri, kişinin elde ettiği bilgileri değerlendirebilmesi, yeniden işleyebilmesi ve yeni bilgileri bağımsız olarak keşfedebilmesidir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 295).

2.4. BİLGİ VE TEKNOLOJİ OKURYAZARLIĞI KAVRAMI

Bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, pasif tüketici olan çocuk ve gençlerin, yoğun şiddet ve bilgi kirliliği içeren medyadan aldıkları bilgileri analiz ve değerlendirme sonucunda kabul etmelerine buna bağlı olarak da onları aktif kişilikler haline getirmelerine olanak tanımaktadır (Arslan, 2014:71).

Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010:294) bilgi ve teknoloji okuryazarlığını, basılı, elektronik veya görsel biçimde elde edilen bilgileri analiz ederek, seçerek ve sınıflandırarak bilgiyi yeniden yapılandırma girişimi olarak tanımlar. Akkoyunlu (2008:6-9), ise bilgi çağındaki insanları eğitmenin tek aracının bilgi teknoloji okuryazarlığı

olduğunu savunmaktadır.

Bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, özellikle teknoloji cihazlarını aktif olarak kullanan çocuklar için önemlidir. Çocukların okuryazarlık eğitiminin tam olarak gelişmemiş olması, onları kötü niyetli internet içeriğine karşı savunmasız hale getirir ve tehlikelidir. İnternet ve sosyal ağlar, çocukların boş zamanlarını geçirdikleri, eğlendikleri, oynadıkları, iletişim kurdukları ve ayrıca bilgi aldıkları yerlerdir. Bilgi ve teknolojiye sahip olmayan bireyler, internette karşılaştıkları uygunsuz (cinsel ve şiddet içeren) içerikten olumsuz etkilenmektedir. Ancak internet okuryazarlığı bilgi ve becerilerini edinmiş bir çocuk internette sunulan kaynakların farkındadır ve bu kaynakların nasıl oluşturulduğunu bilir. Bu durumda internette aktif olarak vakit geçiren çocuklar internetteki tehdit ve riskleri öğrenmekte ve kendilerini kötü niyetli içeriklerden korumaktadır (Karahisar, 2014:83).

2.5. DİJİTAL OKURYAZARLIK

Bir kavram olarak dijital okuryazarlık ilk olarak 1990'lı yılların sonunda Poul Gilster tarafından kullanılmış ve aynı adlı kitabı yayımlanmıştır. Gilster (1997:2, 34) kitabında kavramı şöyle açıklamaktadır:

“Dijital okuryazarlık, bilgisayar aracılığıyla çeşitli kaynaklardan gelen enformasyonu anlama ve kullanma yeteneği. [...] kavram okuryazar olmanın ötesinde erişilen enformasyonu değerlendirme ve karşılaşılan problemi çözme becerilerini de kapsamaktadır, bunları yapabilmek için de bir dizi becerileri gerektirir.”

Dijital okuryazarlık; Teknolojinin güvenli, yasal ve ahlaki kullanımına ilişkin yetkinlikleri, bilgi iletişim teknolojilerinde etkili öğretim ve kişisel gelişimi kapsayacak şekilde ifade eder, hayatın her bağlamında sorunları çözer, toplumsal katılımı ve üretimi destekler (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018: 16). Yeşildal'a (2018:27) göre dijital okuryazarlık, insanların dijital araçları ve kaynakları tanımlama, bunlara erişme ve kullanma, yönetme, entegre etme, değerlendirme, analiz etme, yeni bilgiler oluşturma, medya ifadeleri oluşturma konusundaki farkındalığı ve becerisidir. Yapıcı sosyal eylemi sağlama, belirli yaşam durumları bağlamında başkalarıyla iletişim kurma sürecinin tamamını içerir.

Kişinin yalnızca arama motorlarını kullanma becerisine sahip olmaması gerekir aynı zamanda elde ettiği verileri nasıl değerlendireceğini bilmesi ve neyin gerekli olup olmadığını ayırt etmesi dijital okuryazarlık becerisi için önemlidir. Dijital okuryazarlık, yazılımın dijital bir cihaza tanıtılması, uygulanması veya yeni bir dijital nesnenin piyasaya sürülmesi değil, insanların dijital ortamda etkili bir şekilde çalışması için ihtiyaç duydukları çok çeşitli karmaşık bilişsel, motor, sosyolojik ve duygusal becerilerin mevcudiyetidir (Eshet, 2002:493).

Dijital okuryazarlık, dijital teknolojilerle etkileşimde bulunurken anlam ve üretim yaratmak için bir birey veya sosyal grup tarafından kazanılan beceriler ve bu becerilerin öğrenme, sosyal yaşam ve mesleki pratikte uygulanması olarak tanımlar. Bu tanım, dijital okuryazarlığın bir bireye mi yoksa bir sosyal gruba mı ait olabileceğine dair sosyo-teknolojik bir görüşü vurgulamaktadır (Stordy, 2015:472).

Dijital okuryazarlık kavramı, kullanıcıların teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmak ve temel görevlerini yerine getirmek için sahip olması gereken minimum teknik beceri olarak tanımlanmaktadır (Buckingham, 2006:266). Ancak Burton, Summers, Lawrence ve Noble (2015:152) bu tanımın günümüzde yeterli olmadığını ve dijital okuryazarlığın minimum teknik becerilerden çok daha geniş bir anlamı olduğunu vurgulamaktadır. Bilgisayarlar ve telefonlar gibi mobil cihazlar, başlangıçta bilgi alışverişi ve iletişim işlevleri olarak hizmet etti. Günümüzde bu cihazlar, insanların kendilerini ifade etmelerine, oyun oynamalarına, ticaret yapmalarına ve kişisel ilişkiler kurmalarına olanak tanıyor. Günlük yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olan cep telefonları, üreticiler tarafından bir iletişim aracı olarak değil, bir "*yaşam biçimi*" olarak tanıtılıyor. Kavram, dijital okuryazarlığa kültürel bir yaklaşıma ek olarak, problem çözme becerileri, eleştirel düşünme, etkili iletişim becerileri, yaratıcılık ve özdenetim gibi çeşitli özelliklere sahiptir ve bu da dijital okuryazarlığı eğitimde araştırma gündemine yerleştirir. Bilgiyi dijital olarak kullanabilen kişilerce elde edilmesi, gerekli önlemlerin alınması, analiz ve yorum yapılması ve bilginin üretilmesi buna dâhildir (Akkoyunlu ve Soylu, 2010: 752).

Spires ve Bartlett (2012: 10-11), dijital okuryazarlığın bilişsel ve sosyal süreçlerini 3 kategoriye ayırmıştır:

1. Dijital İçeriğin Bulunması ve Kullanılması: Bu, dijital içeriği bulma, anlama ve kullanma olarak tanımlanır. Tüm bu dijital içeriğe erişmek, alan adları

arasındaki farkı bilmek ve istediğiniz bilgilere erişmek için arama motorlarının nasıl kullanılacağını içerir.

2. Dijital İçerik Oluşturma: Öğretmenler, derslerinde Web 2.0 teknolojilerini kullanarak öğrencilere rehberlik etmelidir. Öğretmenler, öğrencilerin dijital içerik oluşturmalarına ve kullanmalarına yardımcı olarak, onları sınıf ortamına yönlendirip etkileşimi geliştirmeye ve kişiden beklenen dijital becerileri geliştirmeye yardımcı olurlar.

3. Dijital içeriğin iletimi: Dijital içeriğin doğru bir şekilde iletilmesi için sosyal ağ siteleri veya Web 2.0 araçları tercih edilebilir. İşbirliğine dayalı çevrimiçi sosyal topluluklar oluşturarak dijital içerik dağıtımına alternatifler oluşturulabilir.

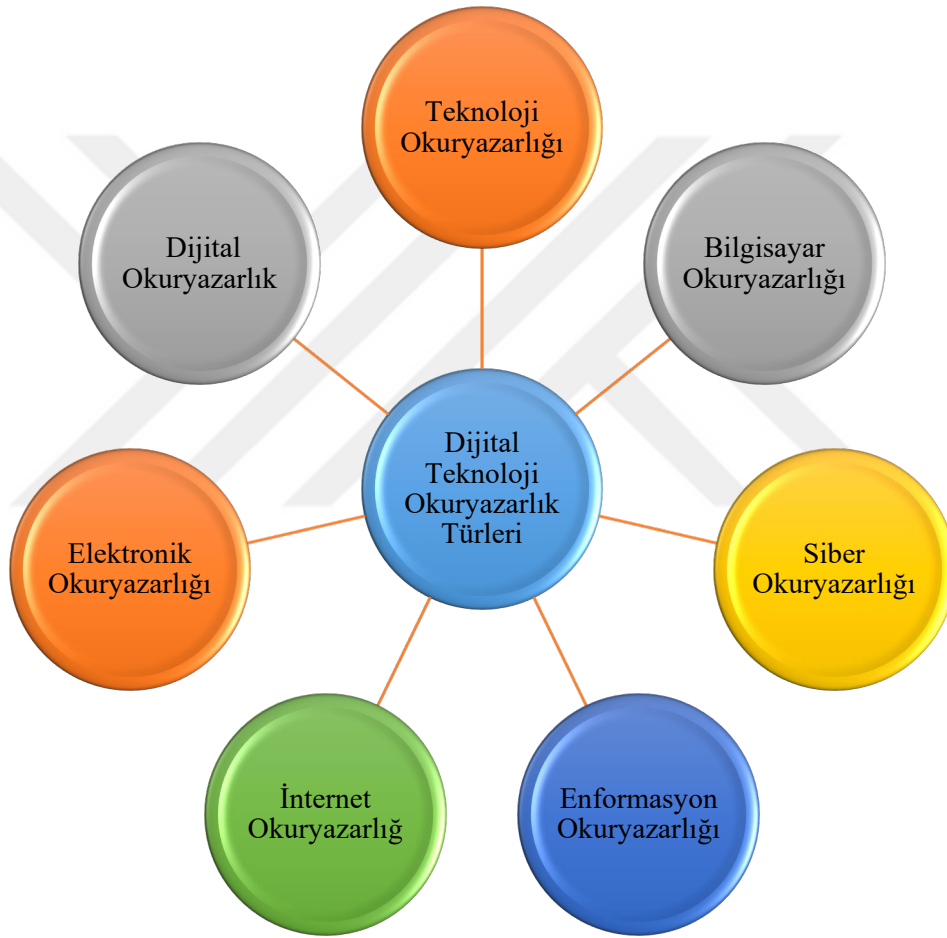
Dijital teknolojilerin hızla gelişmesiyle birlikte, literatürdeki dijital yetkinliklerin tanımları değişmiş ve pratik uygulamaları genişlemiştir. Örneğin, literatürdeki bilgisayar veya bilgi ve iletişim okuryazarlığının ilk tanımları, bilgisayar kullanmak için gerekli teknik becerilere odaklanmıştır. Bu okuryazarlık becerilerinin sonraki tanımları, teknik becerilere ek olarak bilişsel, sosyal ve eleştirel becerileri içerir.

Tanımlar, hem dijital okuryazarlığın hem de dijital yeterliliğin dinamik bir yapıya sahip olduğunu, yani süreç içerisinde güncellenerek kapsamını genişlettiğini ve aynı zamanda çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Genel olarak kabul edilmiş bir kavram tanımının olmamasının nedeni, dijital teknolojilerin sürekli gelişimi ve yaşamın her alanında artan etkiyle ilişkilidir. Yeni teknolojilerin yanı sıra, araştırmacılar dijital okuryazarlık ve dijital yeterlilik yerine yeni kavramlar önerdikleri görülmektedir. Bu süreçte, önerilen kavramlardan bazılarının benzer, bazılarının farklılaştırıldığı ve bazılarının da kavramın daha dolaylı bir versiyonu olarak ifade edildiği sonucuna varılmıştır. Öte yandan, Türkiye'de dijital okuryazarlık ve dijital yetkinlik kavramlarına ilişkin çalışmaların birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Dijital okuryazarlık kavramı, dijital yeterlilikten daha geniş etkilere sahiptir ve uluslararası akademik alanda daha geniş bir uygulamaya sahiptir (Bayrakçı, 2020:18).

2.5.1. Dijital Okuryazarlık Alt Disiplinleri

Dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte dijitalleşmenin yaşamın her alanına

yayılması insanların edinmesi gereken dijital yetkinliklerin farklılaşmasına ve farklı okuryazarlık kavramları ortaya çıkmasına neden olmuştur. Okuma-yazma kavramının geniş bir yelpazede kullanılması bir yandan kafa karışıklığına neden olurken diğer yandan da yeni çalışma alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dinamik bir yapıya sahip olan dijital okuryazarlık bir şemsiye veya çatı görevi görmektedir. Koltay (2011:215) tarafından belirlenen dijital teknolojilerle ilgili okuryazarlık türlerinin sıralaması Şekil 2.1'de gösterilmiştir.

Şekil 2.1 Dijital Teknolojilerle İlgili Okuryazarlık Türleri

Her biri temelde dijital bağlantılı olan bu okuryazarlık türlerinin odak noktaları farklı olsa da, birbirlerinden net bir şekilde ayırt edilemezler. Net bir ayırım yapmanın imkânsızlığının ana nedeni, dijital teknolojilerin ortaya çıkması ve iletişim teknolojilerinin hayatın her alanında artan etkisidir.

Covello'da (2010:4) dijital okuryazarlık kavramını farklı alt disiplinlerden oluşturmaktadır. Bu disiplinlere ilişkin tanımlar Tablo 2.1.'de gösterilmektedir.

Tablo. 2. 1. Dijital Okuryazarlık Alt Disiplinleri

Alt Disiplinler	Tanımlar
Enformasyon Okuryazarlığı	Kaynağın bulunması ve yerleştirilmesi, elde edilen bilginin anlaşılması ve yorumlanması, güvenilir kaynağın değerlendirilmesi, yasal ve etik imkânlardan yararlanılarak konulara dikkatlice bakılıparıştırma sorularının etkili, doğru ve verimli kullanmasıdır.
Bilgisayar Okuryazarlığı	Pratik amaçlar doğrultusunda bilgisayar ve uygulama yazılımlarının nasıl kullanılacağına anlaşılmasıdır.
Medya Okuryazarlığı	Değişik kaynaklardanerişilen bilgininyorumlanıp yorum sonucunun aktarılmasıdır.
İletişim Okuryazarlığı	Bireysel veya takım çalışmaları için internet,yayıncılık teknolojilerini ve diğer telekomünikasyon araçlarını kullanan kişilerin etkili iletişim kurabilme becerisidir.
Görsel Okuryazarlık	Grafik veya resimlerde verilen bilgilerin okunup anlamlandırması becerisidir. Kullanıcının çevresinde gördüğü sembolleri, doğal veya beşeri nesnelere, ayırt etmesine ve yorumlanmasına izin veren bir grup yetkinliktir.
Teknoloji Okuryazarlığı	Kullanıcının bilgisayarı ve diğer teknolojileri kullanıp öğrenerek üretmesi ve performansını güçlendirmesi yeteneğidir.

2.5.2. Dijital Okuryazarlık ile İlgili Modeller

Dijital okuryazarlık ve dijital yetkinlik kavramlarına ilişkin Almas ve Krumsvik (2007), Calvani, Fini ve Ranieri (2009), Chetty ve diğerleri (2018), Hobbs (2010), Ng (2012) ile Hague ve Payton (2011) tarafındanyapılmış olan çalışmalarda amaca uygun olarak çeşitli modeller önerilmiştir. Dijital okuryazarlık kavramına yönelik yapılan çalışmalarda dijital okuryazarlığın yapı taşlarına değinilirken boyut, faktör, bileşen, alan ve unsur gibi değişik kavramların birbiri yerine kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu yapılan çalışmalarda bulunan modeller yetkinlik veya okuryazarlık başlıklarında aşağıda aktarılmıştır.

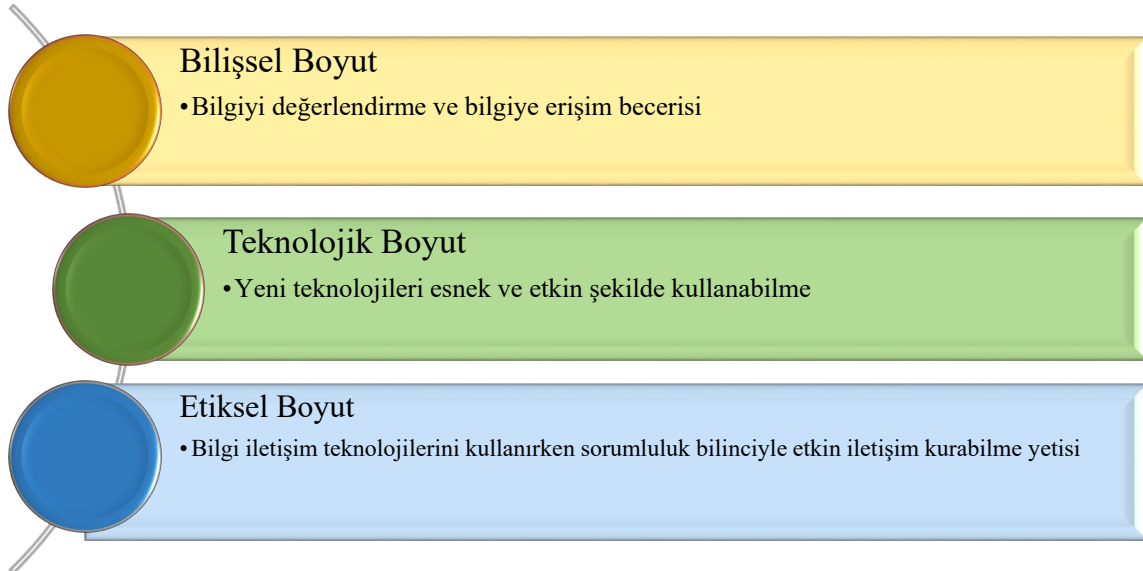
2.5.2.1. Krumsvik Dijital Yetkinlik Modeli

Norveç'te eğitimde bilgi teknolojisinin zorunlu kullanımı üzerine yapılan araştırmalar sonucunda eğitimcilerin mesleki gelişimlerinde bilgi teknolojilerini daha etkin

kullanmalarını sağlamak için geliştirilen bu model iki eksende ortaya çıkmaktadır. *Yatay eksen*, dijital okuryazarlık becerilerinin düzeyini; *dikey eksen* ise dijital okuryazarlık farkındalığının düzeylerini ifade etmektedir. Eksenler arasında net bir ayırım olmadığı vurgulanmaktadır. Ek olarak, eksenler arasındaki bölümler üç katmanlı bir yapıdan oluşmaktadır. Birinci katman olan merkez, dijital teknolojilerle ilgili temel becerileri içerirken, ikinci katman bu teknolojilerin sınıfta etkin kullanımını, üçüncü katman ise öğretim stratejilerini ve üst bilişi içerir. Son düzey olan üçüncü katman, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde yeni öğretim stratejileri geliştirebileceklerini bilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Teknolojik yenilik ve gelişme için öğretmenler günlük uygulamada kullanacakları dijital öğrenme kaynaklarını nasıl oluşturabileceklerine odaklanırlar. Bu üç aşamaya ek olarak, etik ve ahlaki vicdani vurgulayan dijital “*bildung*” adı verilen bir kavram vardır (Almas ve Krumsvik, 2007:487). Model ayrıca öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde dijital farkındalıklarının ve kendi pedagojik bilgilerinin farkına vararak pedagojik bilgilerini dijital teknolojilerle bütünleştirebileceklerini vurgulamaktadır.

2.5.2.2. Calvani, Fini ve Ranieri Dijital Yetkinlik Modeli

Calvani, Fini ve Ranieri (2009: 60-61) dijital yetkinliği bilişsel, teknolojik ve etiksel olmak üzere üç boyutlu bir yapı olarak sınıflandırmışlardır (Şekil 2.2).

Şekil 2. 2. Dijital Yetkinlik Modeli

Bu üç boyutun birleşimi, dijital yeterlilik kapasitesini oluşturur. Dijital yeterlilik, teknolojik gelişmelere uyum sağlama, verileri, bilgileri ve bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirme ve paylaşılan bilgiyi oluşturmak için teknolojik potansiyelden yararlanma gibi becerileri gerektirir. Ayrıca, kişi kendi sorumluluklarını yerine getirerek, başkalarının haklarına ve yükümlülüklerine saygı duyarak etik davranışlar sergilemelidir (Calvani, Fini ve Ranieri, 2009:64).

2.5.2.3. Chetty ve Diğerleri Dijital Okuryazarlık Modeli

Chetty ve diğerleri, (2018:10) dijital okuryazarlığı; bilgi, bilgisayar, medya, iletişim ve teknolojik okuryazarlık olarak alt başlıklara ayırmıştır. Dijital okuryazarlıkla birlikte diğer okuryazarlıklarında teknik, bilişsel ve etik yönlerden etkilendiğini belirtmiştir. Calvani ve arkadaşları aynı çalışmada bu üç kavramı dijital yeterliliğin boyutları olarak ifade ederken, Chetty ve diğerleri bu kavramların diğer okuryazarlık türleri ile ilişkilerini belirlemeye çalışmışlardır.

2.5.2.4. Hobbs Dijital Okuryazarlığı Modeli

Medya okuryazarlığı alanının önemli temsilcilerinden biri olan Rene Hobbs, dijital okuryazarlığı ve medya okuryazarlığını ayrı ayrı ele almaktan ziyade tek bir kavram olarak görmektedir. Süreç ve yeterlilik açısından dijital ve okuryazarlığını beş faktörlü bir çerçeve olarak ifade eder. Bu faktörler (Hobbs, 2010:19).

- ❖ **Erişim:** Teknolojiyi ve medya araçlarını etkin olarak kullanıp uygun bilgiyi arayıp bularak ilgili diğer kullanıcılarla paylaşma sürecini kapsar.
- ❖ **Analiz ve Değerlendirme:** Eleştirel düşünceye bağlı olarak alınan mesajın ortaya çıkabilecek etki ve sonuçlarını hesaba katıp, mesajın anlamını, amacını, doğruluğunu, güvenilirliğini ve sergilediği bakış açısını analiz etmektir.
- ❖ **İçerik Oluşturma:** Yaratıcılık ve özgüven çerçevesinde, kendini ifade etmek ve içerik oluşturmak.
- ❖ **Yansıtma/İfade Etme:** Teknolojik araçların ve medyanın yaşantımız üzerindeki etkilerini dikkate alarak, sosyal sorumluluk ve etik ilkelerini kendi kimliğimize, davranışlarımıza ve iletişim sürecimize yansıtmamızı

ifade eder.

- ❖ **Hareket/Eyleme Geçiş:** Bireysel ve grupla, toplumsal yaşam içerisinde veya iş yaşamında; edinilmiş olan her düzeyde bilgiyi paylaşma ve sorunların çözümünde etkin çalışma sürecidir.

2.5.2.5. NgDijital Okuryazarlık Modeli

Ng'nin (2012:1066) ortaya koyduğu dijital okuryazarlık modeli teknik, bilişsel ve sosyo-duygusal olmak üzere üç değişik boyutun ortak noktası olarak tanımlanmaktadır. Teknik boyut, öğretimde ve günlük etkinliklerde kullanılabilecek teknik ve bazı işlevsel becerilerin mevcudiyetini içerir. Bilişsel boyut, yasal ve etik konuların yanı sıra dijital dünyada değerlendirme, üretim, seçim, eleştirel düşünme, verimli ve doğru kullanımı içerir. Sosyo-duygusal boyut, insanların interneti bir iletişim, sosyalleşme ve öğrenme aracı olarak kullanma sorumluluğunun farkındalığı ile ilişkilidir. Modelde, eleştirel okuryazarlık kavramı her üç boyuta da dahil edilmiştir.

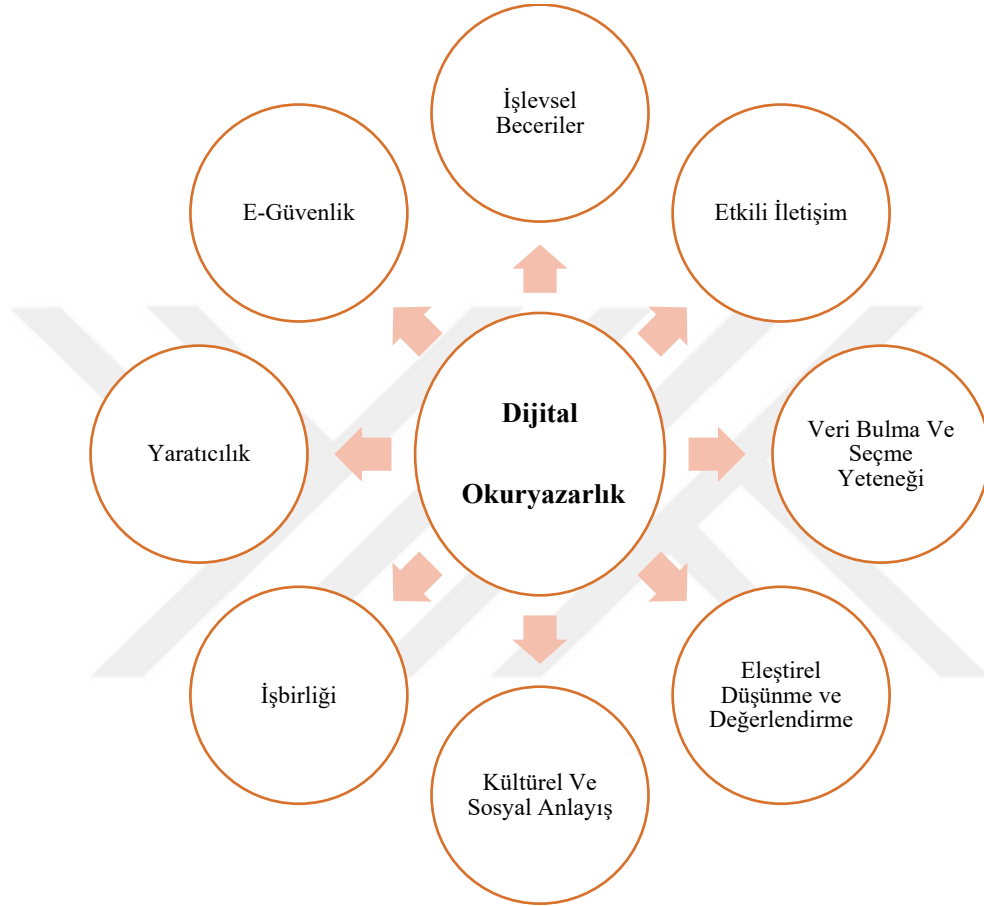
Dijital merakı olan bir kişinin sahip olması gereken temel beceriler şu şekilde ifade edilmiştir (Ng, 2012);

- ❖ Başlangıç düzeyinde bilgisayar becerilerini gösterir ve basit kaynaklara erişim sağlayabilir.
- ❖ Araştırma amacıyla bilgiyi aktif olarak arar, bu bilgileri için tanım ve değerlendirme yapar.
- ❖ Çevrim içi ortamlarda ahlaki normlara uygun tavır sergileyebilir.
- ❖ Karşılaştığı teknik bir probleme ilişkin pratik çözümler üretebilir.
- ❖ Dijital ortamlardan kaynaklanabilen zararlı durumlardan kendini uzak tutabilir.

2.5.2.6. Hagueve Payton Dijital Okuryazarlık Modeli

Hague ve Payton (2011:4), eğitimde bir yenilik olarak yapılan bir çalışmada, dijital okuryazarlığı, bir kavram çevresinde ortak noktada buluşan sekiz düzeye ayırmıştır. Bu düzeyler çerçevesinde, “dijital dünyada aradığı bilgiyi nerede bulabileceğini bilen, güvenilir kaynakları tespit ederek bilginin doğruluğunu teyit edebilen ve dijital dünya normlarına uygun kabul edilebilir ve etik davranışlar sergileyen kişiler dijital okuryazardır” diye ifade eder. Sosyal medyayı etkin kullanarak, içerik üretebilen, okul dışı dijital

ortamlarda öğrenme konusunda kolektif bir anlayışa sahip kişileri tanımlar. Bir anlamda Şekil 2.3.'de verilmiş olan bu model, dijital teknolojileri kullanan öğrenciler ve toplumun diğer üyeleri arasında var olması beklenen ve dijital çağa uyum sağlamak için gerekli görülen beceri ve tutumları göstermektedir.

Şekil 2. 3. Hague ve Payton Dijital Okuryazarlık Modeli

Hague ve Payton'ın (2011) dijital okuryazarlık modelini oluşturan başlıkları şu şekilde açıklamışlardır (Akt. Bayrakçı, 2020: 32).

- **İşlevsel Beceriler:** Öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenme sürecinde ve günlük yaşamda ustalaşmaları gereken temel dijital teknoloji seviyesi olup literatürde genellikle teknik beceriler olarak adlandırılır.
- **Etkili İletişim:** Web 2.0 teknolojisiyle yeni iletişim araçları hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. E-posta, anlık mesajlaşma uygulamaları, sosyal medya

platformları ve daha fazlası. Bu platformlar bilgisayar ve mobil cihazlar aracılığıyla iletişime izin verir. Dijital okuryazarlık, bir hedef kitleye etkili bir mesaj iletmek için hedefe uygun bir iletişim aracının seçildiği her aşamada etkilidir. Örneğin iletmek istediğimiz bir mesajı metinle ifade etmekte zorlandığımızda onu görsel malzemelerle iletmek daha kolay ve anlamlı olacaktır.

- **Veri Bulma ve Seçme Yeteneği:** İnternette arama yapmanın yanı sıra, öğrencilerin internette buldukları materyallerin içeriğini araştırmalarına veya hedeflerine uygun olarak eleştirel bir şekilde inceleme ve ilişkilendirme becerisidir.

- **Eleştirel Düşünme ve Değerlendirme:** Öğrencilerin sosyal yaşantılarında ve sanal ortamda edindikleri bilgiyi analiz sonucunda yorumlayarak bir sonuca ulaşabilmeleri için eleştirel düşünme becerilerine sahip olması gerekir.

- **Kültürel ve Sosyal Anlayış:** Dijital medya yeni nesillerin, farklı kültürler ve topluluklarla etkileşim kurmasına olanak tanır. Bu etkileşim, kendini ve başkalarını anlama ve tanımada sosyal, kültürel ve tarihsel faktörlerin önemini artırmaktadır. Çünkü bir eylemin farklı kültürlerde farklı anlamları vardır. Ek olarak, dijital teknolojiler ve çevrimiçi platformlardaki etkileşimler bazen farklı görüntülerde, resimlerde, seslerde, ifadelerde kullanılır. Bu tür içerikleri oluştururken ve yorumlarken sosyokültürel faktörlerin etkisi önemlidir. Son olarak, öğretmenlerin sınıfta dijital teknolojiyi kullanması, öğrencilerin popüler kültür ile öğrenme ortamı arasında bir bağlantı kurmasına ve öğrencilerin hem kültüre hem de öğrenmeye daha kolay adapte olmalarına olanak tanır.

- **İşbirliği:** Dijital okuryazarlık öğrencileri eğitim hayatlarında ve sosyal yaşamlarında ön plana çıkmalarında etkili olması, onların başkalarıyla çalışma yeteneğini en üst düzeye çıkar. Dijital teknolojiler, işbirliği için birçok fırsat sunar. Son zamanlarda ortaya çıkan sözlük siteleri, insanları ortak çalışmaya dayalı metinler oluşturmaya teşvik etmek için oluşturulmuştur. Böylece bilgiyi oluşturmak için kişilerin birbirlerinin gönderilerini düzenlemelerine ve güncellemelerine olanak sağlamıştır. Google, metin belgelerini, e-tabloları ve sunuları indirmenize, bunları internet bağlantısı olan herhangi bir bilgisayardan

açmanıza ve birlikte düzenlemenize olanak tanıyan web tabanlı çevrimiçi bir uygulama olan Google Docs'u geliştirmiştir.

- **Yaratıcılık:**Dijital medyayla yer almakla birlikte içerik oluşturma ve öğrenme sürecindeki faaliyetleri ve düşüncelerimizi nasıl ortaya koymamız gerektiğini kapsar. Öğrenciler sınıf ortamında dijital teknolojiyi içerik oluşturmak için kullanabilirler ve oluşturdukları bu içerikleri paylaşarak öğrenme sürecinde aktif bir rol oynayabilirler.

- **E-güvenlik:** Dijital okuryazarlığın önemli bileşenlerinden biri e-güvenliktir. Odak noktası, kullanıcıların tüm dijital etkinliklerde kendilerinin ve başkalarının güvenliğini sağlamak için nasıl davranması gerektiğidir. Kötü niyetli içerik tespiti, şifre gizliliği, siber zorbalık, virüsler ve kimlik avı gibi sosyal mühendislik saldırılarına karşı ihtiyatlı davranışların sağlanması e-güvenlik bileşenine dâhildir.

2.6. DİJİTAL OKURYAZARLIĞA ETKİ EDEN ETMENLER

Dijital teknolojilerin gelişmesi ve yaygınlaşması, gençlerin farklı sosyal medya ağlarında var olmasına ve farklı insanlarla etkileşimler kurmalarına olanak sağlamıştır. Bu etkileşimlere, görüntüler ve sesler gibi çeşitli uygulamalar eşlik eder. Bu etkileşimleri analiz etmek, onların oluşturulmasını etkileyen sosyal ve kültürel ortamların anlaşılmasını gerektirir. Bu, öğrencilerin kültürel ve sosyal anlayışlarını geliştirmek için önemlidir. Bu uygulamalara etkin bir şekilde katılmaları gençlerin, farklı kültürleri anlamlarına ve yorumlamalarına yardımcı olur. Böylece aynı eylemlerin veya içeriklerin farklı kültürlerde farklı anlamlar taşıyabileceğini anlamalarını sağlar.

Bu bağlamda; dijital okuryazarlığı etkileyen faktörler hızla dijitalleşen yaşantımızda ortaya çıkan yeni kavramlardan olan dijital; kültürleşme, sosyalleşme, iletişim, vatandaşlık, aile ve erişim bağlamında değerlendirilecektir (Altun, 2019: 25).

2.6.1. Dijital Kültürleşme

Bir toplumda tarihsel süreç içerisinde duygu, düşünce, dil ve sanata bağlı olarak ortaya çıkan, gelenek şeklinde devam eden öğeler kültür olarak tanımlanabilir. Buna göre kültür, tarihsel süreç içinde oluşan bir mirastır ancak yeniliğe kapalı değildir. Bu nedenle yeniden özümsemesi ve gelecek nesillere aktarılması gereken tarihi ve toplumsal bir

miras anlamına da gelmektedir (Karahisar, 2013:72). Kültürleşme ise yeni keşfedilen kültürel değerlere uyumu sağlayan ve bu yeni kültürel yapı içerisinde aktif faaliyetlere olanak sağlayan bir sosyokültürel uyum süreci olarak tanımlanabilir. Kültürleşme sürecinde insanların yeni kültürel yapıya uyumunu kolaylaştırmak için bilgi ve beceri düzeyleri de değişmekte ve gelişmektedir (Kağıtçıbaşı, 2014:124).

Dijital kültürleşme sürecinde insanlar teknolojik gelişmeyle ortaya çıkan yeni değerler ve ürünlere bağlı olarak dijital medya araçlarını sağlık sorunlarına yol açmayacak bir şekilde uygun bir zamana bağlı belirli bir ihtiyacı karşılamak için kullanmayı öğrenmelidir. Ancak dijital kültürleşme sürecinin herkesin yararına devam ettiği söylenemez. Bu durum insanların hayatında birçok olumsuz duruma neden olmakta ve dijital bağımlılık çerçevesinde sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sorunlar, dijital medya araçlarının kullanımının kısıtlanamaması, sosyal veya akademik zararlarına rağmen dijital medya araçlarının yoğun kullanımının devam etmesi ve hatta dijital medya araçlarının kullanımının sınırlı olduğu durumlarda psikolojik sıkıntıları içermektedir (Altun, 2019: 26).

2.6.2. Dijital Sosyalleşme

İnsan biyolojik ve sosyal ihtiyaçları olan bir canlıdır. İletişim, sosyal gereksinimlerinden en öne çıkanıdır. Bireylerin kimliklerini oluşturmasında iletişim önemli bir yere sahiptir. Birey iletişim sayesinde konuşma ve yazma gibi yeteneklerini geliştirerek sağlıklı bir iletişim kurabilir. Bu becerilerinin gelişmesi aslında sosyalleşme kavramından geçer (İşman, Buluş ve Yüzüncüyıl, 2016:611). Aile ortamında başlayan sosyalleşme daha sonra eğitim ve çalışma hayatı gibi dönemleri takip ederek yaşam boyu devam eder. Sosyalleşme, toplumda yer edinme çabasıdır. Yani sosyalleşme ile birey toplumsal kurallara uygun olarak bir kimlik oluşturup toplumsal değerleri öğrenir. Sosyal hayat içinde yer alan kurallar ve takdir edilen davranışlar bu süreçte bireye çevresi tarafından aktarılır (Bakıroğlu, 2013:1050).

Medya araçlarının yaygınlaşması neticesinde artan sosyal paylaşım ağları gündelik hayatımızın bir parçası haline gelmiş ve “*dijital sosyalleşme*” adı altında yeni bir sosyalleşme türü ortaya çıkmıştır. Dijital sosyalleşme içinde bireyler sanal bir kimlik oluşturup bilgi alışverişinde bulunurlar. Sanal sosyalleşme eylemi, bireyin kendisini olduğu gibi gösterme zorunluluğunu ortadan kaldırıp farklı bir kimlik oluşturabilme imkânı

vermektedir. Teknolojiyi bir özgürlük aracı olarak kullanan bireyler sosyal medyada kendilerine yeni bir benlik tasarımı yaparlar (İşman, Buluş ve Yüzüncüyıl, 2016: 612). Oluşturacakları yeni kişilikle ilgili kendi duygularını da hesaba katarak ortaya çıkan imajı başkalarının yargılarına bağlı olarak pozitif ve negatif duyguları birleştirerek meydana getirirler (Bilgin, 2007: 85).

Bildiğiniz gibi insanlar ve özellikle gençler, gerçek hayatta uygulayamadıkları birçok davranışı, sosyal ağlar aracılığıyla telafi edebilmekte ya da bu eylemleri sanki kendileri yapıyormuş gibi psikolojik ve sosyal bir tatmin duygusu kazanabilmektedirler. Bu durum gençleri sosyal hayattan daha fazla izole olmaya zorlarken, tersine sosyal ağlara ve dijital hayata bağlı olan kişisel niteliklerin kazanılmasını da beraberinde getirmektedir (Altun,2019: 28).

2.6.3. Dijital İletişim

Dijital iletişimin ortaya çıkmasıyla sorgulanmaya başlayan değişim süreci, insanların kişiliklerinin ve kimliklerini tanımlama biçimlerinin değişmesine neden olmuştur. Artık insanlar kendilerini farklı algılayarak kendilerini farklı tanıtmaya başladılar. Cep telefonlarının yaygınlaşmasıyla birlikte kişilerarası iletişim boyut değiştirmiştir. Üçüncü nesil mobil iletişim ile birlikte yeni bir iletişim modelinin ortaya çıkması cep telefonlarının iletişim yeteneklerini genişletti, görüntülü iletişim ile cep telefonlarının kullanım amacı değişmeye başladı (Irak ve Yazıcıoğlu, 2012:18).

Şimdi çocuklar ve gençler; sanal bir ortamda çoğu zaman gerçek kimliğini bilmedikleri veya tanımadıkları kişilerle iletişim kurabilmekte ve bu durum çocuklar ve gençler için belirli tehlikeler oluşturabilmektedir (Ocak, 2013:21).

Sanal ortamlarda bazı tehlikelerin varlığı, kişilerin dijital medya araçlarıyla dijital iletişimi tamamen engellemesini gerektirmez. İçinde yaşadığımız dijital çağda, insanları dijital iletişim araçlarını kullanmaya teşvik etmek yerinde olacaktır. Ancak dijital iletişim sırasında uygun olmayan davranışların düzeltilmesi için önlem alınmalı ve dijital medya araçlarının hangi durumlarda kullanılabileceğini ayırt etmek mümkün olmalıdır. Bu aşamada kişilerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yönelik planlar ve etkinlikler hayata geçirilmelidir. Eğitim öğretimde dijital okuryazarlık becerilerinin öğretilmesi insanların dijital çağda karşılaştıkları bazı önleyeceğine inanılmaktadır.

2.6.4. Dijital Vatandaşlık

Vatandaş olmak için gereken hak ve sorumlulukların dijital dünyaya aktarılması bize dijital vatandaşlık kavramını kazandırmaktadır. Dijital vatandaşlık kavramına ilişkin alan yazın incelendiğinde farklı tanımlara rastlanmaktadır. Turan, Karasu-Avcı'ya göre (2018: 30) dijital vatandaş dijital teknolojiyi yakından takip ederek sanal dünyadaki hak ve sorumluluklarını bilerek tüm bunları vatandaşlık sürecine aktarabilen kişi olarak tanımlanabilir. Mossberger (2009:173) ise; sosyal hayata sanal dünya üzerinden katılma ve gelişen teknolojiyi etkin bir şekilde kullanma yeteneği olarak tanımlamaktadır.

Dijital vatandaşlığın boyutları üzerine araştırma yapan Ribble (2008:15), zaman içinde farklı sınıflandırmaların ortaya çıktığını belirtmiş ve ilgili araştırmalara dayanarak dijital vatandaşlığın dokuz boyutu olduğunu belirtmiştir. Bunlar *dijital erişim, dijital etik, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital haklar ve hukuk, dijital ticaret, dijital gizlilik ve güvenlik, dijital sorumluluk ve dijital sağlıktır*. Tüm bu boyutların en görünür olanı, dijital teknolojileri doğru ve etkili kullanma becerisini ifade eden dijital okuryazarlıktır. Bu beceri, diğer tüm boyutların merkezinde yer alır.

Sonuç olarak dünyanın dijitalleşmesi, hızlı ve kaliteli iletişim, küreselleşen dünyanın temel dinamiklerinin daha iyi anlaşılması, daha pratik ve basit iletişim bağlamında dijital vatandaşlığı gerektirmektedir. Kabul edilen dijital vatandaşlık normları doğrultusunda, insanlar dijital medyayı kullanmak için davranış kalıpları edinebilir ve dijital platformlar aracılığıyla çevrimiçi teknolojilerden yararlanabilirler.

2.6.5. Dijital Aile

Dijital aile kavramı; dijital kültürleşme, dijital iletişim, dijital sosyalleşme, dijital vatandaşlık ve dijital erişim konularında bilgi ve becerilere sahip olan ve bu bağlamda çocuklarına doğru yönlendirmeyi sağlayabilen bir aile olarak tanımlanabilir (Ocak, 2013:20). Dijital aile, çocuklara dijital medyanın sağlıklı ve güvenli kullanımını konusunda eğitim verilmesinde en önemli taraflardan biri olarak görülmektedir. Aileler dijital medya kullanımlarına kısıtlama getirmediği veya çocukların dijital medyayı kullanma davranışları ve süreleri aileler tarafından kontrol edilmediği sorunun ortaya çıkması engellenemez.

Çocuklarının iyi dijital vatandaşlar olmaları için dijital aile öncelikle uygun şekilde

eğitilmiş insanlardan oluşmalıdır. Dijital bağımlı olarak adlandırılan kişilerin önemli bir kısmını, çocuklarına rol model olamayan, iyi birer dijital vatandaş olmayan anne babaların çocukları oluşturmaktadır (Gürcan, Özhan ve Uslu, 2008:15-16). Bu nedenle dijital bir aile olabilmek için ebeveynlerin öncelikle çocuklarının her gün karşılaştığı dijital teknolojileri öğrenmesi gerekiyor. Dijital medya araçlarının kullanımıyla ilgili potansiyel risklerin ve zorlukların farkında olabilen ve buna bağlı olarak çocuklarının dijital teknolojileri kullanma sürecinde karşılaşabilecekleri riskleri olabildiğince azaltabilen veya ortadan kaldıracılabilen dijital ailedir (Ulusoy, 2008:50). Dijital aile; dijital ortamda yabancılarla kişisel bilgileri paylaşmanın, yasa dışı film ve müzik indirmenin, e-posta ve sosyal medya aracılığıyla şiddet içeren davranışlarda bulunmanın tehlikelerinin farkında olmalı ve tüm bu konularda çocuklarını eğitebilmelidir. Pek çok çocuk her gün dijital bir ortamda; siber zorbalığa veya cinsel istismar olarak tanımlanabilecek davranışlara maruz kalabilmektedir (Bartholow, Sestir ve Davis, 2005:1573).

Dijital aile olmak, çocuklar için dijital medya araçlarının kullanımının tamamen yasaklamak olduğu anlamına gelmemektedir. Bu ortamların çocuklara tamamen yasaklanması çocukların bilgiye sınırsız erişim ve hızlı bilgi alışverişi gibi dijital teknolojilerin sağladığı olumlu değerlerden yararlanamamasına ve yaşıtlarının gerisinde kalmasına neden olabilir. Çocukların dijital medyayı kullanma konusunda ailelerinden daha fazla bilgi ve beceriye sahip olmaları doğru değerdir. Bu nedenle günümüz ailesi, dijital medya araçlarının çocuklarına bu konuda doğru bir şekilde rehberlik etmek için ne ölçüde kullanılması gerektiği konusunda gerekli bilgi ve beceri düzeyine sahip olmaya özen göstermelidir.

2.6.6. Dijital Erişim

Dijital erişim, bir toplumun dijital teknolojilere her yerden yüksek hız ve kalitede erişebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Dijital erişim sürecinde; özellikle bilgisayar teknolojileri, dijital içeriğin oluşturulması, işlenmesi, çoğaltılması, okunması ve çeviri araçları ile internet, Web 1.0, Web 2.0 ve Semantik Web (Web 3.0) gibi dijital iletişim ve içerik paylaşım teknolojileri önemli rol oynamaktadır (Semiz, 2015:66).

Dijital erişim olanakları ile artık herkes, maliyetleri giderek düşen ve yaygınlaşan dijital teknolojilere eşit fırsatlarla erişebilmektedir. Bu süreçte çocukların ve gençlerin bu teknolojilere maksimum düzeyde erişimlerinin sağlanması, etkin kullanımlarının teşvik

edilmesi ve bu süreçte bilinçli eylemin önemi konusunda farkındalık yaratılması önemli olmalıdır (Doucet, 2007:64).

Dijital erişim bağlamında çocuklara ve gençlere yönelik en doğru kaynaklar, dijital ortamda akademik kütüphaneler olarak görülmektedir. Bu kapsamda masaüstü, dizüstü bilgisayarları veya cep telefonlarını kullanarak akademik ve kütüphane web sitelerine kolayca erişebilir, makale veya görsel indirebilirler. Yani kütüphaneler artık; günümüzde sadece fiziksel mekânlar olarak değil, aynı zamanda kullanıcının çalışma ortamlarında sentezlenen uzmanlaşmış ve mobil bilgi hizmetleri sunan sanal ortamlar olarak da hizmet verebilmektedir (Tonta, 2009:744).

Sonuç olarak dijital erişimle, günümüzde mevcut olan fırsatlar, çocukları ve gençleri okul ödevlerinde desteklemek için kullanılarak ve ailelerin çocuklarını kontrol etmelerine olanak tanımaktadır. Bu nedenle ailelerin her şeyden önce bu fırsatları değerlendirecek ve çocuklarına bu bağlamda rehberlik edecek bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekmektedir.

2.7. DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN GÜVENLİ VE ETKİN KULLANIM AŞAMALARI

Dijital okuryazarlık sürecini destekleme ve dijital teknolojilerin güvenli ve etkin kullanımını izleme aşamaları; önce aileler, sonra öğretmenler ve daha sonra tüm toplum tarafından ele alınması gereken dört aşama bağlamında ele alınmaktadır. Bu bağlamda, çocuk ve ergenlerin dijital teknolojileri güvenli ve etkin bir şekilde kullanmalarını denetlemeye yönelik adımlar; “Farkında olma, kılavuzluk yapma, model olma ve geri bildirim aşaması” olarak düşünülebilir (Ocak,2013:46).

2.7.1. Farkında Olma Aşaması

Farkında olma aşaması, çocukların ve ergenlerin dijital teknolojiyi güvenli ve etkili bir şekilde kullanabilmeleri için öncelikle ebeveynlerin belirli bir dijital okuryazarlık düzeyine ulaşması gerekmektedir. Bu bağlamda yalnızca dijital okuryazar ebeveynler, çocuklarının dijital teknolojileri ne kadar iyi kullandığını kontrol edebilir, çocuklarını konu hakkında doğru bilgilendirebilir ve dijital farkındalıklarını sağlayabilir (Ocak, 2013:46).

Dijital donanım ve yazılım bilgisi, dijital teknolojilerin güvenli kullanımını sağladığı gibi, bu teknolojilerin kullanımını da kolaylaştıracaktır. Bu nedenle ebeveynler dijital

teknolojinin doğru ve bilinçli kullanımı konusunda bilgilendirilmelidir. Ebeveynlerin, çocuklarına dijital teknolojilerin kullanımı konusunda farkındalık kazandırmak için yapılması gerekenleri şu şekilde sıralayabiliriz (Kocasinan Rehberlik Araştırma Merkezi, 2017):

- Ebeveynler, çocukların dijital teknolojiyi kullanırken karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında onlarla konuşmalı ve çocuklarını bu sorun hakkında eğitmelidir.
- Çocuklar evde interneti ilk kez kullanmaya başlamadan önce sanal ortamda bulunabilecek uygunsuz siteler konusunda farkındalık oluşturulmalı ve aile çocuğun internet iletişimini sürekli izlemelidir.
- Ebeveynlerin, çocuklarının dijital teknolojiyi kullanma sürelerini sınırlamaları zorunludur.
- Ebeveynler, çocuklarını dijital yönergelere uymadıkları takdirde karşılaşılabilecekleri sorunlar konusunda eğitmelidir.

2.7.2. Kılavuzluk Yapma Aşaması

Kılavuzluk yapma aşaması çocukların dijital bilgi ve becerilerini güvenli bir çevrimiçi ortamda geliştirmeleri ve buna bağlı olarak ebeveynlerin öncülüğünde çocuklara yeni fırsatlar sağlamaları anlamına gelir. Bu anlamda bu aşama ebeveynlerin farkında olma aşaması sonrasında çocuklarının dijital teknolojiyi doğru ve bilinçli bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmayı içerir (Ocak, 2013:47).

Konuyla ilgili yapılan “*Sosyal Medya Araştırmaları II, Sosyalleşen Olgular*” isimli kitapta yer alan “*Eğitim ve Öğretimde Sosyal Medyanın Kullanımı*” bölümüne göre sosyal medyada kişisel bilgilerin paylaşılması, uygunsuz sitelerin ziyaret edilmesi, siber zorbalık gibi suiistimallerde bulunabileceği tespit edilmiş olup. Araştırma sonucunda bu yönde hareket eden çocukların konu hakkında bilgilendirilmesi ve cezalandırılmaması gerektiği tespit edilmiştir (Arslan, 2015:191).

2.7.3. Model Olma Aşaması

Model olma aşaması, çocukların ebeveynlerini örnek aldıkları ve genellikle davranışlarını taklit ettikleri anlayışına dayanarak, ebeveynlerin çocuklarına dijital teknolojilerin kullanımında rol model olmaları gerektiği anlamına gelir. Bu anlamda

çocuklar farkında olma aşamasında ne kadar bilgilendirilseler de kılavuz olma aşamasında ne kadar yönlendirilseler de, bir çocuk anne-babasının dijital teknolojileri kendisine öğretildiği gibi kullanmadığını görürse, anne ve babasından farklı davranmayacaktır.

Diğer bir deyişle model olma aşaması ebeveynlerin çocuklarına dijital teknolojiyi kullanmayı nasıl öğretiyorsa, aynı şekilde kullanmaları gerektiği anlamına gelir. Bu süreçte ebeveynlere cep telefonlarını kullanırken ve internetten müzik, resim veya diğer medyaları indirirken telif haklarına uymaları tavsiye edilir. Model açısından dikkatli olmaları gerekir (Ocak, 2013:47).

2.7.4. Geri Bildirim Aşaması

Geri bildirim aşaması, ebeveynlerin çocuklarına dijital teknolojileri ne kadar güvenli ve etkili kullandıkları konusunda geri bildirimde bulunmalarını veya onları doğru ve yanlış kullanımları konusunda bilgilendirmelerini içerir. Ailede geri bildirim aşamasının sağlıklı uygulanabilmesi için sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulması gerektiğini söyleyebiliriz (Ocak 2013:48).

Ebeveynlerin dijital teknolojilerin güvenli ve etkin kullanımı konusunda çocuklarını eğitmeleri çok önemlidir. Bu doğrultuda paylaşım yapmaktan caydırılan çocuklar, internetin yanlış kullanımından kaynaklanabilecek olumsuzluklardan korunmuş olacaktır. Temel eğitimdeki öğrenciler okulda zamanlarının çoğunu öğretmenleriyle geçirirler. Bu nedenle dijital okuryazarlık becerilerinin desteklenmesinde, bilinçli ve güvenli bir şekilde kullanılmasında velilerin yanı sıra öğretmenler de aktif rol oynamalıdır. Bu anlamda öğretim programları öğretmenlere rehberlik edecek temel kaynaklardır. Bu doğrultuda hazırlanan müfredat ve ders kitapları dijital okuryazarlık becerilerini desteklemeli ve geliştirmelidir.

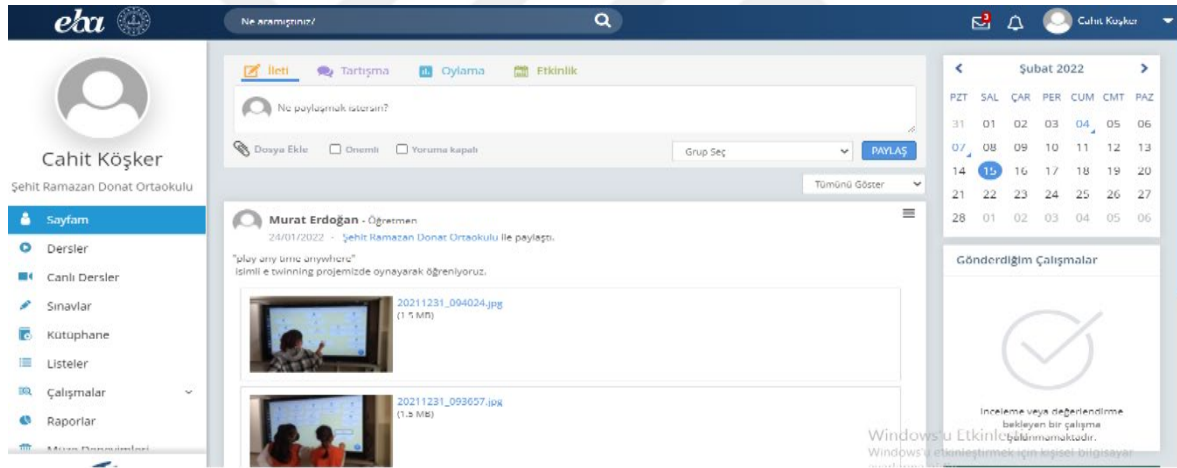
2.8.DİJİTAL OKURYAZARLIKTAKİ BAZI ÖĞRENME ORTAMLARI VE ARAÇLARI

İnternet, insanlığa her zaman değişime açık bir teknoloji ve benzersiz bir öğrenme-öğretme ortamı sunmaktadır. Bilim ve teknolojiye gelişim, değişim ve dönüşümlerle birlikte yeni bir insana ihtiyaç duyulmaktadır. Değişen dünya ve yaşanan dönüşümler sonucunda okulların, öğretmenlerin ve öğrencilerin bu yeni koşullara uyum sağlayabilmeleri için çağa uygun eğitim almaları gerekmektedir. Bunun için eğitim ve

gelişime katkı sağlayacak ortam ve araçlardan faydalanılması gerekir. EBA, okulistik, vitamin, sanal müzeler, 3D yazıcılar, morpakampus, tonguç akademi ve forumlar gibi.

2.8.1. Eğitim Bilişim Ağı

Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu öğretmenleri ortak paydada buluşturarak eğitime birlikte yön vermelerini sağlamaktadır. Ayrıca mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla düzenlenen eğitimlerle öğretmenlere yeni bakış açıları kazandırılmaktadır. EBA, ayrıntılı raporlama sistemi sayesinde mevcut eğitim durumunun analizinin yapılmasına olanak sağlayarak geleceğin eğitim stratejilerinin tanımlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu analizler sayesinde veliler de çocuklarının eğitim kalitesini EBA üzerinden takip edip, eğitimin iyileştirilmesine ve kalitesine katkıda bulunabilecek ve eğitimde hiç olmadığı kadar önemli bir rol almaktadırlar. Tüm bu özellikleri ile EBA'nın temel amacı "eğitimde fırsat eşitliği" ilkesini sağlamaya çalışmaktır (EBA, 2022). EBA giriş sayfası Görsel 2.1.'de gösterilmiştir.

Görsel 2. 1. Eğitim Bilişim Ağı¹

Eğitimi geleceğe taşıyan EBA, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından öğretmen ve öğrencilere ücretsiz olarak sunulan çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur. Hayatın ayrılmaz bir parçası olan eğitim EBA ile okulda, evde, kısacası her yerde, her zaman, saat ve mekan fark etmeksizin kullanılabilir bir platformdur.

¹https://ders.eba.gov.tr/ders/proxy/VCollabPlayer_v0.0.892/index.html adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

2.8.2. Vitamin

Öğrencilerin bilişsel ve psikolojik öğrenme seviyelerini merkeze alarak yapılan vitamin, içeriği ile öğrencilerin dersleri daha iyi kavramasını ve kişiselleştirilmiş öğrenme süreciyle tam ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini hedeflemektedir (Vitamin, 2022).

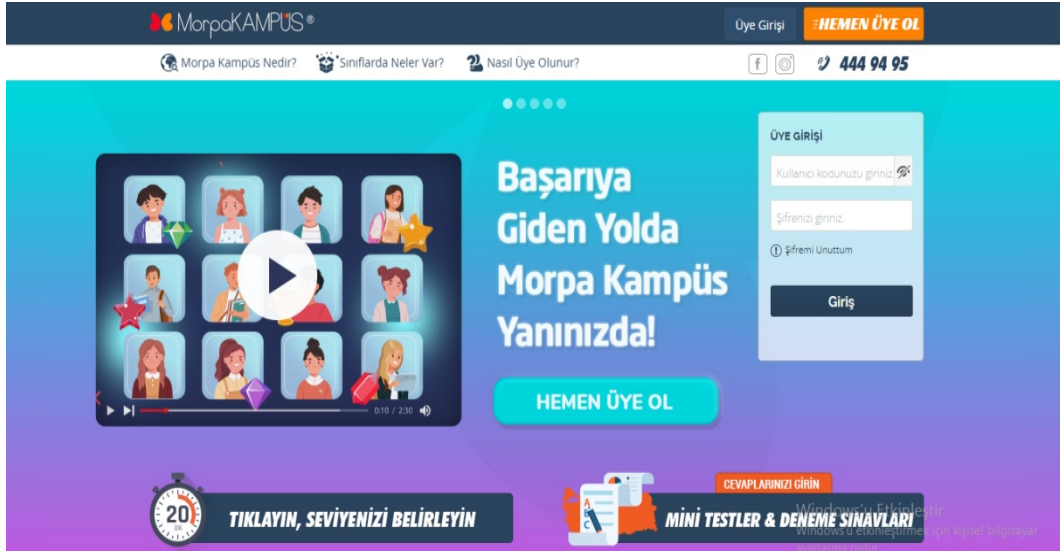
Görsel 2. 2. Vitamin Eğitim Portalı²

Vitamin, zengin içeriğe sahip ve kapsamlı dijital eğitim aracıdır. Görsel 2.2. de görüldüğü gibi ortaokul içeriğinde; 5, 6, 7, 8. sınıf dersleri bulunmaktadır. Ders içerikleri; konu anlatımları, sanal deneyler, interaktif etkinlikler, sınıf etkinlikleri, üç boyutlu canlandırmalar, etkileşimli alıştırmalar, özetler, çalışma kâğıtları, tarama testleri, videolu çözümlü örnekler ve deneme sınavlarını içermektedir. İçeriklerin bütünü, Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] öğretim programına uyumlu bir şekilde hazırlanıp öğretim programında yenilenmeler oldukça da MEB'le uyumlu olarak güncellenmesi yapılmaktadır. Öğretmenler için ücretsiz olup öğrenciler belli bir ücret karşılığında bu siteden faydalanmaktadır.

2.8.3. Morpa Kampüs

Morpa Kampüs'te MEB müfredatına uyumlu konu anlatımları, etkinlikler, etkinlik yaprakları, interaktif etkinlikler, interaktif çalışmalar, sınavlar, çözümlü soru videoları, belgeseller, BBC belgeselleri, deneyler, ödüllü yarışmalar, zengin e-kütüphane, detaylı raporlama ve daha fazlası yer bulmaktadır (Morpa Kampüs, 2022).

² <https://www.vitaminegitim.com/ortaokul/> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 2. 3. Morpa Kampüs³

Morpa kampüs, ilkokul ve ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerine derslerinde destek olmak amacıyla hazırlanan, MEB müfredatı ile uyumlu, binlerce içeriği barındıran bir ortamdır. Bu sistem ile öğretim programlarına göre öğrenci gelişmeleri, öğretmenler ve sisteme üye öğrencinin velisi tarafından takip edilebilmektedir. Öğretmenler ve öğrencisi morpa kampüse kayıtlı veliler için ücretsiz olup öğrenciler belli bir ücret karşılığında bu siteden faydalanmaktadır.

2.8.4. Forumlar

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin en fazla takip ettiği forumların başında “sosyalbilgiler.biz” ve “sosyalbilgiler.info” gibi forumlar gelir. Bu forumlarda sosyal bilgiler öğretmenleri planlardan sunumlara, filmlerden fotoğraflara, sınav örneklerinden materyallere, bulmacalardan karikatürlere kadar hemen hemen her alanda kendilerine uygun içeriğe ulaşabilmektedir.

³<https://www.morpakampus.com/anasayfa> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 2. 4. Sosyalbilgiler.biz Forum⁴

Derslerinde faydalanabilecek öğretim araç ve gereçlerine erişmede sorun yaşayıp okullarında gerekli materyali hazırlamak için yeterli donanımına sahip olmayan öğretmenler, bu forumlarda diğer meslektaşları tarafından oluşturulan içeriklerden, sunumlardan, filmlerden ve materyallerden faydalanabilmektedir (Güleli, 2015:51-52).

2.8.5. Facebook

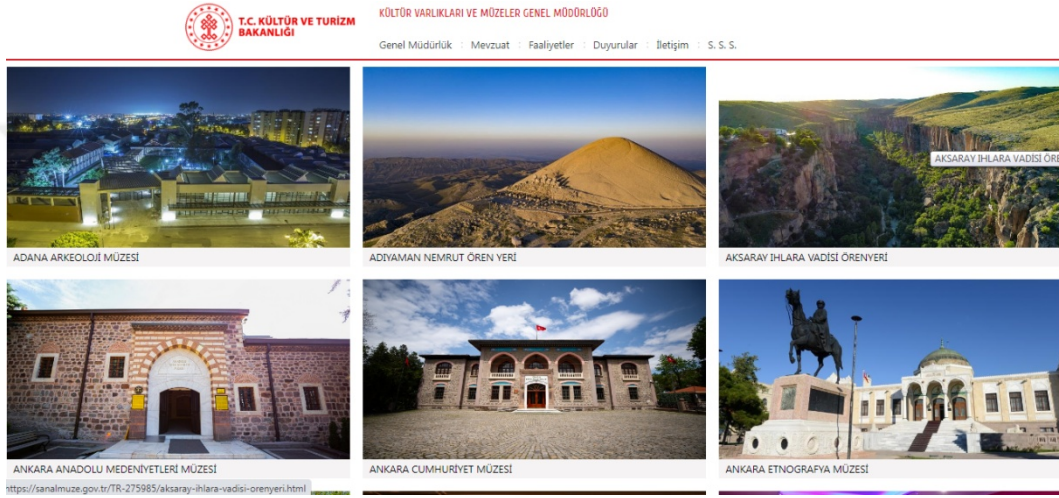
Günümüzde, pek çok internet sitesi ortaya çıkmış ve kişilerin çalışmasını, iletişimini, iş birliğini, etkileşimini ve hatta öğrenme sürecini dahi tekrardan yapılandırmıştır. Kullanıcı dostu olan ara yüzler ve gizlilik özellikleri, bilgisayar okuryazarı olan ve olmayan birçok kullanıcısının dikkatini çekmektedir. Milyonlarca kullanıcı şimdilerde gerçek kimlikleriyle sosyal ağlar üzerinde online olarak yerini almaktadır. Bu denli yaygın bir hal alan sosyal ağlardan, eğitim aşamalarında da çok değişik amaçlarla verimli bir biçimde yararlanılmaktadır. Kullanılan bu sosyal ağlardan biri de facebook'tur.

İşbirlikçi öğrenme, araştırma-sorgulama, tartışma ve problem çözme becerilerini desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanılabilir. Değişik görselleri ve dokümanları paylaşmak, tartışma ortamlarına katılmak, farklı grupları takip ederek sosyal bilgiler eğitimi içerisinde aktif olarak işe koşulabilir(Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010:1-4).

⁴<https://sosyalbilgiler.biz/forum/adresinden> 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

2.8.6. 3D Mekânlar

Günümüz teknolojisi uzaklık kavramını ortadan kaldırarak, yer ve zamandan bağımsız bir şekilde hareket etme imkânı sağlamaktadır. Sosyal bilgiler eğitiminde müze vb. yerlerin öğretim faaliyetlerinde yararlanılması oldukça önemlidir. Özellikle tarih konularının öğretiminde müze gezileri önerilen etkinliklerdendir. Ekonomik yetersizlikler ve gezi etkinliği gerçekleştirilmesinin kendine özgü bir takım güçlüklerinden ötürü, bu çeşit geziler çok fazla tercih edilmemektedir. Eğitim teknolojileri bu noktada yardıma yetişmekte ve öğrencileri sanal bir gezintiye çıkarabilmektedir (Güleli, 2015:53).

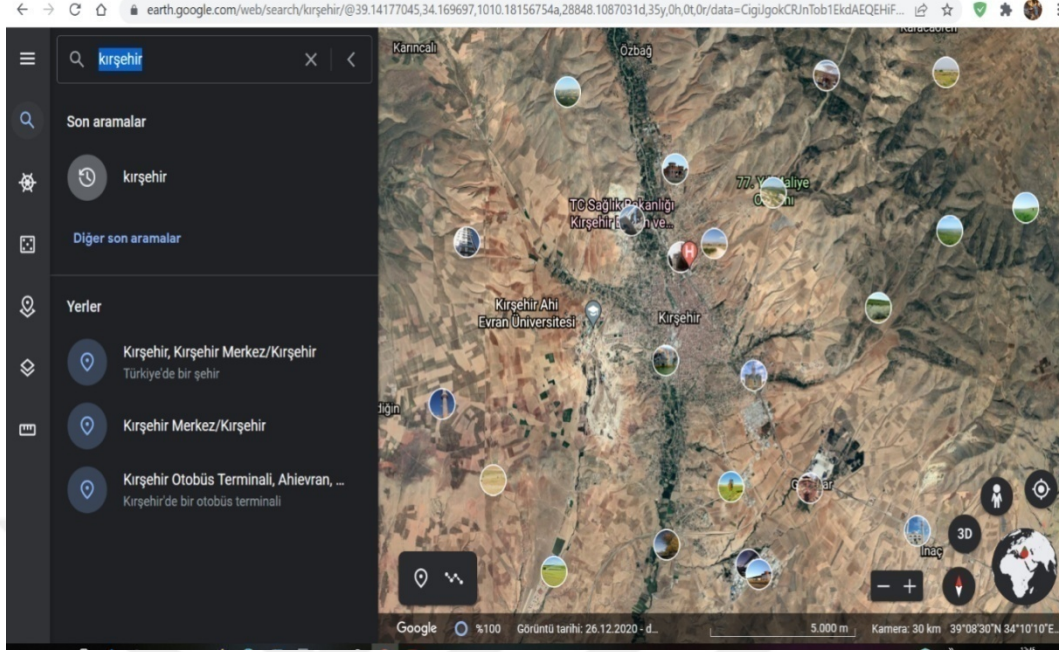
Görsel 2. 5. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sanal Müze Uygulaması⁵

2.8.7. Google Earth– Google Maps

Google Earth ve Google Maps gibi uygulamaların kişilere oturduğu yerden sanal bir gezintiye çıkabilme fırsatı sunabilmesinin yanında sosyal bilgilerin mekânı algılama becerisinin kazandırılmasında ve konunun somutlaştırılmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Google Earth, kapsamlı bir dünya haritası oluşturabilmek için görüntü kullanan haritalama ve etiketleme programıdır. Bu uygulama haritaları oluşturabilmek için uydu ve havadan görüntüleri birleştirmektedir. Google Earth uydu, hava aracı, 3D ve Street View görüntülerinden oluşan zengin bir görüntü koleksiyonu vardır. Görüntüler canlı olarak takip edilemez. Google haritalar uygulaması açıldıktan sonra sağ alt tarafta bulunan pegman sembolünü harita üzerinde görmek istediğiniz yere bırakarak Street View görüntülerinden oluşan bir gezintiye çıkabilirsiniz. Hiç bilmediğiniz bir ülkenin

⁵https://sanalmuze.gov.tr/ adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

sokaklarında gezine bilir, o ülke veya şehir hakkında fikir sahibi olabilirsiniz.

Görsel 2. 6. Google Earth⁶

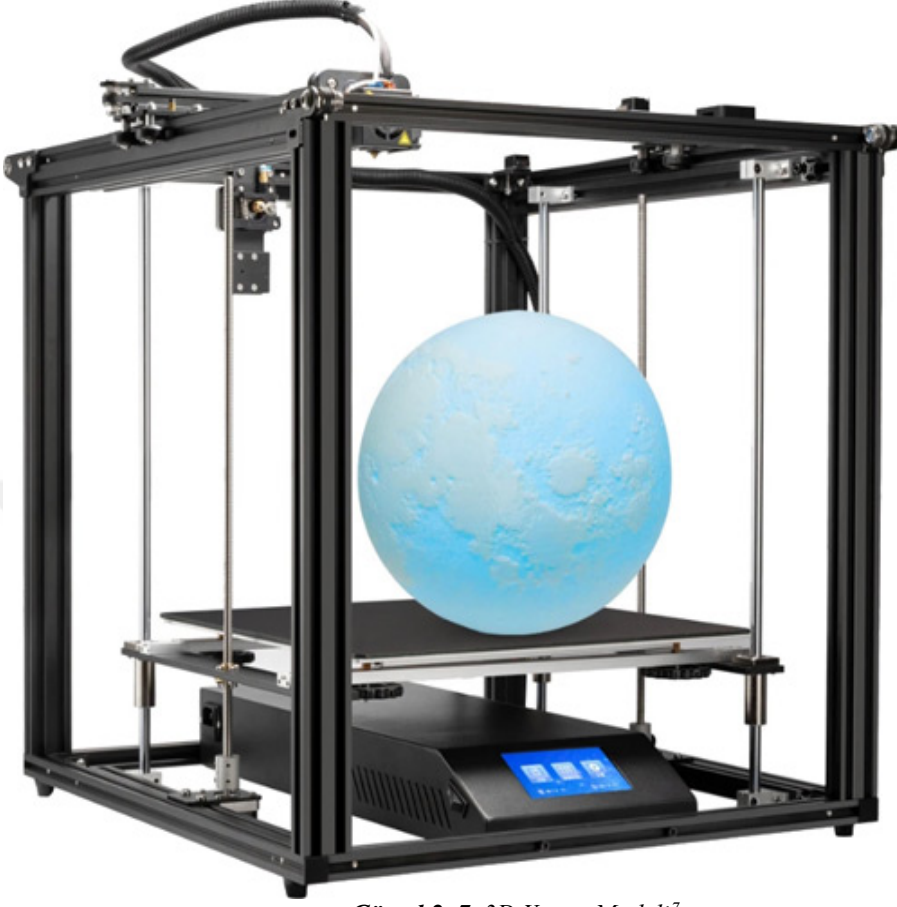
Sosyal bilgiler dersinde Google Earth ve Google Maps programlarını kullanmak yoluyla Ankara il merkezindeki tarihi yerler gösterilerek, sanal ortamda var olan tarihi yerlerin ziyareti gerçekleştirilebilir. Sakarya Meydan Muharebesi'nin geçtiği alan üç boyutlu olarak günümüz haliyle görülebilir. Kuş bakışı, yatay bakış açısı kullanılabilir, 360 derece yön değiştirilebilir. Dağlar, tepeler, nehirler ve bitki örtüsü incelenebilir. Türk ordularının hareket ettiği alanlar kilometre kilometre izlenip ege denizine ulaşılabilir. Bunu yaparken yön, rakım, doğal ve beşeri engeller gözlenebilir. Türk ve düşman askerlerinin bulunduğu konum, onların lojistik destek kanallarının gösterimi sağlanabilir (Acun, 2007:319).

2.8.8. 3D Yazıcılar

Teknolojik yeniliklerin eğitime oldukça hızlı bir şekilde dâhil olması ile teknolojilerin öğretebilirlik potansiyellerinin saptanmasına yönelik pek çok çalışma yapılmıştır. Üç boyutlu (3D) yazdırma teknolojisi de bunlardan bir tanesidir(Görsel 2.7). 3D yazıcılar nesnelerin üç boyutlu ve somut hallerinin ortaya çıkarılmasında oldukça etkili araçlardır. Ayrıca teknolojinin gelişim göstermesiyle beraber gündelik hayatta yararlanılabilir duruma gelmiş olması da eğitim alanlarında faydalanmayı gündeme

⁶<https://earth.google.com> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

getirmiştir (Yıldırım, Yıldırım ve Çelik, 2018:163).

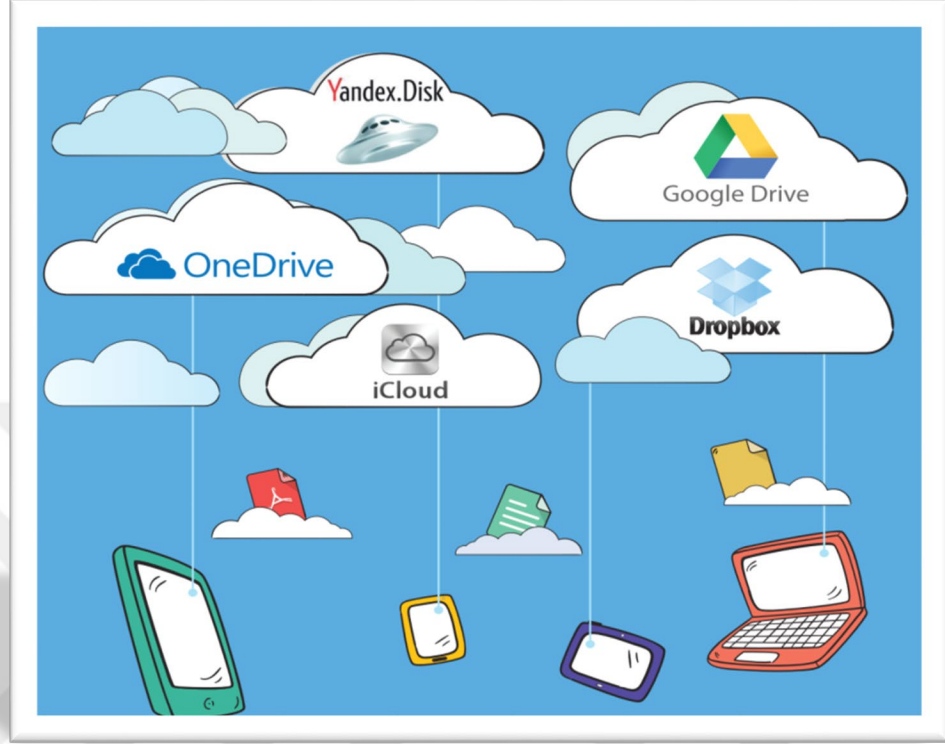
Görsel 2. 7. 3D Yazıcı Modeli⁷

2.8.9. Bulut Teknolojisi

Farklı bilişim servis ve uygulamalarının internetteki bir sunucuda (bulutta) bulunarak, internete bağlı olan bir cihazla bu servis ve uygulamaların çalıştırılması olarak ifade edilen “bulut teknolojisi” ile altyapı servisleri, platform hizmetleri ve yazılım hizmetleri sunulabilmektedir. Bulut teknolojisinin esas özelliği, öğrenenlerin her zamanı ve mekânı öğrenme süreci olarak değerlendirebilme ve değişik öğrenme tecrübeleri yaşayabilmelerine imkân tanınmasıdır. Bilişim kaynaklarına hızlı bir şekilde ulaşma olanağının oldukça önemli olduğu günümüz yaşamında, aynı belge üzerinde aynı anda birden fazla bireyin düzenleme yapmasına da imkân tanıyan, öğrencilere de erişim ve paylaşım anlamında önemli fırsatlar getiren bulut teknolojiyle derslerin, etkileşimli

⁷<https://www.robocombo.com/creality-ender-5-plus-3d-yaziciadresinden> 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

olarak, işbirliğine dayalı daha kolay öğrenilmesi sağlanabilir. Aslında, bulut teknolojisini diğer teknolojilerden ayıran ve faydalı kılan onun birçok uygulamayı içerisinde birleştirmesidir (Sarıtış ve Üner, 2013:192-200).

Görsel 2. 8. Bulut Teknolojisi⁸

Bulut teknolojisi her kesimde kullanılmasının yanında sosyal bilgiler dersinde de konunun pekiştirilmesi ve kalıcılığının sağlanması açısından son derece önemli bir yere sahiptir. Ulaşılamayan ve gezerek görmenin mümkün olmadığı yerleri kişinin ayağına kadar getirme imkânına sahiptir. Örneğin, aktif olarak lav püskürtmekte olan gerçek bir yanardağa bir okul gezisi yapmak pek çok nedenden dolayı imkânlar dâhilinde olmayabilir. Ancak internet üzerinde yanardağların faaliyetlerini gerçek zamanda web kameralarından görmek olasıdır. Böyle olunca sınıf tahtasına yanardağlar “lav” ve “tüf” püskürtür diye yazmanın yerine onların neye benzediğini ve hareketlerini gözlemlemek daha anlamlı ve kalıcı sonuçlar doğuracaktır (Acun, 2007:319).

2.8.10. Okulistik

Okulistik internet üzerinden ulaşılan bir eğitim ve öğrenme platformudur. 1.

⁸<https://blockodlama.com/bulut-depolama-sunumu/> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

sınıftan 8. sınıfa kadar bütün öğrenciler, bu öğrencilerin aileleri, ilk ve ortaokullarda görevli öğretmenler ve eğitim yöneticileri Okulistik'ten yararlanabilirler. Okulistik'ten üyelik başlatan öğretmen ve öğrenciler tanışma paketi içeriklerine ücretsiz ulaşabilirler.

Görsel 2. 9. Okulistik⁹

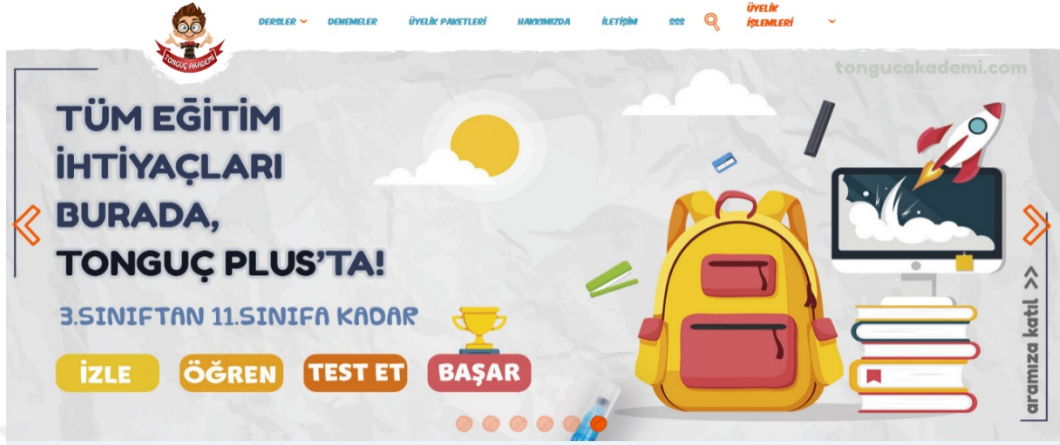
Okulistik'te MEB müfredatında uygun olarak mevcut derslere ait zengin eğitim içerikleri bulunmaktadır. Görsel 2.9.'da görüldüğü gibi interaktif ve animasyonlu ders anlatımları sayesinde öğrenmeyi pekiştiren çalışma sayfaları, konu tekrarına imkân veren videolar, konu testleri, eğitici oyunlar ve e-kitaplar eğitim içeriklerinden bazılarıdır. Derslere ait içerikler MEB kazanımlarına ve yapılandırmacı öğrenme modeline uygun olarak hazırlanarak mevcut koşullara uygun olarak güncellenmektedir. Okulistik'de yer alan ölçme ve değerlendirme sistemi sayesinde konu ve başarı düzeyinde ilerleme takip edilebilmektedir(Okulistik, 2022).

2.8.11. Tonguç Akademi

Tonguç isimli karakteri kullanıp dersleri basit düzeyde anlatan “Tonguç anladıysa herkes anlar.” anlayışıyla oluşturulan bir eğitim platformudur. Konu anlatımları, öğrencilerin eğlenerek ve sıkılmadan öğrenmelerini en hızlı şekilde sağlayacak bir tarzda hazırlanmaktadır. Tonguç akademide yer alan eğitim videoları, 3. sınıftan 11. sınıfa kadar tüm seviyedeki öğrencilere uygun olarak dersleri öğrenme, tekrar ve pekiştirme

⁹<https://www.okulistik.com/anasayfa/index.html> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde güncel MEB kazanımlarına bağlı kalarak akılda en kalıcı öğretim yöntemleriyle, öğrencinin dikkatini dağıtacak unsurlara yer vermeden hazırlanmaktadır.

Görsel 2. 10. Tonguç Akademi¹⁰

Görsel 2.10'da görüldüğü gibi Tonguç Akademi 3. sınıftan 11. sınıfa kadar hazırlanmış içerikler kesintisiz eğitim imkânı, yeni nesil soru çözümleri, deneme sınavları ve okul başarısını artıran yazılı provaları ile görsel ve işitsel hafızayı geliştiren eğitim içeriklerini kullanıcılarına sunmaktadır (Tonguç Akademi, 2022).

2.9. DİJİTAL OKURYAZARLIK EĞİTİMİ

Türk eğitim sisteminde eğitim içeriğinin dijitalleşmesi alanında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Eğitim içeriğinin dijitalleşmesinin en önemli adımlarından birisi FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesidir. FATİH projesi, eğitimde fırsat eşitliğine imkân tanımak ve okullardaki teknolojiyi yenilemek hedefiyle bilgi ve iletişim teknolojileri materyallerinin derslerde aktif kullanımı için başlatılmıştır (Fatih Projesi, 2021). Türkiye'de 2012 yılında hayata geçirilen, değişen ihtiyaçlarla yenilenerek zenginleşen ve dijital içerik sunan EBA ise çalışmalardan bir diğeridir. EBA sistemi, öğrencilerin ve öğretmenlerin kullanım sağlayabileceği eğitim materyallerinin yanında, zengin eğitim içeriklerine de yer veren bir sistemdir. EBA içerisinde yazı, resim ve ses özelliğindeki kaynakların yanında video anlatımı biçimindeki kaynaklar da yer bulmaktadır. Dijital alan sağlama, dosya yükleme ve yarışmalar düzenleme, farklı düzeylere uygun dersler, duyurular yapılması ve kullanıcılar tarafından paylaşım yapılması

¹⁰ <https://www.tongucakademi.com/login> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

imkânı EBA sistemine zenginlik sağlayan özelliklerden birkaçıdır (Aktay ve Keskin, 2016:28). EBA, dijital platformda eğitime katkı sunabilecek unsurları bir araya getirerek bir çatı vazifesi görmektedir. Ulusal ve uluslararası alanda geliştirilen eğitimde teknoloji kullanımını etkili ve verimli bir duruma getirebilecek uygulamaları EBA kullanıcılarına sunmakta böylelikle eğitim sistemimizde gereksinim duyulan dijital eğitim içeriğini karşılamak hedefiyle devamlı bir şekilde kendisini geliştirerek, içerik sağlama da önemli bir yere sahip olmaktadır (Çakmak ve Taşkiran, 2017:286).

Türkiye’de kitap içeriklerinin teknolojinin avantajlarından faydalanılarak zenginleştirilmesi hedefiyle Z-kitap geliştirilmiştir. Z-kitap; Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunca tasdik edilerek okutulan ders kitaplarının öğretim programları temel alınarak video, ses, fotoğraf, animasyon, simülasyon, harita, grafik, tablo vb. unsurlarla etkileşimli bir duruma getirilmesidir. Z-kitabın önemli avantajlarından biri de öğrencilerin dijital platformda tüm ders içeriklerine ulaşım sağlayabilmeleridir (Z-kitap, 2022). Yakın zamanda giderek popüler hale gelen artırılmış gerçeklik kitapları, hem fiziksel baskı hem de dijital sanal dünya tecrübelerinin eş zamanda yaşanmasını sağlamaktadır. Fiziksel baskıda yer almakta olan bir karekod, bir etiket veyahut tanımlı bir resim yardımıyla akıllı telefon ya da tablet ekranına ilgili dijital içerik gelmektedir (Aydın, 2018:164).

Medya ve teknolojiye ulaşımı sağlamak elbette çok önemlidir. Teknolojiye ulaşmak kadar önemli olan diğer bir faktör ise internette arama yaparken uygun olan anahtar kelimeleri bulmak ve bulunan bilginin doğruluğunu ve güvenilirliğini açıklayabilmektir. Gençlerin dijital teknolojiyi kullanması onların dijital okuryazar olduğunu söylemek açısından yeterli değildir. Bu nedenle okullarda yapılan teknolojik yatırımlar dijital okuryazarlık alanında aktif bir eğitimin verilmesi ile daha fazla anlam kazanacaktır. Yani sadece teknolojik araçlara ulaşımın sağlanması dijital okuryazarlığın gelişmesine katkıda bulunamayacaktır (İrvan, 2017: parag.6)

Başarılı eğitim sistemi ile ön planda yer alan Finlandiya teknolojiyi eğitimle bütünleştirme olayını başarı ile gerçekleştiren ülkelerden birisidir. 2016 yılında ilkokullarda el yazısı yerine dokunmatik klavye eğitimine geçiş sağlamıştır. Dijital çağda kalemden klavyeye geçişte olduğu gibi yabancı dil öğrenmeyle beraber kodlama dillerine geçiş konusu da oldukça yaygın bir hal almıştır. İnsanların hangi dili konuşmuş olduğu kadar hangi kodlama diliyle yazabildiği de önemli bir duruma gelmiştir. Bu nedenle

geleceğin üreten ve karmaşık sorunlarını çözen kuşaklarını yetiştirebilmek üzere çağımızda ilkokul düzeyinden itibaren seçmeli kodlama derslerinin verilmesine başlanmıştır. Finlandiya, Güney Kore, Çin ve Türkiye gibi ülkelerde giderek standartlaşan örneklerle beraber kodlama odaklı zorunlu dersler artmaktadır (Aydın, 2018:164-165).

2.10. SOSYAL BİLGİLER VE DİJİTAL OKURYAZARLIK

Gelişmiş ülkelerde çağdaş eğitim anlayışı ile yetişen bireylerin çağa uygun bilimsel yeniliklere açık, üretken, eleştirel düşünebilen, olayları farklı yönleriyle ele alabilen, öz güven sahibi, güçlü iletişime sahip, aktif bireyler olduğu gözlenmektedir. Bu anlayış çerçevesinde sosyal bilgiler öğretim programı yeniden yapılandırılmış, programda bilim ve teknoloji konularına yer verilmiştir (Kaymakçı, 2017:14).

“Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı dijital yaşamın sağlıklı bir şekilde devam etmesine yardımcı olurken, dijital teknolojilerin yoğun bir şekilde etkilediği yaşantımızda dikkat edilmesi gereken bir takım konulara da işaret etmektedir. Bu durum Millî Eğitim Bakanlığı’nın Sosyal Bilgiler Öğretim Programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar kısmında vatandaşlık hak ve yükümlülüklerinde yeni durumlar (dijital vatandaşlık, e-devlet, sanal ticaret, sosyal medya vb.) ve bir kısım problemler (dijital bölünmüşlük, kimlik hırsızlığı, kişisel bilginin gizliliği, siber dolandırıcılık, siber zorbalık vb.) meydana getirdiği ifade edilmiştir (MEB, 2018:11). Bu doğrultuda programda yer alan bilim ve teknoloji yeterliliklerinin kazandırılması noktasında programa yeni bir beceri eklenmiştir. Son yıllarda ön plana çıkan ve sosyal bilgiler öğretim programında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) ile uyumlu olarak öğrencilere kazandırılması amaçlanan bu beceri dijital okuryazarlık becerisidir.

Sosyal bilgiler dersinde dijital okuryazarlık becerisinin kazandırılmaya çalışıldığı öğrenme alanı olan “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ile “Öğrencilerden; bilimsel düşüncenin (yenilikçi ve eleştirel düşünce) bilim ve teknolojiye gelişmelerin esasını oluşturduğunu; bilim ve teknolojiye gelişmeye bağlı olarak da toplumsal yaşam üzerindeki etkileri kavrayıp bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi edinmeleri beklenmektedir. Diğer taraftan da teknolojilerin günlük hayatla ne derecede ilişkili olduğunu öğrenirken bazı teknolojik ürünlerin doğaya verdiği zararları tartışıp, bilimsel eserlerin yasalarla korunduğunu fark ederek akademik dürüstlük ilkelerini dikkate alır.” şeklinde açıklanmıştır (MEB, 2018:11).

“Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı sosyal bilimlerin alt disiplinlerinin günlük ve toplumsal yaşam içerisindeki pratik bazı etki ve sonuçlarını kavrayıp yaşadığımız yüzyılda bilim ve teknolojiye gelişmelerden yola çıkarak gelecekteki öğrencilerin hayatla alakalı fikir yürütebilmelerini içermektedir. Bunun yanında “bilim, teknoloji ve toplum” öğrenme alanı telif ve patent ile ilgili kavramları açıklayarak yapılmış olan bilimsel çalışmaların yasalarla korunduğunu, tarihin başlangıcından itibaren yaşanan gelişmeleri, bilim mirasının oluşum evresini öğrenciye aktararak, yaratıcı, eleştirel ve bilimsel düşünce ile bilim ve teknolojiye gelişmeler arasındaki paralelliğin öğrenciye aktarılmasını amaçlar (Ardıç ve Altun, 2017: 23-24).

Sosyal bilgiler öğretim programında, yaşama yakınlık ilkesi gereğince müfredat konularının günlük hayatta nasıl oluş sergilediği uygulamalı olarak işlenmelidir, önerisi vardır. Bu öneri gereği sosyal bilgiler içerisindeki konuların hepsinde transfer edilebilen bilgiler bulunmamakla birlikte uygulama olanağının eksik kalması sosyal bilgileri toplumdan uzaklaştırmaktadır. Bu sebeple sosyal bilgiler dersindeki bu konular için dijital uygulama platformlarından faydalanılmalıdır (Koca ve Daşdemir, 2016:483).

Soyut işlemler dönemine geçmemiş veya henüz geçme sürecinde olan öğrencilerin eğitimde duyuşsal alana hitap eden yöntem ve materyallerin kullanımı dersin daha etkili işlenmesini basitleştirebilir. “İyi vatandaş” bilinci oluşturulurken yapılacak etkinliklerin öğrencileri düşündürmesi, duygulandırması, sevindirmesi, güldürmesi, üzmesi ve hatta ağlatması beklenebilir. Geleneksel sınıflarda drama, örnek olay vb. yöntemlerden faydalanılarak, resim göstererek, şiir okutarak, marş dinleterek öğrencilerde bu duyguların oluşması sağlanabilir. Bilişim teknolojileriye geleneksel yöntemlerden çok daha güçlü araçlar sunmaktadır. Fotoğrafları, şiirleri, marşları, video görüntülerini, dramatik yaşam öykülerini birleştirebilen ve bunları çok etkili bir biçimde sunabilen araçlar mevcuttur (Acun, 2007:321).

Sosyal bilgiler öğretmenleri, derslerinde teknolojiyi kullanma konusunda ne kadar maharetli olurlarsa, öğrencilerine de teknoloji konusunda fayda sağlayabileceklerdir. Buna bağlı olarak, okullarda teknolojik alt yapının olması ve teknolojik aletlerin varlığı dijital teknolojilerin öğrenciler ve öğretmenler tarafından derslerde de etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayacaktır.

İçinde bulunduğu topluma karşı sorumluluklarının farkında olan bireyler yetiştirmeyi

amaçlayan sosyal bilgiler dersi teknoloji çağı için gerekli olan donanıma sahip, bilgiye çabuk ulaşabilen, giderek dijitalleşen dünyaya ve teknolojiye ayak uydurabilen bireyler ve vatandaşlar yetiştirmek için öğrenciler ve öğretmenler tarafından dijital teknolojiler etkili bir biçimde kullanılmalıdır (Yeşiltaş ve Sönmez, 2009:408).

2.10.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Dijital Okuryazarlık

MEB 2018 yılında yayınlamış olduğu “*Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*” özel amaçlarında;

- ✓ Madde 7’de “*Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,*”
- ✓ Madde 11’de “*Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,*”
- ✓ Madde 12’de “*Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmeleri,*”

Şeklindeki ifadelerle teknolojik gelişmenin farkında olan, problemleri çözebilen, iletişim becerilerine sahip, topluma katkı sağlayan bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Öğrencilerin günlük, eğitim ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceriler TYÇ’de ifade edilmiştir. TYÇ’de kişinin kazanması öngörülen sekiz anahtar yetkinlik bulunmaktadır. Bunlardan birisi de dijital yetkinliktir. Dijital yetkinlik “iş, günlük hayat ve iletişim için bilgi ve bilişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel bir şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarın kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir” şeklinde açıklanmıştır (MEB, 2018:5-9).

Sosyal Bilgiler dersinin kapsamında yer alan 27 beceriden biride dijital okuryazarlık becerisidir. Yeşiltaş ve Gez (2020: 147) tarafından yapılan çalışmada dijital okuryazarlıkla ilişkilendirilebilecek diğer beceriler; değişim ve sürekliliği algılama, araştırma, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, eleştirel düşünme, medya okuryazarlığı, mekânı algılama, sosyal katılım, tablo grafik diyagram çizme ve yorumlama, yenilikçi düşünme-zaman ve kronolojiyi algılama

şekilde sıralanmıştır. Programın değerler eğitimi kısmında yer alan 18 değerden bilimsellik ve dürüstlük değerleri dijital okuryazarlıkla ilgili görülmüştür.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında hemen hemen her sınıf seviyesinde dijital okuryazarlık ile ilgili kazanımların yer aldığı görülmektedir. Dolanbay (2020: 69) tarafından yapılan çalışmada dijital okuryazarlıkla ilgili kazanımlar sınıf seviyesine göre Tablo 2.2.'de verilmiştir.

Tablo 2. 1.Dijital Okuryazarlık Becerisi ile İlgili Kazanımlar

Sınıf	Kazanım No/Kazanım
	SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. <i>(Yönler ile doğal ve beşerî unsurlara yakınlık, uzaklık açısından konum analizi yapılır. Doğal ve teknolojik yön bulma yöntemlerine ve araçlarına değinilir.)</i>
4. Sınıf	SB.4.4.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır. SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır. <i>(Teknolojinin hayatımızda ve çevremizde meydana getirdiği olumlu ve olumsuz etkilerine dikkat çekilir.)</i>
	SB.5.4.1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır. SB.5.4.2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.
5. Sınıf	SB.5.4.3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar. <i>(Mesafeli alışveriş, güvenli İnternet kullanımı, kimlik hırsızlığı gibi konular ele alınır.)</i> SB.5.6.1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir. <i>(Kazanım kapsamında e-devlet portalı ve bu portal üzerinden sağlanan hizmetlere değinilir.)</i>
	SB.7.1.4. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir. <i>(Özel hayatın gizliliği, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve doğru bilgi alma hakkı ile kitle iletişim özgürlüğü arasındaki ilişki ele alınır.)</i>
7.Sınıf	SB.7.4.1. Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler. <i>(Yazının icadından günümüze kadar farklı depolama, yaygınlaştırma ve aktarma teknikleri üzerinde kısaca durulur.)</i> SB.7.5.6. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim aşında meydana getirdiği değişimleri analiz eder. <i>(E-ticaret (gerçek ürünler kadar bilgisayar oyunları gibi sanal/dijital ürünler) üzerinde durulur.)</i>

2.10.2. Sosyal Bilgiler Eğitimi Lisans Programında Dijital Okuryazarlık Becerisini Kazandırmaya Yönelik Dersler

Yüksek Öğretim Kurulu'nun Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenliği programı içerisinde dijital okuryazarlık becerilerinin öğretimiyle ilgili olarak okutulan beş ders bulunmaktadır. Bu dersler, Bilgisayar I, Bilgisayar II, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı'dır (Yükseköğretim Kurumu [YÖK], 2021).

Teknolojiyle bütünleştirilen Sosyal Bilgiler öğretiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesinde üniversitelere büyük sorumluluk düşmektedir. Öğretimde teknolojiyi nitelikli duruma getirmek amacıyla üniversitelerin fiziki imkânlarının iyileştirilmesi ve teknoloji donanımına sahip nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi gereklidir (Şimşek ve Yıldırım, 2016:635).

İstenilen durum, öğretmen adaylarının mezun olduklarında eğitimde teknoloji alanında yeterli olmalarıdır. Fakat sürekli bir yenileşme ve değişme gereksiniminin getirmiş olduğu gerekler, öğretmenlerin hizmet-içi eğitime alınmasını mecburi bir hale getirmektedir. Ülkemizde hizmet vermekte olan birçok Sosyal Bilgiler öğretmenin eğitim teknolojileri alanında hizmet içi eğitimden geçirilmesi enerji, zaman ve maliyet açısından oldukça fazla kaynak gerektireceğinden dolayı bu yeterliliklerin imkânlar elverdiğince hizmet öncesinde gerçekleştirilmesi daha da faydalı olacaktır (Öztürk, 2006:16). Şüphesiz, öğretmenlerin eğitim ortamında yer alan donanıma hâkim olması ve bu donanımı öğretimde etkin olarak kullanmaları eğitim araç gereçlerinden istenilen faydanın sağlandığını gösterir. Bu sebeple, öğretmenlerin öğretim esnasında kullanacakları sınıfı ve mevcut donanımları tanıyarak, belirli bir plan dâhilinde kullanmaları büyük bir öneme sahiptir. Ancak her şeyden önce öğretmenlerin araç gereç kullanmanın önemini kavrayarak araç gereç kullanımı konusunda isteklendirilmesi gerekmektedir (Yaşar ve Gültekin, 2007:291).

2.11.DİJİTAL OKURYAZARLIK İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kıyıcı tarafından yapılan (2008) “Öğretmen Adaylarının Sayısal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı doktora tezinde aday öğretmenlerin sayısal okuryazarlık

düzeylerini belirlemeye yönelik çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Anadolu Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, On dokuz Mayıs Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde bulunan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda erkek öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinin kadın öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür. Sürekli olarak bir bilgisayara sahip olan öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinin, sürekli olarak bir bilgisayara sahip olmayan öğretmen adaylarından daha yüksek düzeylerinden olduğu görülmüştür.

Tarman ve Baytak tarafından yapılan (2011) “Teknolojinin Eğitimdeki Yeni Rolü: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bakış Açıları” adlı çalışmasının amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitimin tanımını yapabilmeleri ve teknolojinin eğitim sürecinde kullanılmasına yönelik bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Aday öğretmenlerin temel bilgisayar becerilerine ve ders anlatımında teknoloji kullanımına nasıl baktıkları üzerinde durulmuştur. Araştırmanın örneklemini Erciyes Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü 1. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda aday öğretmenlerin temel bilgisayar becerilerinin sınırlı olduğu ve çoğunluğun kullandığı internet uygulamalarıyla sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Bunun yanında adaylar, teknolojinin ders aktarımında önemli bir araç olduğunu belirtmişlerdir.

Bulut ve Koçoğlu tarafından yapılan (2012) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Akıllı Tahta Kullanımına İlişkin Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği)” adlı araştırmasının amacı, Akıllı tahta kullanımı konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Diyarbakır merkezde bulunan ilköğretim okullarında görevli 30 Sosyal Bilgiler öğretmeni araştırma grubunu oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden, yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda akıllı tahta kullanımıyla soyut kavramların öğretiminde kolaylık sağladığı ve öğrencinin sınıfta daha aktif olduğu belirlenmiştir. Bir diğer önemli sonuç ise, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin birçoğunun akıllı tahta kullanımıyla ilgili yeteri düzeyde bilgi ve beceriye sahip olmadıklarına ulaşılmıştır.

Ünal, Özmen ve Er tarafından yapılan (2013) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanma Durumları” adlı çalışmasında Karşılıklı öğrenme sırasında sosyal

bilgiler öğretmenlerinin, internet kullanma durumlarını belirlemeye çalışılmıştır. Betimsel nitelikteki araştırmanın katılımcılarını 2012-2013 eğitim-öğretim yılında ilköğretim okullarında görev yapmakta olan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda internetin öğretmenler için daha önemli olduğu bilgisayarın internete ulaşmada bir araç olarak gördükleri, Sosyal Bilgiler dersi bünyesinde öğrenme öğretme sürecine destek sunmak için öğrencilerini en çok devlet sitelerine yönlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çakmak ve Taşkiran tarafından yapılan (2014) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Güncellenmesi” başlıklı çalışması, Sosyal Bilgiler aday öğretmenlerinin eğitimde bilgisayar kullanımına yönelik tutumları cinsiyet, kişisel olarak bilgisayar sahibi olup olmama, bilgisayarı kullanma sıklığı ve sınıf seviyeleri gibi bağımsız değişkenler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim görmekte olan 238 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma nicel yöntemlerinden biri olan tarama modeli ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Arslan (2006) tarafından geliştirilen “Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği”nden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime yönelik tutumları cinsiyete göre herhangi bir farklılık göstermezken, kişisel olarak bilgisayar sahibi olma, bilgisayar kullanma sıklığı ve sınıf seviyeleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Yeşiltaş ve Kaymakçı tarafından yapılan (2014) “Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Teknoloji Boyutu” adlı araştırmasının amacı Sosyal Bilgiler öğretim programı içerisinde teknolojinin yerini ortaya çıkarmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemeden faydalanarak gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretim programının kılavuz kitapları dokümanı oluşturmuştur. Araştırmada toplanmış olan veriler betimsel analiz tekniğinden faydalanılarak çözümlenmiştir. Sonucunda Sosyal Bilgiler öğretim programının genel amaçları, içeriği, öğrenme-öğretme boyutları ile ölçme-değerlendirme araç ve yöntemleri bakımından teknolojiye ve teknolojik ürünlerin aktif kullanımına olanak tanıyacak şekilde yapılandırıldığı belirlenmiştir.

Güleli tarafından yapılan (2015) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destekli Öğretim Materyallerini Kullanımına İlişkin Tutumları (Çanakkale İli

Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, bilişim teknolojileri destekli öğretim araçlarını kullanım durumlarıyla bu araçlara yönelik tutumları ele alınmıştır. Tarama yönteminin tercih edildiği tez çalışmasında çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Çanakkale il sınırları içindeki görev yapmakta olan 136 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Bu öğretmen grubundan araştırmaya sadece 93 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılım sağlamıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek araştırmacı kendisi geliştirmiştir. Araştırma sonucunda, sürekli internet bağlantısına sahip olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Cinsiyete, eğitim durumuna, mesleki kıdeme, kişisel bilgisayara sahip olma, akıllı telefona sahip olma, bilgisayar kursu alma, okulun bilgisayar ve iletişim teknolojisi donanımına sahip olma, eğitim ağlarına üye olma ve facebook, forumlar, haber siteleri ve resmi siteleri kullanım seviyelerine göre anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.

Çoklar, Güven ve Işık tarafından yapılan (2016) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanımı Konusunda Rehberlik Durumları” adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde gözlemiş oldukları internet ve bilgisayar kaynaklı sorunlarla, öğrenciler ile ailelere rehberlik durumları araştırılmıştır. Araştırma Ankara il merkezi ile ilçelerinde görev yapmakta olan 33 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmenleri arasında farklı lisans programlarından mezun olmuş öğretmenlerin de bulunmasına karşın, öğretmenlerden hiçbirinin internet ile ilgili eğitim almadıkları, rehberlik yapabilecek düzeyde olmadıkları, öğrencilerin internet kaynaklı sorunlarına tanık oldukları, sınırlı da olsa yol gösterdikleri gözlenmiştir.

Tepe tarafından yapılan (2019) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlığa İlişkin Görüşleri” isimli yüksek lisans tezi, 2018-2019 eğitim öğretim yılında 10 farklı üniversitede öğrenim gören 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Bu çalışmada nicel ve nitel verilerin birlikte kullanıldığı karma yöntemden faydalanılmıştır. Araştırmada nicel bölüme ilişkin verilerin toplanmasında Hamutoğlu, Güngören, Uyanık, Erdoğan'ın (2017) geliştirdiği "Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Türkçeye Uyarlama Çalışması" kullanılmıştır. Nitel verilerin toplanmasında ise araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ölçeğinin "tutum" ve "bilişsel" ve "sosyal" boyutuna ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Dijital okuryazarlığın "teknik" boyutunda kadın ve erkek öğretmen adaylarının görüşlerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ölçeğinin "tutum", "teknik", "bilişsel" boyutuna ilişkin görüşleri üniversite değişkenine göre farklılık göstermemiştir. Öğretmen adaylarının "sosyal" boyuta ilişkin görüşleri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Ayrıca dijital okuryazarlık kavramı, dijital okuryazarlık alanında iyi olduklarını düşündükleri konular, dijital ortamda alınan tedbirler, kaynak güvenilirliğini nasıl sorguladıkları, yeniliklere ayak uydurmada yaşanan zorluklar, dijital okuryazarlık konusundaki eksiklikler ve bu eksikliklerin sebepleri, üniversitede dijital okuryazarlık becerisinin geliştirilmesinde yapılabilecekler ve Sosyal Bilgiler dersinde dijital okuryazarlık becerisini kazandırmak için yapılabileceklerle ilişkin sonuçlara ulaşmıştır.

Sağ (2021) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin dijital okuryazarlık ve engellerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerini ve var olan dijital okuryazarlık engellerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırmada nicel ve nitel verilerin birlikte kullanıldığı için karma yöntem kullanılmıştır. Nicel kısımda öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerini belirlerken Hamutoğlu ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanan Ng (2012) tarafından geliştirilen Dijital Okuryazarlık Ölçeği kullanılmıştır. Nitel kısımda dijital okuryazarlık engellerine ilişkin verilerinin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin dijital okuryazarlık ortalama değerleri katılıyorum düzeyinde bulunmuştur. Teknolojiyi kolay öğrenememe engelinin bulunduğu görülmektedir. Bu engelin kaldırılması için program geliştirme uzmanlarından da yararlanarak teknolojinin kolay öğrenebileceği eğitim programları geliştirilmesi önerilmiştir.

Bingöl (2022) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile mesleki motivasyonlarının çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ve mesleki motivasyonları farklı değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim - öğretim yılında

Zonguldak ili Merkez, Kilimli ve Kozlu ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan 399 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla "Kişisel Bilgiler Formu" , "Dijital Okuryazarlık Ölçeği" ve "Mesleki Motivasyon Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlıkları yüksek düzeyde olduğu, uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğretmenlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, branş değişkenleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu ve mezuniyet durumu değişkeni ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında ise anlamlı farklılık olmadığı, uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğretmenlerinin mesleki motivasyonları yüksek düzeyde olduğu sonucu bulunmuştur.

Zhao (2004) tarafından ele alınan “Öğretmenlerin Teknoloji Entegrasyonuna İlişkin Görüşleri” adlı çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknoloji entegrasyonu konusundaki algıları, sınıfta teknoloji kullanımları (7-12. Sınıflar) ve teknoloji entegrasyon eğitiminin öğretim uygulamalarına etkisi araştırılmıştır. Çalışma verileri teknoloji entegrasyon eğitimini tamamlamış 17 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yapılan görüşmeler ve çeşitli belgelerin incelenmesi yoluyla toplanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri, sınıfta farklı teknoloji kullanım şekillerini aktarmıştır. Araştırmada öğretmenlerin teknolojiyi, öğrenci öğrenmelerini iyileştirmek için kullandıkları belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu teknolojiyi sınıflarına birçok yolla entegre etmiştir. Bu amaçla öğretmen merkezli, öğretmen/teknoloji güdümlü, öğretmen-öğrenci müzakeresi ve öğrenci merkezli yöntemler benimsenmiştir. Öğrenci merkezli yöntemin en çok tercih edilen yöntem olduğuna inanılırken, katılımcılar bunun yalnızca uygun olduğu yerde ve zamanda uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Teknoloji kullanımı öğretmenlerin nasıl öğrettiğini ve öğrencilerin nasıl öğrendiğini etkilemektedir, ancak öğretmenlerin öğretme stillerinde köklü bir değişiklik yaratmamaktadır. Teknoloji entegrasyon eğitimi, katılımcıların çoğunu teknoloji ile ilgili öğretim uygulamalarında olumlu yönde etkilemiştir. Ancak katılımcılar arasında, eğitim konusundaki algıları ve katılımlarının öğretim uygulamaları üzerindeki etkileri konularında farklılık gözlenmiştir. Yeni bir engel boyutu ortaya çıkmış ve katılımcılar yeni zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Bunlara rağmen, birçok katılımcı hevesli teknoloji kullanıcıları haline gelmiştir.

Ng (2012), tarafından yapılan “Dijital yerlilere dijital okuryazarlık öğretebilir

miyiz?” çalışma, Avustralya'da bir üniversitede e-öğrenime giriş dersini alan bir grup lisans öğrencisinin eğitim teknolojileri hakkındaki bilgilerini ve yabancı teknolojilerin öğrenmelerine nasıl uyarlandığını araştırmaktadır. Çalışma, bu öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerini ve yabancı teknolojilerden yararlanmayı ne kadar kolay öğrendiklerini inceleyerek bu öğrencilerin dijital yerliliklerini araştırmıştır. Elde edilen bulgular, lisans öğrencilerinin genellikle yabancı teknolojileri öğrendiklerinde bunları faydalı ürünler yaratmak amacıyla kolaylıkla kullanabildiklerini göstermektedir. Bununla birlikte, eğitim teknolojilerinin neyi içerdiğinin farkında olmaları ve bunları anlamlı amaçlar için kullanma fırsatı elde etmeleri gerekmektedir. Çalışmanın sonucunda dijital yerlilere dijital okuryazarlığın öğretilbileceği belirlenmiştir.

Alqhtani (2015) tarafından yapılan “Teknoloji Sınıfı Kullanımı ile Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Arasındaki İlişki” adlı çalışma, öğretmenlerin teknoloji kullanma konusundaki tutumları, sınıf içi uygulamaları, cinsiyetleri, tecrübeleri ve eğitim düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Suudi Arabistan'daki lise öğretmenlerine gönderilen anket aracılığı ile betimleyici bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin cinsiyetlerinin tutumları etkilemediği, deneyim yetersizliğinin öğretmenlerin sınıfta teknolojiyi kullanma konusundaki tutumuyla bir şekilde bağlantılı olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile öğretmen tutumları ve eğitim düzeyleri ile sınıfta teknolojiyi kullanma konusundaki tutumlar arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur, öğretmenin aldığı puanlar arttıkça öğrencilerin de teknolojiyi kullanma konusundaki tutumları olumluya doğru ilerlemiştir.

Velez, Olivencia ve Zuazua (2017), yetişkinlerin çocukların dijital okuryazarlık düzeyleri üzerindeki rolünü belirlemeyi amaçlayan çalışmalarında, öğretmen ve ailelerden oluşan bir örneklem grubunun dijital okuryazarlık düzeylerini belirlemiştir. Araştırmanın sonucunda, örneklem grubunun dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin sonuçlarda internette kendi kimliğini yönetme konusunda düşük tutum sergilediğini ve internette çatışma durumlarında genel olarak daha düşük yeterlilik sergilediğini göstermiştir. Araştırmada, yetişkinlerin dijital okuryazarlığının, çocuklarının dijital okuryazarlığında önemli bir rol oynadığı ve çocukların dijital okuryazarlığından yetişkinlerin sorumlu olduğu, olumlu bir rol model oluşturdukları ve çocukların ulaşabilecekleri referans kişiler oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Perdana, Yani, Jumadi ve Rosana (2019) lise 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalarını üç aşamada gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın ilk aşamasında, araştırmacılar dijital okuryazarlık becerileri ile ilgili bir madde formatı geliştirdiler. İkinci aşamada oluşturulan bu maddeler basit tesadüfi yöntemle seçilen 193 öğrenciye uygulanmış ve son olarak elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmış ve eğitim programlarında bunun için düzenlemeler yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında; araştırmanın modeli, yöntemi ve çalışma grubu, veri toplama araçları, toplanan verilerin analizi ve elde edilen bulgularla ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri düzeyine ait verilerin elde edilme sürecinde tarama yöntemi (survey) kullanılmış. Tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleri şeklinde açıklanabilir (Karasar, 2004:80).

3.2. ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde Kırşehir ili genelinde görev yapmakta olan 163 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunun oluşturulmasında basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçkisiz örnekleme araştırma evrendeki bireylerin örnekleme seçilme ihtimallerinin birbirinden bağımsız olarak eşit olduğu örnekleme türüdür (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Ancak bu çalışmada COVID-19 salgını sonucunda uzaktan eğitim tedbirlerinin alınmasına bağlı olarak öğretmenlere ulaşılma sorunu ortaya çıkmış ve araştırmanın çalışma grubu 103 öğretmen olarak belirlenmiştir. Veriler söz konusu çalışma grubunda yer alan 103 öğretmenden temin edilmiş ve analizler çalışma grubunun ölçüğe verdiği yanıtlar üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışma grubunda yer alan 103 öğretmene ait demografik özelliklere Tablo 3.1’de yer verilmiştir.

Tablo 3 1.Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Özellik	Grup	n	%
Cinsiyet	Erkek	46	44,7
	Kadın	57	55,3
	Toplam	103	100
Eğitim Durumu	Lisans	85	82,5
	Yüksek Lisans	16	15,5
	Doktora	2	1,9
	Toplam	103	100
Mesleki Tecrübe (Kıdem) Yılı	0-5 yıl	8	7,8
	6-10 yıl	24	23,3
	11-15 yıl	31	30,1
	16-20 yıl	24	23,3
	21 yıl üzeri	16	15,5
	Toplam	103	100
Görev Yeri	İl Merkez	55	53,4
	İlçe Merkez	25	24,3
	Köy	23	22,3
	Toplam	103	100
Yaş	22-32 yaş	22	21,4
	33-42 yaş	58	56,3
	43-52 yaş	20	19,4
	53 yaş üzeri	3	2,9
	Toplam	103	100
Gelir Durumu	0-6000 TL	19	18,4
	6001-8000 TL	26	25,2
	8001-10000 TL	31	30,1
	10001 TL Üzeri	27	26,2
	Toplam	103	100
Kişisel bir bilgisayara sahip olma durumu.	Evet	92	89,3
	Hayır	11	10,7
	Toplam	103	100
Sürekli bir internet bağlantısı olma durumu.	Evet	101	98,1
	Hayır	2	1,9
	Toplam	103	100
Sosyal ağları kullanma durumu	Evet	93	90,3
	Hayır	10	9,7
	Toplam	103	100
Dersle ilgili düzenli takip edilen forum sayfası durumu	Evet	82	79,6
	Hayır	21	20,4
	Toplam	103	100
Düzenli Takip edilen teknoloji dergileri durumu	Evet	22	21,4
	Hayır	81	78,6
	Toplam	103	100
Düzenli takip edilen teknoloji haber siteleri durumu	Evet	46	44,7
	Hayır	57	55,3
	Toplam	103	100
Dijital okuryazarlıkla ilgi eğitim alma durumu.	Evet	29	28,2
	Hayır	74	71,8
	Toplam	103	100
Dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılma durumu	Evet	35	34
	Hayır	68	66
	Toplam	103	100

Tablo 3.1. incelendiğinde;

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %55,3'ü (n=57) kadın, %44,7'si (n=46) ise erkek olduğu,
- Öğretmenlerin %82,5'i (n=85) lisans, %15,5'i (n=16) yüksek lisans ve %1,9'u (n=2) ise doktora mezunu olduğu,
- Mesleki tecrübe (kıdem) yılına bakıldığında ise %7,8'i (n=8) 0-5 yıl, %23,3'ü (n=24) 6-10 yıl, %30,1'i (n=31) 11-15 yıl, %23,3'ü (n=24) 16-20 yıl ve %15,5'i (n=16) ise 21 yıl üzeri mesleki tecrübeye sahip olduğu,
- Görev yeri bakımından öğretmenlerin %53,4'ü (n=55) il merkezinde, %24,3'ü (n=25) ilçe merkezinde ve %22,3'ü (n=23) ise köyde çalıştığı,
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş dağılımı ise %21,4 (n=22) 22-32 yaş aralığı, %56,3 (n=58) 33-42 yaş aralığı, %19,4 (n=20) 43-52 yaş aralığı ve %2,9 (n=3) 53 yaş ve üzeri olduğu,
- Aile gelir durumuna bakıldığında ise öğretmenlerin %18,4'ü (n=19) 0-6000 TL arası, %25,2'si (n=26) 6001-8000TL arası, %30,1'i (n=31) 8001-10000TL ve %26,2'si (n=27) 10001TL üzeri gelir düzeyine sahip olduğu,
- Öğretmenlerin kişisel bir bilgisayara sahip olma durumuna bakıldığında %89,3 (n=92) kişisel bir bilgisayara sahip olduğu, %10,7'sinin (n=11) ise kişisel bir bilgisayarının olmadığı,
- Sürekli bir internet bağlantısına sahip olma durumuna göre %98,1'nin (n=101) sürekli bir internet bağlantısına sahip olduğu, %1,9'unun (n=2) ise internet bağlantısına sahip olmadığı,
- Öğretmenlerin sosyal ağlar kullanımına bağlı olarak %90,3'ünün (n=93) sosyal ağ kullandığı, %9,7'sinin (n=10) ise sosyal ağ kullanmadığı,
- Takip edilen forum sayfasına göre ise %79,6'sı (n=82) evet, %20,4'ü (n=21) hayır dediği,
- Öğretmenlerin takip ettiği teknoloji dergilerine verdikleri cevaplara bağlı olarak %21,4'ü (n=21) evet dediği, %78,6'sının (n=81) hayır dediği,

- Teknoloji haber sitelerini takip etme durumuna göre %44,7'sinin (n=46) takip ettiği, %55,3'nün (n=57) ise herhangi bir teknoloji haber sitesi takip etmediği,
- Dijital okuryazarlık eğitimine göre ise %28,2'sinin (n=29) bu eğitimi aldığı, %71,8'nin (n=74) ise böyle bir eğitim almadıkları,
- Dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılma durumuna göre ise %34'nün (n=35) katıldığı, %66'sı (n=68) ise katılmadığı görülmektedir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Bu araştırmayla, sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin demografik özelliklere bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tespit etmek amaçlanmıştır. Bunun için ilk olarak kullanılacak veri toplama aracını tespit etmek üzere literatür taranmış ve ölçek kararlaştırılmıştır. Ölçeğin sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanabilmesi için ölçeği geliştiren Bayrakçı (2020) ile e-mail yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin kullanılabilmesine ilişkin gerekli izin alınmıştır (EK-3). Bununla birlikte Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler (EK-1A/B) ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ilgili biriminden etik kurul onayı alınmıştır (EK-4).

Veri toplama aracı "Google Forms" üzerinden online olarak hazırlanmış ve veri toplama aracına ait link, sosyal medya platformlarından katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından doldurulan ölçekler Google Forms üzerinden araştırmacıya iletilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin "*Kişisel Bilgileri*"; ikinci bölümünde ise "*Dijital Okuryazarlık Ölçeği*" kullanılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde yer alan Kişisel Bilgiler bölümünde araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin "cinsiyet, eğitim durumu, mesleki tecrübe(kıdem) yılı, görev yeri, yaş, aile gelir durumu, kişisel bir bilgisayara sahip olma durumu, sürekli bir internet bağlantısı olma durumu, sosyal ağları kullanma, dersle ilgili düzenli takip edilen forum sayfası, düzenli takip edilen teknoloji dergileri, düzenli takip edilen teknoloji haber siteleri, dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alma durumu, dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılma,

internette günlük geçirilen zaman ve internetin en çok hangi amaçlar için kullanıldığı” gibi demografik değişkenlere yer verilmiştir.

Ölçeğin ikinci bölümünde ise araştırmaya katılan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla Bayrakçı (2020) tarafından geliştirilen “*Dijital Okuryazarlık Ölçeği*” kullanılmıştır (EK-2). Ölçek, maddelerin katılım düzeyi “(1) Hiçbir Zaman, (2) Nadiren, (3) Ara Sıra, (4) Sıklıkla ve (5) Her Zaman” olan 5’li likert tipi ve “Etik ve Sorumluluk”, “Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler”, “Günlük Kullanım”, “Profesyonel Üretim”, “Gizlilik ve Güvenlik” ve “Sosyal Boyut” olmak üzere altı düzey ve 29 maddeden oluşmaktadır. Tablo 3.2. de düzeylere bağlı maddeler gösterilmiştir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

1-5 arası puanlanan Likert tipi bir ölçek olup, elde edilen ortalama puanların derecelendirilmesi ve yorumlanmasında;

- 5- 4,20 çok iyi düzeyde
- 4,19-3,40 iyi düzeyde
- 3,39-2,60 orta düzeyde
- 2,59-1,80 az düzeyde
- 1,79-1 hiç,puan aralıkları temel alınmıştır.

Tablo 3.2Dijital Okuryazarlık Ölçeğine İlişkin Alt Düzeyler

Düzye İsmi	Madde Numaraları	Madde sayısı
Etik ve Sorumluluk	1-2-3-4-5-6-7	7
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	8-9-10-11-12-13	6
Günlük Kullanım	14-15-16-17-18-19	6
Profesyonel Üretim	20-21	2
Gizlilik ve Güvenlik	22-23-24-25	4
Sosyal Boyut	26-27-28-29	4

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Dijital okuryazarlık ölçeğine ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık değeri 0,911 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin güvenilir ve iç tutarlığa sahip olduğunu göstermektedir (Bayrakçı, 2020:56) Ölçeğe dair alt boyutların güvenilirlik katsayıları Tablo 3.3.’de verilmiştir.

Tablo 3.3. Dijital Okuryazarlık Ölçeği ve Faktörlerine İlişkin Güvenirlik Analizi

Faktörler	Cronbach Alpha
Etik ve Sorumluluk	0,842
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	0,875
Günlük Kullanım	0,782
Profesyonel Üretim	0,719
Gizlilik ve Güvenlik	0,820
Sosyal Boyut	0,761
Toplam	0,911

Tablo 3.3. incelendiğinde hem ölçeğinin kendisinin hem de her düzeyin iç tutarlılığına bakıldığı görülmektedir. Altı düzeyden oluşan ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık analizine göre; etik ve sorumluluk düzeyi ($\alpha=0,842$); genel bilgi ve işlevsel beceriler düzeyi ($\alpha=0,875$); günlük kullanım düzeyi ($\alpha=0,782$); profesyonel üretim düzeyi ($\alpha=0,719$); gizlilik ve güvenlik düzeyi ($\alpha=820$) ve sosyal boyut düzeyi ($\alpha=761$) olarak hesaplanmıştır. İç tutarlık katsayısı hesaplamasında Cronbach Alpha değerinin ölçme aracının güvenirliliği için alt sınır değeri $\alpha=0,70$ olarak alınmaktadır (Büyüköztürk, 2002;Field, 2009; Karasar, 2004; Tavşancıl, 2010).

Tüm alt düzeylere ilişkin alfa değerlerinin 0,7'den büyük olduğu ve ölçeğin yeterli düzeyde istatistiksel güvenirliliğe sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda ulaşılan nicel verilerin çözümlenmesinin öncesinde katılımcılardan gelen ölçme araçları incelenmiş, yönergede belirtildiği şekilde uygun olarak doldurulup dolduramadığının kontrolü yapılmıştır. Verilerin sayısal olarak bilgisayara girilmesi ve analizinin yapılması amacıyla SPSS 20 programı (Statistical Package for the Social Sciences) kullanılarak veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

ANOVA ve t-testi gibi testlerin, normal dağılımlı verilerle ilgili çalışmalarda kullanılması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2002:7). Bu nedenle hangi istatistiksel tekniklerin kullanılacağına karar vermek üzere veriler için normallik testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.4.'da belirtilmiştir.

Tablo 3.4. Dijital Okuryazarlık Ölçeği Normallik Testi Sonucu

Ölçek	n	min.	maks.	\bar{X}	Skewness	Kurtosis
Dijital Okuryazarlık Ölçeği	103	8,17	24,17	17,2152	-,131	-1,011
Etik ve Sorumluluk	103	16	35	29,91	-,638	-,905
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	103	6	30	18,91	-,017	-1,220
Günlük Kullanım	103	9	30	23,69	-,546	-,344
Profesyonel Üretim	103	2	10	4,70	,487	-,856
Gizlilik ve Güvenlik	103	4	20	14,91	-,651	-,363
Sosyal Boyut	103	16	9	11,17	,179	-1,027

“Dijital Okuryazarlık Ölçeği” için normallik test sonucu Skewness (Çarpıklık katsayısı) = -.131 ve Std. Error = .238 ve Kurtosis (Basıklık katsayısı) = -1.011, Std. Error = .472 olarak tespit edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırları +1.5 ve -1.5 aralığındadır (Tabachnick ve Fidell, 2013:952). Tablo 3.4.’teki çarpıklık ve basıklık değerleri verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. İlgili koşulların sağlanması ile araştırma verilerinin analizinde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir. Başlıkların uzun olması dolayısıyla Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin yerine SBÖ kısaltması Dijital Okuryazarlık Yeterlilik yerine DOY kısaltması kullanılmıştır.

4.1. SBÖ DOY ALGISİNİN ÖLÇEK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULARI

Araştırmanın birinci amaç sorusu “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilikleri ne düzeydedir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Çalışmaya katılan 103 Sosyal Bilgiler öğretmenin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeyi ortalaması 3,42’dir. Bu puan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin iyi düzeyde dijital okuryazarlık beceri düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algı düzeyini belirlemek amacıyla uygulanan ölçek; etik ve sorumluluk, genel bilgi ve işlevsel beceriler, günlük kullanım, profesyonel üretim, gizlilik ve güvenlik ile sosyal alt boyutlarından oluşmaktadır. Buna göre sırasıyla bu alt boyutlara ait bulgular aşağıda verilmiştir.

4.1.1. Etik ve Sorumluluk Düzeyi İle İlgili Bulgular

Dijital Okuryazarlık becerisinin birinci alt boyutu “*Etik ve Sorumluluk*” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmenlerin kullanım düzeyi yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.1’de gösterilmektedir.

Tablo 4. 1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Etik ve Sorumluluk Boyutuna İlişkin Bulgular

Etik ve Sorumluluk Düzeyi		Etik ve Sorumluluk Düzeyi					\bar{X}	ss
		5- Çok İyi Düzeyde	4- İyi Düzeyde	3- Orta Düzeyde	2- Az Düzeyde	1- Hiç		
1.Günlük hayatta olduğu gibi dijital ortamlarda da kişisel veya yasal haklarımın (mahremiyet, telif, konuşma özgürlüğü vb.) devam ettiğinin farkındayım.	n	46	34	7	3	3	4,13	,99
	%	44,7	33	16,5	2,9	2,9		
2.Çevrim içi ortamlarda kendimin ve başkalarının kişisel verilerini (fotoğraf, adres, aile bilgileri vb.) korumak için nasıl davranmam gerektiğini bilirim.	n	49	32	17	3	2	4,19	,95
	%	47,6	31,1	16,5	2,9	1,9		
3.Çevrim içi ortamlarda eriştiğim bilgilerin doğru olup olmadığını farklı kaynaklardan sorgulayabilirim.	n	51	31	17	4	-	4,25	,87
	%	49,5	30,1	16,5	3,9	-		
4.Çevrim içi ortamlarda siber zorbalık (aşağılama, küfür, nefret söylemi vb.) ve istismar gibi davranışların etik ve yasal sorumluluklarının farkındayım.	n	57	26	18	2	-	4,34	,83
	%	55,3	25,2	17,5	1,9	-		
5.Bilişsel ve ahlakî gelişime uygun olan dijital oyunları ve içerikleri ayırt edebilirim.	n	55	28	18	2	-	4,32	,83
	%	53,4	27,2	17,5	1,9	-		
6.Çevrim içi ortamlarda yaptığım her şeyin kaydedildiğinin farkındayım.	n	63	24	15	-	1	4,43	,81
	%	61,2	23,3	14,6	-	1		
7.Dijital ortamlarda telif haklarının ihlalden doğabilecek etik ve yasal sorumlulukların farkındayım.	n	56	20	23	3	1	4,23	,96
	%	54,4	19,4	22,3	2,9	1		
Toplam							4,27	,73

Tablo 4.1 incelendiğinde etik ve sorumluluk boyutu kapsamında maddelerin aritmetik ortalamalarının 4,13 ile 4,43 arasında değiştiği görülmektedir. *En düşük* aritmetik ortalama (4,13) ölçeğin 1. maddesindeki “*Günlük hayatta olduğu gibi dijital ortamlarda da kişisel veya yasal haklarımın (mahremiyet, telif, konuşma özgürlüğü vb.) devam ettiğinin farkındayım.*” ifadesine ait iken, *en yüksek* aritmetik ortalama (4,43) ise ölçeğin 6. maddesindeki “*Çevrim içi ortamlarda yaptığım her şeyin kaydedildiğinin farkındayım.*” ifadesine aittir. Etik ve Sorumluluk boyutuna ait genel aritmetik ortalama 4,27 olup ve bu boyutta öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin çok iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

4.1.2. Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Düzeyi İle İlgili Bulgular

Dijital Okuryazarlık becerisinin ikinci alt boyutu “*Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler*” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmenlerin kullanım düzeyi yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.2’de gösterilmektedir.

Tablo 4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutuna İlişkin

Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Düzeyi						\bar{X}	ss	
	5- Çok İyi Düzeyde	4- İyi Düzeyde	3- Orta Düzeyde	2- Az Düzeyde	1- Hiç			
8.Lisanslı yazılım, demo yazılım, korsan yazılım, kötü amaçlı yazılım ve crack kavramlarının ne olduğunu bilirim.	n	40	19	29	12	3	3,78	1,16
	%	38,8	18,4	28,2	11,7	2,9		
9.Donanım ve yazılım teknolojilerinin ne olduğunu bilirim.	n	28	22	28	18	7	3,44	1,25
	%	27,2	21,4	27,2	17,5	6,8		
10.Bilgisayarına işletim sistemini kurabilirim/format atabilirim.	n	18	16	25	16	28	2,80	1,44
	%	17,5	15,5	24,3	15,5	27,2		
11.Bilgisayarına ya da diğer elektronik cihazlarına yazılım veya program yükleyebilirim.	n	26	15	20	22	20	3,04	1,47
	%	25,2	14,6	19,4	21,4	19,4		
12.Torent, İnternet, World Wide Web (www) ifadelerinin ne anlama geldiğini bilirim.	n	22	25	25	18	13	3,24	1,31
	%	21,4	24,3	24,3	17,5	12,6		
13.Yasaklı İnternet sitelerine erişmek için cihazların proxy/dns ayarlarını değiştirebilirim.	n	14	17	20	16	36	2,58	1,45
	%	13,6	16,5	19,4	15,5	35		
Toplam							3,15	1,19

Tablo 4.2 incelendiğinde genel bilgi ve işlevsel beceriler boyutu kapsamında maddelerin aritmetik ortalamaları 3,78 ile 2,58 arasında değiştiği görülmektedir. En düşük aritmetik ortalama ölçeğin 13. maddesindeki “*Yasaklı İnternet sitelerine erişmek için cihazların proxy/dns ayarlarını değiştirebilirim.*” ifadesi 2,58 aritmetik ortalamaya sahip iken, en yüksek ortalamaya sahip ölçeğin 8. maddesindeki ifade ise “*Lisanslı yazılım, demo yazılım, korsan yazılım, kötü amaçlı yazılım ve crack kavramlarının ne olduğunu bilirim.*”

3,78 aritmetik ortalamaya sahiptir. Genel bilgi ve işlevsel beceriler boyutuna ait genel aritmetik ortalama 3,15 olduğu ve bu boyutta öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

4.1.3. Günlük Kullanım Düzeyi İle İlgili Bulgular

Dijital Okuryazarlık becerisinin üçüncü alt boyutu “*Günlük Kullanım*” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmenlerin kullanım düzeyi yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.3’de gösterilmektedir.

Tablo 4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Günlük Kullanım Boyutuna İlişkin Bulgular

Günlük Kullanım Düzeyi						\bar{x}	ss
	5- Çok İyi Düzeyde	4- İyi Düzeyde	3- Orta Düzeyde	2- Az Düzeyde	1-Hiç		
14.E-Devlet uygulamalarını (MHRS, UYAP, vergi ve ceza sorgulama vb.) etkin kullanabilirim.	n 57	28	14	3	1	4,33	,88
	% 55,3	27,2	13,6	2,9	1		
15.Bulut bilişim teknolojilerini (Google Drive, iCloud, Dropbox vb.) günlük hayatta etkin kullanabilirim.	n 31	17	33	14	8	3,47	1,26
	% 30,1	16,5	32	13,6	7,8		
16.Mobil cihazlarda takvimi sadece tarihe bakmak için değil; aynı zamanda anımsatıcı, not alma, etkinlik oluşturma vb. işler için de kullanabilirim.	n 39	32	19	9	4	3,90	1,12
	% 37,9	31,1	18,4	8,7	3,9		
17.Çevrim içi ortamlarda "video yüklemek/canlı yayın yapmak" gibi etkinliklerde bulunabilirim.	n 34	28	24	12	5	3,71	1,18
	% 33	27,2	23,3	11,7	4,9		
18.Rezervasyon, alışveriş, adres bulma vb. gündelik pratiklerde dijital teknolojileri etkin kullanabilirim.	n 46	35	14	8	-	4,15	,93
	% 44,7	34	13,6	7,8	-		
19.Kullandığım bir web sayfasını sık kullanılanlara veya yer imlerine ekleyebilirim.	n 50	28	14	8	3	4,10	1,09
	% 48,5	27,2	13,6	7,8	2,9		
Toplam						3,94	,87

Tablo 4.3 incelendiğinde günlük kullanım boyutu kapsamında maddelerin aritmetik ortalamaları 4,33 ile 3,47 arasında değiştiği görülmektedir. En düşük aritmetik ortalama ölçeğin 15. maddesindeki “*Bulut bilişim teknolojilerini (Google Drive, iCloud, Dropbox vb.) günlük hayatta etkin kullanabilirim.*” ifadesi 3,47 aritmetik ortalamaya sahip iken, en yüksek ortalamaya sahip ölçeğin 14. maddesindeki ifade ise “*E-devlet uygulamalarını (MHRS, UYAP, vergi ve ceza sorgulama vb.) etkin kullanabilirim.*” 4,33 aritmetik ortalamaya sahiptir. Günlük kullanım boyutuna ait genel aritmetik ortalama 3,94 olduğu ve bu boyutta öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

4.1.4. Profesyonel Üretim Düzeyi ile İlgili Bulgular

Dijital Okuryazarlık becerisinin dördüncü alt boyutu “*Profesyonel Üretim*” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmenlerin kullanım düzeyi yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.4’de gösterilmektedir.

Tablo 4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Profesyonel Üretim Boyutuna İlişkin Bulgular

Profesyonel Üretim Düzeyi			n	5- Çok İyi Düzeyde	4- İyi Düzeyde	3- Orta Düzeyde	2- Az Düzeyde	1- Hiç	\bar{x}	ss
				%	%	%	%	%		
20. Dijital teknolojilere dayalı yazılım/uygulama geliştirebilirim.	n	10	14	16	27	36	2,36	1,34		
	%	9,7	13,6	15,5	26,2	35				
21. Programlama dillerinden (Java, C, Visual Basic, PHP, vb.) en az birini kullanabilirim.	n	7	14	21	25	36	2,33	1,27		
	%	6,8	13,6	20,4	24,3	35				
Toplam								2,34	1,21	

Tablo 4.4 incelendiğinde profesyonel üretim boyutu kapsamında maddelerin aritmetik ortalamaları 2,36 ile 2,33 arasında değiştiği görülmektedir. En düşük aritmetik ortalama ölçeğin 21. maddesindeki “*Programlama dillerinden (Java, C, Visual Basic, PHP, vb.) en az birini kullanabilirim.*” ifadesi 2,33 aritmetik ortalamaya sahip iken, bu boyutta en yüksek ortalamaya sahip ölçeğin 20. maddesindeki ifade ise “*Dijital teknolojilere dayalı yazılım/uygulama geliştirebilirim.*” 2,36 aritmetik ortalamaya sahiptir.

Profesyonel üretim boyutuna ait genel aritmetik ortalama 2,34 olduğu ve bu boyutta öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin az düzeyde olduğu görülmektedir.

4.1.5. Gizlilik ve Güvenlik Düzeyi ile İlgili Bulgular

Dijital Okuryazarlık becerisinin beşinci alt boyutu “Gizlilik ve Güvenlik” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmenlerin kullanım düzeyi yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.5.’de gösterilmektedir.

Tablo 4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gizlilik ve Güvenlik Boyutuna İlişkin Bulgular

Gizlilik ve Güvenlik Düzeyi		Gizlilik ve Güvenlik Düzeyi					\bar{x}	ss
		5- Çok İyi Düzeyde	4- İyi Düzeyde	3- Orta Düzeyde	2- Az Düzeyde	1- Hiç		
22.Uygulamaların kişisel bilgilerime (konum, rehber, kamera vb.) erişimini kısıtlamayı bilirim.	n	27	26	28	16	6	3,50	1,20
	%	26,2	25,2	27,2	15,5	5,58		
23.İstenmeyen/spam epostaları ve oltalama mesajları tanıyıp engelleyebilirim.	n	26	27	23	12	15	3,35	1,36
	%	25,2	26,2	22,3	11,7	14,6		
24.Sosyal ağlardaki paylaşımlarımda ve profilimdeki gizlilik/güvenlik ayarlarımı değiştirebilirim.	n	37	35	17	8	6	3,86	1,16
	%	35,9	34	16,5	7,8	5,8		
25.Nasıl güçlü bir şifre oluşturacağımın farkındayım.	n	52	29	13	7	2	4,18	1,02
	%	50,5	28,2	12,6	6,8	1,9		
Toplam							3,72	1,06

Tablo 4.5. incelendiğinde gizlilik ve güvenlik boyutu kapsamında maddelerin aritmetik ortalamaları 4,18 ile 3,35 arasında değiştiği görülmektedir. En düşük aritmetik ortalama ölçeğin 23. maddesindeki “İstenmeyen/spam epostaları ve oltalama mesajları tanıyıp engelleyebilirim.” ifadesi 3,35 aritmetik ortalamaya sahip iken, en yüksek ortalamaya sahip ölçeğin 25. maddesindeki ifade ise “Nasıl güçlü bir şifre oluşturacağımın farkındayım.” 4,18 aritmetik ortalamaya sahiptir. Gizlilik ve güvenlik boyutuna ait genel

aritmetik ortalama 3,72 olduğu ve bu boyutta öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

4.1.6. Sosyal Boyut Düzeyi ile İlgili Bulgular

Dijital Okuryazarlık becerisinin altıncı alt boyutu “Sosyal” olup bu alt boyutla ilgili olarak öğretmenlerin kullanım düzeyi yüzdesi ve ortalamasına ilişkin değerler Tablo 4.6.’da gösterilmektedir.

Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Boyuta İlişkin Bulgular

Sosyal Boyut		Sosyal Boyut Düzeyi					\bar{x}	ss
		5- Çok İyi Düzeyde	4- İyi Düzeyde	3- Orta Düzeyde	2- Az Düzeyde	1- Hiç		
26.Web tasarım sistemlerini (Weebly, Wordpress vb.)kullanarak İnternet sitesi tasarlayıp yayınlayabilirim.	n	9	11	24	20	39	2,33	1,31
	%	8,7	10,7	23,3	19,4	37,9		
27.Kendi blog sayfamda veya farklı bloglarda yazı yazıp, paylaşabilirim.	n	15	21	27	20	20	2,91	1,32
	%	14,6	20,4	26,2	19,4	19,4		
28.Dijital teknolojiler yardımıyla çeşitli imajları (fotoğraf, ses kaydı ve video vb.) değiştirip, yeni içerikler üretebilirim.	n	19	17	24	21	22	2,90	1,40
	%	18,4	16,5	23,3	20,4	21,4		
29.Alanımla ilgili en az bir tane yazılımı (Photoshop, SPSS, Premiere, Office Word vb.) etkili bir şekilde kullanabilirim.	n	18	25	22	147	21	3,01	1,39
	%	17,5	24,3	21,4	16,5	20,4		
Toplam						2,79	1,20	

Tablo 4.6. incelendiğinde sosyal boyut düzeyi kapsamında maddelerin aritmetik ortalamaları 3,01 ile 2,33 arasında değiştiği görülmektedir. En düşük aritmetik ortalama ölçeğin 26. maddesindeki “Web tasarım sistemlerini (Weebly, Wordpress vb.)kullanarak İnternet sitesi tasarlayıp yayınlayabilirim.” ifadesi 2,33 aritmetik ortalamaya sahip iken, en yüksek ortalamaya sahip ölçeğin 29. maddesindeki ifade ise “Alanımla ilgili en az bir tane yazılımı (Photoshop, SPSS, Premiere, Office Word vb.) etkili bir şekilde kullanabilirim.”

3,01 aritmetik ortalamaya sahiptir. Sosyal boyuta ait genel aritmetik ortalama 2,79 olduğu ve bu boyutta öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

4.2. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN CİNSİYETEGÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

SBÖ DOY düzeyi puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7SBÖ DOY Düzeylerinin Cinsiyet Göre Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları

Düzye	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	Sd	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	Erkek	46	31,24	4,547	2,442	101	,016
	Kadın	57	28,84	5,414			
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Erkek	46	21,13	7,247	2,919	101	,004
	Kadın	57	17,12	6,660			
Günlük Kullanım Boyutu	Erkek	46	24,93	4,758	2,211	101	,029
	Kadın	57	22,68	5,419			
Profesyonel Üretim Boyutu	Erkek	46	5,09	2,457	1,459	101	,148
	Kadın	57	4,39	2,396			
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Erkek	46	15,89	3,837	2,141	101	,035
	Kadın	57	14,12	4,416			
Sosyal Boyut	Erkek	46	12,09	4,939	1,761	101	,081
	Kadın	57	10,42	4,637			
Toplam	Erkek	46	18,3949	4,08647	2,625	101	,010
	Kadın	57	16,2632	4,10562			

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi puan ortalamalarının cinsiyetle olan ilişkisi için yapılan t testi sonucunda: Etik ve sorumluluk boyutu $t_{(101)}:2,442 - p < ,05$; genel bilgi ve işlevsel beceriler boyutu $t_{(101)}:2,919 - p < ,05$; günlük kullanım boyutu $t_{(101)}:2,211 - p < ,05$; gizlilik ve güvenlik boyutu $t_{(101)}:2,141 - p < ,05$ ortalama puanlarında erkeklerin lehine anlamlı bir

farklılık tespit edilmiştir. Benzer şekilde ölçeğin toplamına yönelik yeterlilik ortalama puanları $t_{(101)}:2,625 - p < ,05$ cinsiyet değişkenine göre erkek öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Profesyonel üretim boyutu $t_{(101)}:1,459 - p > ,05$ ve sosyal boyut düzeylerinde $t_{(101)}:1,761 - p > ,05$ ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak bu düzeylerde de erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha yüksek yeterlik puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

4.3. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN KİŞİSEL BİLGİSAYARA SAHİP OLMA DURUMLARINA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI

SBÖ DOY düzeyi puanlarının kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8 SBÖ DOY Düzeylerinin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

Düzye	Kişisel Bilgisayara Sahiplik	n	\bar{x}	ss	t	Sd	p
Etik ve Sorumluluk boyutu	Evet	92	29,89	5,251	-,121	101	,904
	Hayır	11	30,09	4,571			
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler boyutu	Evet	92	19,10	7,220	,756	101	,452
	Hayır	11	17,36	6,947			
Günlük Kullanım boyutu	Evet	92	23,88	5,152	1,073	101	,286
	Hayır	11	22,09	5,873			
Profesyonel Üretim boyutu	Evet	92	4,70	2,394	-,040	101	,968
	Hayır	11	4,73	2,901			
Gizlilik ve Güvenlik boyutu	Evet	92	14,96	4,276	,302	101	,763
	Hayır	11	14,55	4,108			
Sosyal Boyut	Evet	92	11,34	4,786	1,047	101	,298
	Hayır	11	9,73	5,120			
Toplam	Evet	92	17,3098	4,26135	,657	101	,513
	Hayır	11	16,4242	3,88470			

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyleri kişisel bir bilgisayara sahip olup olmama durumu ilişkisi için yapılan t

testi sonucunda: ölçeğin tüm düzeyleri ve toplamına yönelik yeterlilik ortalama puanlarında kişisel bilgisayara sahip olma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t_{(101)}: -0,121$; $t_{(101)}: 0,756$; $t_{(101)}:1,073$; $t_{(101)}: -0,40$; $t_{(101)}: 0,302$; $t_{(101)}: 1,047$; $t_{(101)}: 0,657 - p > ,05$).

4.4. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN SÜREKLİ İNTERNET BAĞLANTISI OLMA DURUMLARINA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI

SBÖ DOY düzeyi puanlarının sürekli internet bağlantısı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t testi analiz sonuçları Tablo 4.9.'da verilmiştir.

Tablo 4.9. SBÖ DOY Düzeylerinin Sürekli İnternet Bağlantısına Sahip Olma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

Düzye	Sürekli İnternet Bağlantısına Sahip Olma	n	\bar{x}	ss	t	Sd	p																																																																				
Etik ve Sorumluluk Boyutu	Evet	101	29,81	5,163	-10,099	101	,000																																																																				
	Hayır	2	35,00	0,000				Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	101	18,82	7,162	-,912	101	,364	Hayır	2	23,50	9,192	Günlük Kullanım Boyutu	Evet	101	23,58	5,227	-1,458	101	,148	Hayır	2	29,00	1,414	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	101	4,68	2,449	-,468	101	,641	Hayır	2	5,50	2,121	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	101	14,85	4,258	-1,040	101	,301	Hayır	2	18,00	1,414	Sosyal Boyut	Evet	101	11,13	4,789	-,542	101	,589	Hayır	2	13,00	8,485	Toplam	Evet	101	17,1469	4,21019	-1,172	101	,244
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	101	18,82	7,162	-,912	101	,364																																																																				
	Hayır	2	23,50	9,192				Günlük Kullanım Boyutu	Evet	101	23,58	5,227	-1,458	101	,148	Hayır	2	29,00	1,414	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	101	4,68	2,449	-,468	101	,641	Hayır	2	5,50	2,121	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	101	14,85	4,258	-1,040	101	,301	Hayır	2	18,00	1,414	Sosyal Boyut	Evet	101	11,13	4,789	-,542	101	,589	Hayır	2	13,00	8,485	Toplam	Evet	101	17,1469	4,21019	-1,172	101	,244	Hayır	2	20,6667	3,77124								
Günlük Kullanım Boyutu	Evet	101	23,58	5,227	-1,458	101	,148																																																																				
	Hayır	2	29,00	1,414				Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	101	4,68	2,449	-,468	101	,641	Hayır	2	5,50	2,121	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	101	14,85	4,258	-1,040	101	,301	Hayır	2	18,00	1,414	Sosyal Boyut	Evet	101	11,13	4,789	-,542	101	,589	Hayır	2	13,00	8,485	Toplam	Evet	101	17,1469	4,21019	-1,172	101	,244	Hayır	2	20,6667	3,77124																				
Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	101	4,68	2,449	-,468	101	,641																																																																				
	Hayır	2	5,50	2,121				Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	101	14,85	4,258	-1,040	101	,301	Hayır	2	18,00	1,414	Sosyal Boyut	Evet	101	11,13	4,789	-,542	101	,589	Hayır	2	13,00	8,485	Toplam	Evet	101	17,1469	4,21019	-1,172	101	,244	Hayır	2	20,6667	3,77124																																
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	101	14,85	4,258	-1,040	101	,301																																																																				
	Hayır	2	18,00	1,414				Sosyal Boyut	Evet	101	11,13	4,789	-,542	101	,589	Hayır	2	13,00	8,485	Toplam	Evet	101	17,1469	4,21019	-1,172	101	,244	Hayır	2	20,6667	3,77124																																												
Sosyal Boyut	Evet	101	11,13	4,789	-,542	101	,589																																																																				
	Hayır	2	13,00	8,485				Toplam	Evet	101	17,1469	4,21019	-1,172	101	,244	Hayır	2	20,6667	3,77124																																																								
Toplam	Evet	101	17,1469	4,21019	-1,172	101	,244																																																																				
	Hayır	2	20,6667	3,77124																																																																							

Tablo 4.9'da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin sürekli internet bağlantısına sahip olup olmama durumu ilişkisi için yapılan t testi sonucunda: yalnızca etik ve sorumluluk düzeyi $t_{(100)}:-10,099 - p < ,05$ ortalama puanları sürekli internet bağlantısına sahip olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Genel bilgi ve işlevsel beceriler $t_{(101)}:-0,912 - p> ,05$, günlük kullanım $t_{(101)}:-1,458 - p> ,05$, profesyonel üretim $t_{(101)}:-0,468 - p> ,05$, gizlilik ve güvenlik $t_{(101)}:-1,040 - p> ,05$, sosyal boyut $t_{(101)}:-0,542 - p> ,05$ ve ölçeğin toplamına ilişkin $t_{(101)}:1,172 - p> ,05$ ortalamapuanları incelendiğinde sürekli internet bağlantısına sahip olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Buna karşın bu düzeylerde ve ölçeğin toplamında sürekli internet bağlantısına sahip olmayan öğretmenlerinin puan ortalamalarının sürekli internet bağlantısına sahip öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4.5. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN SOSYAL AĞLARI KULLANMA DURUMLARINA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI

SBÖ DOY düzeylerinin sosyal ağları kullanma durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t testi analiz sonuçları Tablo 4.10.'da verilmiştir.

Tablo 4.10.SBÖ DOY Düzeylerinin Sosyal Ağları Kullanma Durumuna İlişkin t –testi Sonuçları

Düzyey	Sosyal ağları kullanma durumu	n	\bar{X}	ss	t	Sd	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	Evet	93	30,04	5,192	,780	101	,437
	Hayır	10	28,70	4,968			
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	93	19,31	7,115	1,738	101	,085
	Hayır	10	15,20	7,036			
Günlük Kullanım Boyutu	Evet	93	24,11	5,109	2,539	101	,013
	Hayır	10	19,80	4,984			
Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	93	4,87	2,433	2,226	101	,028
	Hayır	10	3,10	1,912			
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	93	15,19	4,033	2,084	101	,040
	Hayır	10	12,30	5,397			
Sosyal Boyut	Evet	93	11,54	4,687	2,449	101	,016
	Hayır	10	7,70	4,923			
Toplam	Evet	93	17,5108	4,13888	2,212	101	,029
	Hayır	10	14,4667	4,10194			

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin sosyal ağları kullanma durumuna ilişkin yapılan t testi sonucunda: Etik ve sorumluluk $t_{(101)}:0,780 - p > ,05$ ve genel bilgi ve işlevsel beceriler $t_{(101)}:1,738 - p > ,05$ ortalama puanları sosyal ağları kullanma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak bu düzeylerde, sosyal ağları kullanan öğretmenlerinin puan ortalamalarının kullanmayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Günlük kullanım $t_{(101)}:2,539 - p < ,05$, profesyonel üretim $t_{(101)}:2,226 - p < ,05$, gizlilik ve güvenlik $t_{(101)}:2,084 - p < ,05$, sosyal boyut $t_{(101)}:2,449 - p < ,05$ ve ölçeğin toplamına ilişkin $t_{(101)}:2,212 - p < ,05$ ortalama puanların, sosyal ağları kullanma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

4.6. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN DÜZENLİ FORUM SAYFASI TAKİP DURUMLARINA İLİŞKİN ANALİZ BULGULARI

SBÖ DOY düzeyi puanlarının düzenli takip ettikleri forum sayfası olup olmaması durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.11.’de verilmiştir.

Tablo 4.11. SBÖ DOY Düzeylerinin Düzenli Takip Ettikleri Forum Sayfası Durumlarına İlişkin t-testi Sonuçları

Düzye	Forum sayfası takip durumu	n	\bar{x}	ss	t	Sd	p																																																																				
Etik ve Sorumluluk Boyutu	Evet	82	30,26	5,096	1,340	101	,183																																																																				
	Hayır	21	28,57	5,325				Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	82	19,52	7,252	1,726	101	,087	Hayır	21	16,52	6,501	Günlük Kullanım Boyutu	Evet	82	24,29	4,726	1,967	101	,060	Hayır	21	21,33	6,468	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	82	4,93	2,463	1,899	101	,060	Hayır	21	3,81	2,159	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	82	15,21	4,021	1,400	101	,165	Hayır	21	13,76	4,949	Sosyal Boyut	Evet	82	11,55	4,772	1,608	101	,111	Hayır	21	9,67	4,841	Toplam	Evet	82	17,6260	4,09519	1,983	101	,050
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	82	19,52	7,252	1,726	101	,087																																																																				
	Hayır	21	16,52	6,501				Günlük Kullanım Boyutu	Evet	82	24,29	4,726	1,967	101	,060	Hayır	21	21,33	6,468	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	82	4,93	2,463	1,899	101	,060	Hayır	21	3,81	2,159	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	82	15,21	4,021	1,400	101	,165	Hayır	21	13,76	4,949	Sosyal Boyut	Evet	82	11,55	4,772	1,608	101	,111	Hayır	21	9,67	4,841	Toplam	Evet	82	17,6260	4,09519	1,983	101	,050	Hayır	21	15,6111	4,38632								
Günlük Kullanım Boyutu	Evet	82	24,29	4,726	1,967	101	,060																																																																				
	Hayır	21	21,33	6,468				Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	82	4,93	2,463	1,899	101	,060	Hayır	21	3,81	2,159	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	82	15,21	4,021	1,400	101	,165	Hayır	21	13,76	4,949	Sosyal Boyut	Evet	82	11,55	4,772	1,608	101	,111	Hayır	21	9,67	4,841	Toplam	Evet	82	17,6260	4,09519	1,983	101	,050	Hayır	21	15,6111	4,38632																				
Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	82	4,93	2,463	1,899	101	,060																																																																				
	Hayır	21	3,81	2,159				Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	82	15,21	4,021	1,400	101	,165	Hayır	21	13,76	4,949	Sosyal Boyut	Evet	82	11,55	4,772	1,608	101	,111	Hayır	21	9,67	4,841	Toplam	Evet	82	17,6260	4,09519	1,983	101	,050	Hayır	21	15,6111	4,38632																																
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	82	15,21	4,021	1,400	101	,165																																																																				
	Hayır	21	13,76	4,949				Sosyal Boyut	Evet	82	11,55	4,772	1,608	101	,111	Hayır	21	9,67	4,841	Toplam	Evet	82	17,6260	4,09519	1,983	101	,050	Hayır	21	15,6111	4,38632																																												
Sosyal Boyut	Evet	82	11,55	4,772	1,608	101	,111																																																																				
	Hayır	21	9,67	4,841				Toplam	Evet	82	17,6260	4,09519	1,983	101	,050	Hayır	21	15,6111	4,38632																																																								
Toplam	Evet	82	17,6260	4,09519	1,983	101	,050																																																																				
	Hayır	21	15,6111	4,38632																																																																							

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin düzenli takip ettikleri forum sayfası olup olmama durumu ilişkisi için yapılan t testi sonucunda: Etik ve sorumluluk $t_{(101)}:1,340 - p> ,05$, genel bilgi ve işlevsel beceriler $t_{(101)}:1,726 - p> ,05$, günlük kullanım $t_{(101)}:1,967 - p> ,05$, profesyonel üretim $t_{(101)}:1,899 - p> ,05$, gizlilik ve güvenlik $t_{(101)}:-1,400 - p> ,05$, sosyal boyut $t_{(101)}:1,608 - p> ,05$ ve ölçeğin toplamına ilişkin $t_{(101)}:1,983 - p> ,05$ puanlarının, düzenli forum sayfası takip etme durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak tüm düzeylerde ve toplam puanlarda düzenli forum sayfası takip eden öğretmenlerin, takip etmeyen öğretmenlere göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

4.7. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN DÜZENLİ TAKİP ETTİKLERİ TEKNOLOJİ DERGİLERİ DURUMUNA YÖNELİK ANALİZ BULGULARI

SBÖ DOY düzeyi puanlarının teknoloji dergilerini düzenli takip etme durumlarına göre bağımsız grup t testi analiz sonuçları Tablo 4.12.’de verilmiştir.

Tablo 4.12. SBÖ DOY Düzeylerinin Teknoloji Dergileri Düzenli Takip Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

Düzye	Dergi takip durumu	n	\bar{X}	ss	t	Sd	p																																																																				
Etik ve Sorumluluk Boyutu	Evet	22	31,82	4,847	1,980	101	,050																																																																				
	Hayır	81	29,40	5,152				Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	22	24,50	4,935	5,442	101	,000	Hayır	81	17,40	6,956	Günlük Kullanım Boyutu	Evet	22	25,86	4,279	2,241	101	,027	Hayır	81	23,10	5,333	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	22	5,73	2,676	2,277	101	,025	Hayır	81	4,42	2,307	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	22	17,64	2,700	4,633	101	,000	Hayır	81	14,17	4,292	Sosyal Boyut	Evet	22	14,23	4,439	3,544	101	,001	Hayır	81	10,33	4,604	Toplam	Evet	22	19,9621	3,34084	3,650	101	,000
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	22	24,50	4,935	5,442	101	,000																																																																				
	Hayır	81	17,40	6,956				Günlük Kullanım Boyutu	Evet	22	25,86	4,279	2,241	101	,027	Hayır	81	23,10	5,333	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	22	5,73	2,676	2,277	101	,025	Hayır	81	4,42	2,307	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	22	17,64	2,700	4,633	101	,000	Hayır	81	14,17	4,292	Sosyal Boyut	Evet	22	14,23	4,439	3,544	101	,001	Hayır	81	10,33	4,604	Toplam	Evet	22	19,9621	3,34084	3,650	101	,000	Hayır	81	16,4691	4,13161								
Günlük Kullanım Boyutu	Evet	22	25,86	4,279	2,241	101	,027																																																																				
	Hayır	81	23,10	5,333				Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	22	5,73	2,676	2,277	101	,025	Hayır	81	4,42	2,307	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	22	17,64	2,700	4,633	101	,000	Hayır	81	14,17	4,292	Sosyal Boyut	Evet	22	14,23	4,439	3,544	101	,001	Hayır	81	10,33	4,604	Toplam	Evet	22	19,9621	3,34084	3,650	101	,000	Hayır	81	16,4691	4,13161																				
Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	22	5,73	2,676	2,277	101	,025																																																																				
	Hayır	81	4,42	2,307				Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	22	17,64	2,700	4,633	101	,000	Hayır	81	14,17	4,292	Sosyal Boyut	Evet	22	14,23	4,439	3,544	101	,001	Hayır	81	10,33	4,604	Toplam	Evet	22	19,9621	3,34084	3,650	101	,000	Hayır	81	16,4691	4,13161																																
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	22	17,64	2,700	4,633	101	,000																																																																				
	Hayır	81	14,17	4,292				Sosyal Boyut	Evet	22	14,23	4,439	3,544	101	,001	Hayır	81	10,33	4,604	Toplam	Evet	22	19,9621	3,34084	3,650	101	,000	Hayır	81	16,4691	4,13161																																												
Sosyal Boyut	Evet	22	14,23	4,439	3,544	101	,001																																																																				
	Hayır	81	10,33	4,604				Toplam	Evet	22	19,9621	3,34084	3,650	101	,000	Hayır	81	16,4691	4,13161																																																								
Toplam	Evet	22	19,9621	3,34084	3,650	101	,000																																																																				
	Hayır	81	16,4691	4,13161																																																																							

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyleri düzenli takip ettikleri teknoloji dergileri olup olmama durumu ilişkisi

için yapılan t testi sonucunda: Etik ve sorumluluk $t_{(101)}:1,980 - p > ,05$ ortalama puanları teknoloji dergileri düzenli takip durumuna değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak bu düzeyde, teknoloji dergilerini düzenli takip eden öğretmenlerinin puan ortalamalarının takip etmeyen öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Genel bilgi ve işlevsel beceriler $t_{(101)}:5,442 - p < ,05$, günlük kullanım $t_{(101)}:2,241 - p < ,05$, profesyonel üretim $t_{(101)}:2,277 - p < ,05$, gizlilik ve güvenlik $t_{(101)}:4,633 - p < ,05$, sosyal boyut $t_{(101)}:3,544 - p < ,05$ ve ölçeğin toplamına ilişkin $t_{(101)}:3,650 - p < ,05$ ortalama puanlarının teknoloji dergileri takip etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

4.8. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN TEKNOLOJİ HABER SİTELERİNİ DÜZENLİ TAKİP DURUMLARINA İLİŞKİN ANALİZİ

SBÖ DOY düzeyi puanlarının düzenli takip ettikleri teknoloji haber siteleri olup olamama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.13.'de verilmiştir.

Tablo 4.13. SBÖ DOY Düzeylerinin Teknoloji Haber Siteleri Düzenli Takip Durumuna İlişkin t - testi Sonuçları

Düzye	Teknoloji haber sitelerini takip durumu	n	\bar{x}	ss	t	Sd	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	Evet	46	31,46	4,194	2,902	101	,005
	Hayır	57	28,67	5,556			
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	46	21,98	6,137	4,199	101	,000
	Hayır	57	16,44	7,046			
Günlük Kullanım Boyutu	Evet	46	26,50	3,740	5,573	101	,000
	Hayır	57	21,42	5,186			
Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	46	5,50	2,278	3,123	101	,002
	Hayır	57	4,05	2,386			
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	46	17,00	2,741	5,238	101	,000
	Hayır	57	13,23	4,500			
Sosyal Boyut	Evet	46	13,30	4,501	4,392	101	,000
	Hayır	57	9,44	4,392			
Toplam	Evet	46	19,2899	3,14945	5,144	101	,000
	Hayır	57	15,5409	4,24045			

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin düzenli takip ettikleri teknoloji haber siteleri olup olmama durumu ilişkisi için yapılan t testi sonucunda: Etik ve sorumluluk $t_{(101)}:2,902 - p < ,05$, genel bilgi ve işlevsel beceriler $t_{(101)}:4,199 - p < ,05$, günlük kullanım $t_{(101)}:5,573 - p < ,05$, profesyonel üretim $t_{(101)}:3,123 - p < ,05$, gizlilik ve güvenlik $t_{(101)}:5,238 - p < ,05$, sosyal boyut $t_{(101)}:4,392 - p < ,05$ ve ölçeğin toplamına ilişkin $t_{(101)}:5,144 - p < ,05$ ortalama puanları teknoloji haber sitelerini düzenli takip durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4.9. SBÖ DOYDÜZEYLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIKLA İLGİLİ EĞİTİM ALMA DURUMUNA İLİŞKİN ANALİZİ

SBÖ DOY düzeyi puanlarının dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.14.'de verilmiştir.

Tablo 4.14 SBÖ DOY Düzeylerinin Dijital Okuryazarlıkla İlgili Eğitim Alma Durumuna İlişkin t -testi Sonuçları

Düzye	Dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alma durumu	n	\bar{x}	ss	t	Sd	p																																																																				
Etik Sorumluluk	Evet	29	31,90	3,648	2,971	101	,004																																																																				
	Hayır	74	29,14	5,473				Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	Evet	29	22,38	5,803	3,205	101	,002	Hayır	74	17,55	7,242	Günlük Kullanım	Evet	29	25,76	4,372	2,582	101	,011	Hayır	74	22,88	5,343	Profesyonel Üretim	Evet	29	5,72	2,491	2,758	101	,007	Hayır	74	4,30	2,310	Gizlilik ve Güvenlik	Evet	29	16,69	3,242	3,132	101	,003	Hayır	74	14,22	4,399	Sosyal Boyut	Evet	29	13,45	4,085	3,136	101	,002	Hayır	74	10,27	4,818	Toplam	Evet	29	19,3161	3,29392	3,713	101	,000
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	Evet	29	22,38	5,803	3,205	101	,002																																																																				
	Hayır	74	17,55	7,242				Günlük Kullanım	Evet	29	25,76	4,372	2,582	101	,011	Hayır	74	22,88	5,343	Profesyonel Üretim	Evet	29	5,72	2,491	2,758	101	,007	Hayır	74	4,30	2,310	Gizlilik ve Güvenlik	Evet	29	16,69	3,242	3,132	101	,003	Hayır	74	14,22	4,399	Sosyal Boyut	Evet	29	13,45	4,085	3,136	101	,002	Hayır	74	10,27	4,818	Toplam	Evet	29	19,3161	3,29392	3,713	101	,000	Hayır	74	16,3919	4,26700								
Günlük Kullanım	Evet	29	25,76	4,372	2,582	101	,011																																																																				
	Hayır	74	22,88	5,343				Profesyonel Üretim	Evet	29	5,72	2,491	2,758	101	,007	Hayır	74	4,30	2,310	Gizlilik ve Güvenlik	Evet	29	16,69	3,242	3,132	101	,003	Hayır	74	14,22	4,399	Sosyal Boyut	Evet	29	13,45	4,085	3,136	101	,002	Hayır	74	10,27	4,818	Toplam	Evet	29	19,3161	3,29392	3,713	101	,000	Hayır	74	16,3919	4,26700																				
Profesyonel Üretim	Evet	29	5,72	2,491	2,758	101	,007																																																																				
	Hayır	74	4,30	2,310				Gizlilik ve Güvenlik	Evet	29	16,69	3,242	3,132	101	,003	Hayır	74	14,22	4,399	Sosyal Boyut	Evet	29	13,45	4,085	3,136	101	,002	Hayır	74	10,27	4,818	Toplam	Evet	29	19,3161	3,29392	3,713	101	,000	Hayır	74	16,3919	4,26700																																
Gizlilik ve Güvenlik	Evet	29	16,69	3,242	3,132	101	,003																																																																				
	Hayır	74	14,22	4,399				Sosyal Boyut	Evet	29	13,45	4,085	3,136	101	,002	Hayır	74	10,27	4,818	Toplam	Evet	29	19,3161	3,29392	3,713	101	,000	Hayır	74	16,3919	4,26700																																												
Sosyal Boyut	Evet	29	13,45	4,085	3,136	101	,002																																																																				
	Hayır	74	10,27	4,818				Toplam	Evet	29	19,3161	3,29392	3,713	101	,000	Hayır	74	16,3919	4,26700																																																								
Toplam	Evet	29	19,3161	3,29392	3,713	101	,000																																																																				
	Hayır	74	16,3919	4,26700																																																																							

Tablo 4.14’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alıp almama durumu ilişkisi için yapılan t testi sonucunda: Etik ve sorumluluk $t_{(101)}:2,971 - p < ,05$, genel bilgi ve işlevsel beceriler $t_{(101)}:3,205 - p < ,05$, günlük kullanım $t_{(101)}:2,582 - p < ,05$, profesyonel üretim $t_{(101)}:2,758 - p < ,05$, gizlilik ve güvenlik $t_{(101)}:3,132 - p < ,05$, sosyal boyut $t_{(101)}:3,136 - p < ,05$ ve ölçeğin toplamına ilişkin $t_{(101)}:3,713 - p < ,05$ ortalama puanları dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4.10. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIKLA İLGİLİ HERHANGİ BİR ETKİNLİĞE KATILMA DURUMU FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

SBÖ DOY düzeyi puanlarının dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.15.’de verilmiştir.

Tablo 4.15 SBÖ DOY Düzeylerinin Dijital Okuryazarlıkla İlgili Herhangi Bir Sempozyum, Kongre, Seminer vb. Etkinliklere Katılma Durumuna İlişkin t -testi Sonuçları

Düzyey	Etkinliklere katılma durumu	n	\bar{X}	ss	t	Sd	p																																																																				
Etik ve Sorumluluk Boyutu	Evet	35	30,34	4,459	,647	101	,519																																																																				
	Hayır	68	29,69	5,508				Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	35	20,00	6,453	1,104	101	,272	Hayır	68	18,35	7,509	Günlük Kullanım Boyutu	Evet	35	25,37	4,187	2,395	101	,018	Hayır	68	22,82	5,526	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	35	5,51	2,369	2,498	101	,014	Hayır	68	4,28	2,381	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	35	15,54	3,475	1,181	101	,241	Hayır	68	14,59	4,575	Sosyal Boyut	Evet	35	12,09	4,203	1,483	101	,142	Hayır	68	10,69	5,076	Toplam	Evet	35	18,1429	3,71165	1,616	101	,109
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	Evet	35	20,00	6,453	1,104	101	,272																																																																				
	Hayır	68	18,35	7,509				Günlük Kullanım Boyutu	Evet	35	25,37	4,187	2,395	101	,018	Hayır	68	22,82	5,526	Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	35	5,51	2,369	2,498	101	,014	Hayır	68	4,28	2,381	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	35	15,54	3,475	1,181	101	,241	Hayır	68	14,59	4,575	Sosyal Boyut	Evet	35	12,09	4,203	1,483	101	,142	Hayır	68	10,69	5,076	Toplam	Evet	35	18,1429	3,71165	1,616	101	,109	Hayır	68	16,7377	4,39992								
Günlük Kullanım Boyutu	Evet	35	25,37	4,187	2,395	101	,018																																																																				
	Hayır	68	22,82	5,526				Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	35	5,51	2,369	2,498	101	,014	Hayır	68	4,28	2,381	Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	35	15,54	3,475	1,181	101	,241	Hayır	68	14,59	4,575	Sosyal Boyut	Evet	35	12,09	4,203	1,483	101	,142	Hayır	68	10,69	5,076	Toplam	Evet	35	18,1429	3,71165	1,616	101	,109	Hayır	68	16,7377	4,39992																				
Profesyonel Üretim Boyutu	Evet	35	5,51	2,369	2,498	101	,014																																																																				
	Hayır	68	4,28	2,381				Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	35	15,54	3,475	1,181	101	,241	Hayır	68	14,59	4,575	Sosyal Boyut	Evet	35	12,09	4,203	1,483	101	,142	Hayır	68	10,69	5,076	Toplam	Evet	35	18,1429	3,71165	1,616	101	,109	Hayır	68	16,7377	4,39992																																
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	Evet	35	15,54	3,475	1,181	101	,241																																																																				
	Hayır	68	14,59	4,575				Sosyal Boyut	Evet	35	12,09	4,203	1,483	101	,142	Hayır	68	10,69	5,076	Toplam	Evet	35	18,1429	3,71165	1,616	101	,109	Hayır	68	16,7377	4,39992																																												
Sosyal Boyut	Evet	35	12,09	4,203	1,483	101	,142																																																																				
	Hayır	68	10,69	5,076				Toplam	Evet	35	18,1429	3,71165	1,616	101	,109	Hayır	68	16,7377	4,39992																																																								
Toplam	Evet	35	18,1429	3,71165	1,616	101	,109																																																																				
	Hayır	68	16,7377	4,39992																																																																							

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılıp katılmama durumu ilişkisi için yapılan t testi sonucunda: günlük kullanım $t_{(101)}:2,395 - p < ,05$, profesyonel üretim $t_{(101)}:2,498 - p < ,05$, ortalama puanları, dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılıp katılmama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Etik ve sorumluluk $t_{(101)}:0,647 - p > ,05$ genel bilgi ve işlevsel beceriler $t_{(101)}:1,104 - p > ,05$, gizlilik ve güvenlik $t_{(101)}:1,181 - p > ,05$, sosyal boyut $t_{(101)}:1,483 - p > ,05$ ve ölçeğin toplamına ilişkin $t_{(101)}:1,616 - p > ,05$ ortalama puanlarının dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılıp katılmama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Buna karşın herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere göre daha yüksek yeterlik puanlarına sahip oldukları görülmektedir.

4.11. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

SBÖ DOY düzeyi puan ortalamalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene’s testi ile boyutların homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, Tablo 4.16.’da boyutların homojenlik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.16. Boyutların Homojenlik Durumu

Boyutlar	Levene’S	sd1	sd2	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	2,145	2	100	,122
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	2,594	2	100	,080
Günlük Kullanım Boyutu	3,204	2	100	,045
Profesyonel Üretim Boyutu	2,085	2	100	,130
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	2,981	2	100	,055
Sosyal Boyut	5,073	2	100	,008
Toplam	3,707	2	100	,028

Tablo 4.16.’ya göre Etik ve Sorumluluk (LF= 2,145; p= ,122; p> ,05), Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler (LF= 2,594; p= ,080; p> ,05), Profesyonel Üretim (LF= 2,085; p= ,130; p> ,05), Gizlilik ve Güvenlik (LF= 2,981; p= ,055; p> ,05) boyutlarının homojen

olduğu saptanmıştır. Bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.16.1’de verilmiştir. Günlük Kullanım (LF= 3,204; p= ,045; p< ,05), Sosyal (LF= 5,073; p= ,008; p< ,05) ve Toplam (LF= 3,707; p= ,028; p< ,05) boyutlarının analiz sonucunda homojen olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle tek yönlü varyans analizinde Welch testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.16.2’de verilmiştir.

Tablo 4.16.1. Varyans Analizi (ANOVA)

Boyutlar	Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Etik ve Sorumluluk Boyutu	G.Arası	31,658	2	15,829			
	G.İçi	2686,556	100	26,866	,589	,557	-
	Toplam	2718,214	102				
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	G.Arası	133,029	2	66,515			
	G.İçi	5123,185	100	51,232	1,298	,278	-
	Toplam	5256,214	102				
Profesyonel Üretim Boyutu	G.Arası	16,696	2	8,348			
	G.İçi	588,974	100	5,890	1,417	,247	-
	Toplam	605,670	102				
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	G.Arası	78,382	2	39,191			
	G.İçi	1755,832	100	17,558	2,232	,113	-
	Toplam	1834,214	102				

Tablo 4.16.1’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyleri eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [F (2-100) =,589; p> ,05], [F (2-100) =1,298; p> ,05],[F (2-100) =1,417; p> ,05],[F (2-100) =2,232; p> ,05].

Tablo 4.16.2. Varyans Analizi (Welch)

Boyutlar	Welch F	sd1	sd2	p	Anlamlı Fark
Günlük Kullanım Boyutu	32,153	2	8,641	,000	Var
Sosyal Boyut	1,519	2	3,722	,329	-
Toplam	32,925	2	29,037	,000	Var

Tablo 4.16.2’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin boyutlarının “eğitim durumu” değişkenine göre Günlük Kullanım [F

(2-8,641) =32,153; $p < ,05$] ve Toplam [F (2-29,037) =32,925; $p < ,05$] anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu işlemin ardından Welch testi sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir (Tablo 4.16.3).

Tablo 4.16.3. SBÖ DOYDüzeylerinin Eğitim Durumuna Göre Hangi Alt Grupları Arasında Farklılaştığını Gösteren Post-hoc Game Howell Testi

Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	Ortalama Fark (i-j)	Std. Hata	P
Lisans	Yüksek Lisans	-2,585	1,111	,069
	Doktora	-6,335	,767	,001
Yüksek Lisans	Lisans	2,585	1,111	,069
	Doktora	-3,750	1,070	,012
Doktora	Lisans	6,335	,767	,001
	Yüksek Lisans	3,750	1,070	,012

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Games Howell testi sonuçlarına göre, Lisans ile Yüksek Lisans arasında Doktora lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Bu durum Doktora yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin lisans ve yüksek lisans yapmış olan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir. Diğer eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.12. SBÖ DOYDÜZEYLERİNİN MESLEKİ TECRÜBE (KIDEM) YILI DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

SBÖ DOY düzeyi puan ortalamalarının mesleki tecrübe (kıdem) yılı durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene's testi ile boyutların homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, Tablo 4.17'de boyutların homojenlik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.17. Boyutların Homojenlik Durumu

Boyutlar	Levene'S	sd1	sd2	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	,261	4	98	,902
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	2,656	4	98	,037
Günlük Kullanım Boyutu	,693	4	98	,599
Profesyonel Üretim Boyutu	5,313	4	98	,001
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	,725	4	98	,577
Sosyal Boyut	3,290	4	98	,014
Toplam	2,345	4	98	,060

Tablo 4.17'e göre Etik ve Sorumluluk (LF= 0,261; p= ,902; p> ,05), Günlük Kullanım (LF= 0,693; p= ,599; p> ,05), Gizlilik ve Güvenlik (LF= 0,725; p= ,577; p> ,05) Toplam (LF= 2,345; p= ,060; p> ,05) boyutlarının homojen olduğu saptanmıştır. Bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.17.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.17.1.Varyans Analizi (ANOVA)

Boyutlar	Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Etik ve Sorumluluk Boyutu	G.Arası	69,898	4	17,475			
	G.İçi	2648,315	98	27,024	,647	,631	-
	Toplam	2718,214	102				
Günlük Kullanım Boyutu	G.Arası	315,560	4	78,890			
	G.İçi	2476,498	98	25,270	3,122	,018	Var
	Toplam	2792,058	102				
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	G.Arası	135,663	4	33,916			
	G.İçi	1698,551	98	17,332	1,957	,107	-
	Toplam	1834,214	102				
Toplam	G.Arası	226,116	4	56,529			
	G.İçi	1584,974	98	16,173	3,495	,010	Var
	Toplam	1811,091	102				

Tablo 4.17.1.'e bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi mesleki tecrübe (kıdem) yılı değişkenine göre Günlük Kullanım Boyutu F [(4-98) =3,122; p< ,05] ve Toplam F [(4-98) =3,495; p< ,05] anlamlı bir farklılık göstermiştir. Farkın boyutlara bağlı olarak hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla bakılan Tukey testi sonuçlarına göre, Günlük Kullanım Boyutunda mesleki tecrübesi “21 yıl üzerinde” olanlara göre mesleki tecrübesi “0-5 yıl” ile “6-10 yıl” arasında olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p< ,05). Bu durum “0-5 yıl” ile “6-10 yıl” arasında mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “21 yıl üzeri” mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir. Diğer mesleki tecrübe yılları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Toplamda ise mesleki tecrübesi “21 yıl üzerinde” olanlara göre mesleki tecrübesi “0-5 yıl”, “6-10 yıl” ve “11-15 yıl” arasında olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p< ,05).Bu durum Toplamda “0-5 yıl”, “6-10 yıl” ve “11-15 yıl” arasında mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “21 yıl üzeri” mesleki tecrübeye sahip olan

sosyal bilgiler öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir. Etik ve Sosyal Sorumluluk Boyutu [F (4-98) =0,647; p> ,05] ve Gizlilik ve Güvenlik Boyutu [F (4-98) =1,957; p> ,05] ise kıdem yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 4.17.2.Varyans Analizi (Welch)

Boyutlar	Welch F	sd1	sd2	p	Anlamlı Fark
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	7,357	4	33,880	,000	Var
Profesyonel Üretim Boyutu	10,287	4	33,396	,000	Var
Sosyal Boyut	11,344	4	34,094	,000	Var

Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler (LF= 2,656; p= ,037; p< ,05), Profesyonel Üretim (LF= 5,313; p= ,001; p< ,05), Sosyal (LF= 3,290; p= ,014; p< ,05) ve boyutlarının analiz sonucunda homojen olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle tek yönlü varyans analizinde Welch testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.17.2.’de verilmiştir.

Tablo 4.17.2.’e bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi mesleki tecrübe (kıdem) yılı değişkenine göre Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu F [(4-33,880) =7,357; p< ,05], Profesyonel Üretim Boyutu F [(4-33,396) =10,287; p< ,05] ve Sosyal Boyut F [(4-34,094) =11,344; p< ,05] anlamlı bir farklılık göstermiştir. Farkın boyutlara bağlı olarak hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post-hoc analiz tekniklerinden Games-Howell testi sonuçlarına göre, Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutunda ve Profesyonel Üretim Boyutunda mesleki tecrübesi “21 yıl üzerinde” olanlara göre mesleki tecrübesi “6-10 yıl”, “11-15 yıl” ve “16-20 yıl” arasında olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p< ,05). Bu durum “6-10 yıl”, “11-15 yıl” ve “16-20 yıl” arasında mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “21 yıl üzeri” mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir. Diğer mesleki tecrübe yılları ile arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal Boyutta ise mesleki tecrübesi “21 yıl üzerinde” olanlara göre mesleki tecrübesi “0-5 yıl”, “6-10 yıl”, “11-15 yıl” ve “16-20 yıl” arasında olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p< ,05). Bu durum Sosyal Boyutta “0-5 yıl”, “6-10 yıl”, “11-15 yıl” ve “16-20 yıl” arasında mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “21 yıl üzeri” mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler

öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir.

4.13. SBÖ DOYDÜZEYLERİNİN GÖREV YERİ DURUMUNA GÖRE FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

SBÖ DOY düzeyi puan ortalamalarının görev yeri durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene's testi ile boyutların homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, Tablo 4.18'de boyutların homojenlik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.18. Boyutların Homojenlik Durumu

Boyutlar	Levene'S	sd1	sd2	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	3,997	2	100	,021
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	2,593	2	100	,080
Günlük Kullanım Boyutu	4,360	2	100	,015
Profesyonel Üretim Boyutu	1,963	2	100	,146
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	2,148	2	100	,122
Sosyal Boyut	1,854	2	100	,162
Toplam	2,988	2	100	,055

Tablo 4.18'e göre Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu (LF= 2,593; p= ,080; p> ,05), Profesyonel Üretim Boyutu (LF= 1,963; p= ,146; p> ,05), Gizlilik ve Güvenlik (LF= 2,148; p= ,122; p> ,05), Sosyal Boyut (LF= 1,854; p= ,162; p> ,05) ve Toplam (LF= 2,988; p= ,055; p> ,05) analiz sonuçlarına göre homojen olduğu saptanmıştır. Bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.18.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.18.1. Varyans Analizi (ANOVA)

Boyutlar	Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	G.Arası	158,119	2	79,059	1,551	,217	-
	G.İçi	5098,095	100	50,981			
	Toplam	5256,214	102				
Profesyonel Üretim Boyutu	G.Arası	8,050	2	4,025	,673	,512	-
	G.İçi	597,620	100	5,976			
	Toplam	605,670	102				
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	G.Arası	64,639	2	32,319	1,826	,166	-
	G.İçi	1769,575	100	17,696			
	Toplam	1834,214	102				
Sosyal Boyut	G.Arası	17,334	2	8,667	,368	,693	-
	G.İçi	2354,860	100	23,549			
	Toplam	2372,194	102				
Toplam	G.Arası	44,343	2	22,171	1,255	,290	-
	G.İçi	1766,748	100	17,667			
	Toplam	1811,091	102				

Tablo 4.18.1.'e göre Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu, Profesyonel Üretim Boyutu, Gizlilik ve Güvenlik, Sosyal Boyut ve Toplam analiz sonuçları görev yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Etik ve Sorumluluk Boyutu ve Günlük Kullanım Boyutunun ise homojen dağılım göstermemesi üzerine tek yönlü varyans analizinde Welch testine bakılmış analiz sonuçlarında görev yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

4.14. SBÖ DOYDÜZEYLERİNİN YAŞ DURUMU FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

SBÖ DOY düzeyi puan ortalamalarının yaş değişim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene's testi ile boyutların homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, Tablo 4.19'da boyutların homojenlik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.19. Boyutların Homojenlik Durumu

Boyutlar	Levene'S	sd1	sd2	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	3,244	3	99	,025
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	4,529	3	99	,005
Günlük Kullanım Boyutu	1,232	3	99	,302
Profesyonel Üretim Boyutu	6,930	3	99	,000
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	2,143	3	99	,100
Sosyal Boyut	3,883	3	99	,011
Toplam	3,546	3	99	,017

Tablo 4.19'a göre Günlük Kullanım Boyutu (LF= 2,593; p= ,080; p> ,05) ile Gizlilik ve Güvenlik Boyutunun (LF= 2,148; p= ,122; p> ,05) analiz sonuçlarına göre homojen olduğu saptanmıştır. Bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.19.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.19.1. Varyans Analizi (ANOVA)

Boyutlar	Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Günlük Kullanım Boyutu	G.Arası	326,271	3	108,757	4,367	,006	Var
	G.İçi	2465,787	99	24,907			
	Toplam	2792,058	102				
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	G.Arası	195,018	3	65,006	3,926	,011	Var
	G.İçi	1639,196	99	16,558			
	Toplam	1834,214	102				

Tablo 4.19.1.'e bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi yaş değişkenine göre Günlük Kullanım Boyutu $F [(3-99) =4,367; p < ,05]$ ve Gizlilik ve Güvenlik Boyutu $F [(3-99) =3,926; p < ,05]$ anlamlı bir farklılık göstermiştir. Farkın boyutlara bağlı olarak hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla bakılan Tukey testi sonuçlarına göre, Günlük Kullanım Boyutunda yaşı “53 yaş ve üzerinde” olanlara göre yaşı “22-32 yaş” ile yaşları “43-52 yaş arası” ve “53 yaş üzerinde” olanlara göre “33-42 yaş” lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < ,05$). Bu durum “22-32 yaş” ile “33-42 yaş” arasında yaş aralığında olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “43-52 yaş” ile “52 yaş üzeri” yaş aralığında olan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir. Diğer yaş aralıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Etik ve Sorumluluk Boyutu, Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu, Profesyonel Üretim Boyutu, Sosyal Boyut ve Toplam'ın homojen dağılım göstermemesi üzerine tek yönlü varyans analizinde Welch testine bakılmış analiz sonuçlarında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

4.15. SBÖ DOY DÜZEYLERİNİN AİLE GELİR DURUMU FARKLILIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

SBÖ DOY düzeyi puan ortalamalarının aile geliri değişim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene's testi ile boyutların homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, Tablo 4.20'de boyutların homojenlik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.20. Boyutların Homojenlik Durumu

Boyutlar	Levene'S	sd1	sd2	p
Etik ve Sorumluluk Boyutu	,353	3	99	,787
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	2,511	3	99	,063
Günlük Kullanım Boyutu	3,326	3	99	,023
Profesyonel Üretim Boyutu	1,539	3	99	,209
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	2,047	3	99	,112
Sosyal Boyut	1,677	3	99	,177
Toplam	1,497	3	99	,220

Tablo 4.20'ye göre Etik ve Sorumluluk Boyutu ($LF= 0,353; p= ,787; p > ,05$), Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu ($LF= 2,511; p= ,063; p > ,05$), Profesyonel Üretim

Boyutu (LF= 1,539; p= ,209; p> ,05), Gizlilik ve Güvenlik (LF= 2,047; p= ,112; p> ,05), Sosyal Boyut (LF= 1,677; p= ,177; p> ,05) ve Toplam (LF= 1,497; p= ,220; p> ,05) analiz sonuçlarına göre homojen olduğu saptanmıştır. Bu nedenle tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.20.1’de verilmiştir.

Tablo 4.20.1. Varyans Analizi (ANOVA)

Boyutlar	Varyans Kaynakları	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Etik ve Sorumluluk Boyutu	G.Arası	10,265	3	3,422	,125	,945	-
	G.İçi	2707,949	99	27,353			
	Toplam	2718,214	102				
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu	G.Arası	302,280	3	100,760	2,014	,117	-
	G.İçi	4953,934	99	50,040			
	Toplam	5256,214	102				
Profesyonel Üretim Boyutu	G.Arası	28,730	3	9,577	1,643	,184	-
	G.İçi	576,940	99	5,828			
	Toplam	605,670	102				
Gizlilik ve Güvenlik Boyutu	G.Arası	110,726	3	36,909	2,120	,102	-
	G.İçi	1723,488	99	17,409			
	Toplam	1834,214	102				
Sosyal Boyut	G.Arası	115,677	3	38,559	1,692	,174	-
	G.İçi	2256,517	99	22,793			
	Toplam	2372,194	102				
Toplam	G.Arası	75,010	3	25,003	1,426	,240	-
	G.İçi	1736,080	99	17,536			
	Toplam	1811,091	102				

Tablo 4.20.1’e göre Etik ve Sorumluluk Boyutu, Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu, Profesyonel Üretim Boyutu, Gizlilik ve Güvenlik, Sosyal Boyut ve Toplam analiz sonuçları aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Günlük Kullanım Boyutunun ise homojen dağılım göstermemesi üzerine tek yönlü varyans analizinde Welch testine bakılmış analiz sonuçlarında aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

4.16. BOYUTLAR ARASI KORELASYON ANALİZİNE AİT BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ve alt boyutları arasındaki ilişkiye “Pearson Korelasyon Analizi” ile bakılmıştır. Korelasyon işleminin sonuçları Tablo 4.21’de sunulmaktadır.

Tablo 4. 21. SBÖ DOY Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Boyutlar		Etik ve Sorumluluk	Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	Günlük Kullanım	Profesyonel Üretim	Gizlilik ve Güvenlik	Sosyal Boyut
Etik ve Sorumluluk	r	1					
	p						
	n	103					
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	r	,685*	1				
	p	,000					
	n	103	103				
Günlük Kullanım	r	,630*	,721*	1			
	p	,000	,000				
	n	103	103	103			
Profesyonel Üretim	r	,405*	,732*	,615*	1		
	p	,000	,000	,000			
	n	103	103	103	103		
Gizlilik ve Güvenlik	r	,640*	,778*	,813*	,597*	1	
	p	,000	,000	,000	,000		
	n	103	103	103	103	103	
Sosyal Boyut	r	,530*	,842*	,741*	,802*	,765*	1
	p	,000	,000	,000	,000	,000	
	n	103	103	103	103	103	103

* Korelasyon $p < .01$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi, Etik ve Sorumluluk Boyutu ile Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu ($r=.685$; $p<.01$) arasında, Etik ve Sorumluluk Boyutu ile Günlük Kullanım Boyutu arasında ($r=.630$; $p<.01$), Etik ve Sorumluluk Boyutu ile Profesyonel Üretim Boyutu arasında ($r=.405$; $p<.01$), Etik ve Sorumluluk Boyutu ile Gizlilik ve Güvenlik Boyutu arasında ($r=.640$; $p<.01$), Etik ve Sorumluluk Boyutu Sosyal Boyut arasında ($r=.530$; $p<.01$), Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu ile Günlük Kullanım Boyutu arasında ($r=.721$; $p<.01$), Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu ile Profesyonel Üretim Boyutu arasında ($r=.732$; $p<.01$), Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu ile Gizlilik ve Güvenlik Boyutu arasında ($r=.778$; $p<.01$), Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler Boyutu ile Sosyal Boyut arasında ($r=.842$; $p<.01$), Günlük Kullanım Boyutu ile Profesyonel Üretim Boyutu arasında ($r=.615$; $p<.01$), Günlük Kullanım Boyutu ile Gizlilik ve Güvenlik Boyutu arasında ($r=.813$; $p<.01$), Günlük Kullanım Boyutu ile Sosyal Boyut arasında ($r=.741$; $p<.01$), Profesyonel Üretim Boyutu ile Gizlilik ve Güvenlik Boyutu arasında ($r=.597$; $p<.01$) Profesyonel Üretim Boyutu ile Sosyal Boyut arasında ($r=.802$; $p<.01$) ve Gizlilik ve Güvenlik Boyut ile Sosyal Boyut arasında ($r=.765$; $p<.01$) $p < .01$ düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde sonuç, tartışma ve öneriler başlıkları üzerinde durulmuştur.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin farklı değişkenler açısından değerlendirildiği bu çalışmada çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeylerinin aritmetik ortalamasına alt boyutlara göre bakıldığında en yüksek ortalamanın 4,27 ile etik ve sorumluluk boyutuna ait olduğu en düşük ortalamanın ise 2,34 ile profesyonel boyutta karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu alt boyutta çalışmaya katılan öğretmenlerin teknik ve bilişsel yeterliliklerinin zayıf olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm alt boyutların aritmetik ortalaması 3,42'dir. Bu ortalama sosyal bilgiler öğretmenlerinin iyi düzeyde dijital okuryazarlık beceri düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde Doyle Jones (2015), Öçal (2017), Özer (2021) ve Bingöl (2022) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cote ve Milliner (2018) çalışmalarında öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yeterli olduğuna, Sağ (2021) ise çalışmasında öğretmenlerin dijital okuryazarlık ortalama değerlerini orta düzeyde bulunmuştur. Gelişen teknolojiyle birlikte dijital okuryazarlığa ilişkin birçok yeniliğin ortaya çıkması neticesinde öğretmenlerin bu yeniliklere hemen adapte olabilmesi istenilen seviyede olamayabilir. Zamana ve verilecek olan eğitimlere bağlı olarak hedeflenen bu yeterlilik düzeyi istenilen seviyeye ulaşmış olacaktır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri *cinsiyet* değişkenine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığın olduğu, bu farklılığın erkek öğretmenlerin lehine olduğu görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde, Kıyıcı (2008), Timur ve Akkoyunlu (2014), Acar (2015), Tekin ve Polat (2017), Özerbaş ve Kuralbayeva, (2018), Ocak ve Karakuş (2019), Bayrakçı ve Narmanlıoğlu (2021) ile Bingöl (2022) erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde dijital okuryazarlığa sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum çalışmayı desteklerken bu durumun aksine Özdemir-Özen, Tayşi, Kılıç-Şahin,

Demir-Kaya ve Bayram (2018) ve Başar (2018) tarafından yapılan çalışmalarda ise kadınlar lehine anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Korkmaz (2019), Kıyasoğlu ve Ay (2020) Eğmir ve Çengelci (2020) ise yapmış oldukları çalışmalarda herhangi bir anlamlı sonuca ulaşmamışlardır. Erkeklerin lehine ortaya çıkan bu sonuç için erkeklerin bilişim teknolojilerine daha fazla ilgi göstermesi ve pandemi dolayısıyla evde geçirilen süreçte erkeklerin bilişim teknolojilerine daha fazla zaman ayırması olumlu bir etken olarak gösterilebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *eğitim durumu* değişkenine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığın olduğu, bu farklılığın da doktora yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek lisans ve lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Özer (2021) tarafından yapılan Sınıf Öğretmenlerinin ile yapılan çalışmada lisans ile yüksek lisans mezunu öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmezken doktora yapmış olan öğretmenlerin, lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre dijital okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öçal (2017), Korkmaz (2019) ile Bayrakçı ve Narmanlıoğlu (2021) dijital okuryazarlık seviyelerinin eğitim durumlarına göre değiştiğini, yüksek lisans ve doktora öğrenime sahip öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyinde daha yeterli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun nedeni olarak akademik anlamda eğitim hayatlarına devam eden öğretmenlerin çalışmalarında dijital aletleri kullanmaları ve dijital teknolojiyi yakından takip etmeleri, bu farklılığın ortaya çıkmasında önemli bir etken olarak gösterilebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *mesleki tecrübe* (kıdem) yılı değişkenine göre değerlendirildiğinde ölçeğin hemen hemen tüm boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. “0-5 yıl”, “6-10 yıl” ve “11-15 yıl” arasında mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “21 yıl üzeri” mesleki tecrübeye sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyi daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir. Mevcut çalışmalara bakıldığında Öçal (2017) mesleki tecrübe olarak mesleğin ilk yıllarında olan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin daha yeterli olduğunu tespit etmiş. Aynı şekilde Arslan (2019) tarafından yapılan çalışmada mesleki tecrübe olarak mesleğin başında olan öğretmenlerin mesleğinde uzun yıllar geçirmiş olan öğretmenlere göre dijital okuryazarlık düzeylerinin

yüksek olduğunu tespit edilmişken bunun aksine Korkmaz (2019) tarafından yapılan çalışmada ise mesleğinde uzun yıllar geçirmiş olan sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Demirdağ (2021) 5-9 yıl mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin diğer mesleki tecrübe aralıklarındaki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tüm bu sonuçlara bakılarak mesleki tecrübe olarak uzun yıllar öğretmenlik yapmış ve teknolojik gelişmeleri geç tanımış bir öğretmene göre üniversiteden yeni mezun olmuş teknolojik gelişmeleri yakından takip eden ve dijital teknolojileri kullanan göreve yeni başlamış bir öğretmenin dijital okuryazarlık düzeyi daha yüksek olabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri *görev yeri* değişkenine göre hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında ulaşım olanaklarının gelişmiş olmasına bağlı olarak öğretmenlerin görev yaptıkları yerler dışında ikamet etmeleri ve gelişen teknolojiyle bilgiye ulaşmanın kolaylaşması önemli bir etken olarak gösterilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri *yaş değişkenine* göre değerlendirildiğinde ölçeğin iki boyutunda anlamlı bir farklılık göstermiştir. Farklılığın “22-32 yaş” ile “33-42 yaş” aralığında olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “43-52 yaş” ile “52 yaş üzeri” yaş aralığında olan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre dijital okuryazarlık yeterlilik düzeyleri daha yüksektir şeklinde bulunmuştur. Öçal (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin yaşının dijital okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkili olduğunu ve “21-30 yaş” arası öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin daha iyi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum çalışmayı desteklemiş olup genç öğretmenlerin erken yaşlarda bilgisayar ve internetle tanışmaları dijital okuryazarlık anlamında onlara kolaylık sağlamış olabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri *aile gelir durumu* değişkenine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Öçal (2017) yapmış olduğu çalışmada aile gelir durumunun, ilköğretim öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı sonucuna ulaşmış olması çalışmayı desteklemekte olup bunun nedeni olarak teknolojik aletlerin artık hayatımızın bir parçası haline gelerek lüks olmaktan çıkıp bir ihtiyaç haline almış olması bu sonuca delil olarak gösterilebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri *kişisel bilgisayara sahip olma* durumu değişkenine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kıyıcı (2008), Öçal (2017), Özerbaş ve Kuralbayeva (2018), Göldağ ve Kanat (2018) ve Kozan (2018) tarafından yapılan çalışmalara bakıldığında kişisel bir bilgisayara sahip olma durumu ile dijital okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmışlardır. Yapılan çalışmalarda çalışmanın sonucunun farklı çıkmasının temel nedeni olarak zaman faktörü ve kullanılan ölçeklerin dijital okuryazarlığı ölçen madde içeriklerinin farklılığı gösterilebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *sürekli internet bağlantısına* sahip olup olmama durumu göre değerlendirildiğinde yalnızca etik ve sorumluluk düzeyinde sürekli internet bağlantısına sahip olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülürken ölçeğin diğer alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Öçal (2017) ile Özerbaş ve Kuralbayeva (2018) tarafından yapılmış olan çalışmalarda katılımcıların sürekli bir internet bağlantısına sahip olma durumu ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sürekli internet bağlantısı kullanma, öğretmenlerin yeni gelişmeleri yakından takip etmelerine ve karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmeleri anlamında dijital okuryazarlık sürecinde tecrübe kazandırabilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *sosyal ağları kullanma* durumuna göre değerlendirildiğinde günlük kullanım, profesyonel üretim, gizlilik ve güvenlik, sosyal boyut ve ölçeğin toplamına ilişkin ortalama puanların sosyal ağları kullanma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Hamutoğlu, Güngören, Gür-Erdoğan ve Kaya-Uyanık (2017) ile Yaman (2019) çalışmalarında sosyal ağları kullanma durumunun dijital okuryazarlık düzeyini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Sosyal ağları kullanma durumu dijital teknolojilerle olan bağı güçlendirmesi açısından öğretmenlerin dijital okuryazarlık sürecinde olumlu bir etkiye sahip olabilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *düzenli takip ettikleri forum sayfası* olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak ölçeğin tüm düzeylerinde ve toplamda düzenli forum sayfası takip eden

öğretmenlerin, takip etmeyen öğretmenlere göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *düzenli takip ettikleri teknoloji dergileri* olma durumuna göre etik ve sorumluluk boyutunda teknoloji dergileri düzenli takip durumuna değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak bu düzeyde, teknoloji dergilerini düzenli takip eden öğretmenlerinin puan ortalamalarının takip etmeyen öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel bilgi ve işlevsel beceriler, günlük kullanım, profesyonel üretim, gizlilik ve güvenlik, sosyal boyut ve ölçeğin toplamına bakıldığında teknoloji dergileri takip etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *düzenli takip ettikleri teknoloji haber siteleri* olma durumu göre etik ve sorumluluk, genel bilgi ve işlevsel beceriler, günlük kullanım, profesyonel üretim, gizlilik ve güvenlik, sosyal boyut ve ölçeğin toplamına ilişkin ortalama puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aynı şekilde Yaman (2019) ile Bayrakçı ve Narmanlıoğlu (2021) tarafından yapılan çalışmalarda *düzenli takip ettikleri teknoloji dergileri* olma ve düzenli takip ettikleri teknoloji haber siteleri olma durumunun dijital okuryazarlık düzeyini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Düzenli takip edilen teknolojik gelişmelerin dijital okuryazarlık düzeyinin gelişmesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin *dijital okuryazarlıkla ilgili eğitim alma* durumuna göre etik ve sorumluluk, genel bilgi ve işlevsel beceriler, günlük kullanım, profesyonel üretim, gizlilik ve güvenlik, sosyal boyut ve ölçeğin toplamına ilişkin ortalama puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Dijital okuryazarlıkla ilgili 29 öğretmenin eğitim aldığını 74 öğretmenin ise eğitim almadığını belirttiği görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin *dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılma* durumuna göre günlük kullanım ve profesyonel üretim boyutunda anlamlı bir farklılık gösterirken, etik ve sorumluluk, genel bilgi ve işlevsel beceriler, gizlilik ve güvenlik, sosyal boyut ve ölçeğin toplamına ilişkin ortalama puanları anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Buna karşın herhangi

bir sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere göre daha yüksek ortalama puanlara sahip oldukları görülmektedir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulguları ışığında şu önerilerde önerilerde bulunulmuştur.

- Öğretmenler dijital dünyadaki sürekli değişim ve gelişmeleri daha yakından takip ederek bilgilerini güncel tutabilir. Dijital okuryazarlık becerisini güncel tutan ve yeni gelişmeleri takip eden öğretmenler aynı zamanda öğreten konumunda olduklarından kendilerine önemli görevler düşmekte ve öğrencilere rol-model olmalıdırlar. Bu amaca yönelik öğretmenler için yapılacak olan eğitimlerin uygulamalı verilmesi daha uygun olacaktır.

- Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin erkekler lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek üzere yapılacak olan hizmet içi eğitimlere öncelikle kadın öğretmenlerin katılımı sağlanabilir.

- Öğretmenlerin akademik çalışmalara yönelmesi için üniversitelerle işbirliği yapılarak öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaları yönünde teşvik edici çalışmalar yapılabilir.

- Dijital araçların kullanımı kıdem ve yaş açısından değerlendirildiğinde kıdemi yüksek olan ve yaş olarak orta yaş sınırını geçmiş olan öğretmenler için eğitim desteği sağlanabilir. Eğitim kurumlarında bulunan bilişim teknolojileri öğretmenleri dijital araçların kullanımında bu öğretmenlere destek olmaları ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin güncel kalmasında yardımcı olabilirler. Bu çalışmaların planlanmasında eğitim kurumlarına önemli görev düşmektedir.

- Daha kolay ve hızlı bir şekilde iletişim kurmaları için öğretmenlerin kullanımına özel sosyal medya platformu oluşturularak teknolojiyle olan bağları güçlenmesi sağlanabilir.

- Popüler bilim teknik dergilerine öğretmenlerin ulaşmasında kolaylıklar sağlanabilir.

- Hizmet içi eğitimler vasıtasıyla düzenlenen sempozyum, kongre, seminer vb. etkinliklere katılan öğretmenlerin kişisel gelişimlerini artırmaları ödüllendirilerek diğer öğretmenlerde bu tür faaliyetlere katılması yönünde teşvik edilebilir.

- Öğretmenlerin dijital okuryazarlıkla ilgili sahip oldukları ön bilgiler çeşitli değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Genellikle hazırlanan eğitimler bu değişkenler yok sayılarak hazırlanmakta bu durum sonucunda yapılmış olan eğitimler

amacına ulaşmamaktadır. Eğitimlerin öğretmenlerin ön bilgilerine bağlı olarak kademe kademe verilmesi sağlanabilir.

- Farklı eğitim kademelerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri araştırılarak karşılaştırmalar yapılabilir.

- Gelişen teknolojiye bağlı olarak hayatımıza yeni giren dijital okuryazarlık kavramlarıyla ilgili farklı değişkenler kullanılarak araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ç. (2015). *Anne ve babaların ilkököl ortaokul ve lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Acun, I. (2007). Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları. C. Öztürk (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s.313-334). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akkoyunlu, B. (2008, Mayıs). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme. 8. *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı'nda sunulmuş bildiri*,6-9.Eskişehir.
- Akkoyunlu, B. ve Soylu, M. Y. (2010). Öğretmenlerin sayısal yetkinlikleri üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 748-768.
- Aktay, S. ve Keskin, T. (2016). Eğitim bilişim ağı (EBA) incelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44.
- Ala-Mutka, K. (2011). Mapping Digital Competence: Towards A Conceptual Understanding. Institute For Prospective Technological Studies. Erişim adresi: http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC67075_TN.pdf
- Aldemir, A. (2003). Bilgiye Erişimde Yeni Yaklaşım: Bilgi Okuryazarlığı, *Adile Günden Anısına Armağan: ÜNAK'03 Bildiriler, Bilgiye Erişimde Değişen Yollar ve II. Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu*, Ankara, 271-181.
- Almas, A. G. ve Krumsvik, R. (2007). Digitally literate teachers in leading edge schools in Norway. *Journal of In-Service Education*, 33(4), 479-497.
- Alqhtani, E. (2015). *The relationship between using technology classroom and the Social Studies teachers' attitudes in Saudi Arabia* (Doctoral Dissertation).
- Altun, A. (2005). *Gelişen teknolojiler ve yeni okuryazarlıklar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altun, N. (2019). *Temel eğitim programları ve ders kitaplarının dijital okuryazarlık bağlamında incelenmesi*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ardıç, E. ve Altun, A. (2017). Dijital çağın öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 1(1), 12-30.
- Arslan, A. (2015). Eğitim ve öğretimde sosyal medyanın kullanımı. *Sosyalleşen Olgular Sosyal Medya Araştırmaları*, 2(191-219).
- Arslan, H. (2014). Eleştirel medya okuryazarlığı kapsamında çocuk odaklı haber ve programlar üzerine bir değerlendirme. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 70-79.
- Arslan, S. (2019). *İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26.

- Aydın, A. (2018). Eğitimin Dijitalleşmesi, H. Aksu (Ed.). *Dijitopya dijital dönüşüm yolculuk rehberi* içinde (s. 162-166). İstanbul: Pusula 20 Teknoloji ve Yayıncılık A.Ş.
- Bakıroğlu, C. T. (2013). Sosyalleşme ve kimlik inşası ekseninde sosyal paylaşım ağları. *XV. Akademik Bilişim Konferans Bildirileri*, 1047-1054.
- Bartholow, B. D., Sestir, M. A. ve Davis, E. B. (2005). Correlates and consequences of exposure to video game violence: Hostile personality, empathy, and aggressive behavior. *Personality and social psychology bulletin*, 31(11), 1573-1586.
- Başar, S. (2018). *Fen bilimleri öğretmen adaylarının fende matematiğin kullanımına yönelik özyeterlik inançları, 21.yy becerileri ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi*(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baştuğ, M. ve Keskin, H. (2012). Okuma becerilerinin okuma ortamı açısından karşılaştırılması: Ekran mı kâğıt mı?. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 73-83.
- Bayrakcı, S. (2020). *Dijital yetkinlikler bütünü olarak dijital okuryazarlık: ölçek geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayrakcı, S. ve Narmanlıoğlu, H. (2021). Türkiye'deki lisans öğrencilerinin ve mezunlarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *AJİT-e Academic Journal of Information Technology*, 12(46), 46-47.
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. İzmir: Aşina Yayıncılık.
- Bingöl, H. (2022). *Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile mesleki motivasyonlarının incelenmesi*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Buckingham, D. (2006). Defining digital literacy—What do young people need to know about digital media?. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 1(4), 263-277.
- Bulut, İ. ve Koçoğlu, E. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin akıllı tahta kullanımına ilişkin görüşleri (Diyarbakır ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 242-258.
- Burton, L. J., Summers, J., Lawrence, J. ve Noble, K. (2015). Digital literacy in higher education: The rhetoric and the reality. H. H. Marcus K. Harmes içinde, *Myths in Education, Learning and Teaching*, (s. 151-172). London: Palgrave Macmillan.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Testlerin geçerlik ve güvenirlik analizlerinde kullanılan bazı istatistikler, Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A.
- Calvani, A., Fini, A. ve Ranieri, M. (2009). Assessing digital competence in secondary education -Issues, models and instruments. *Issues In Information And Media Literacy: Education, Practice And Pedagogy*, 53-72.
- Chetty, K., Qigui, L., Gcora, N., Josie, J., Wenwei, L. ve Fang, C. (2018). Bridging the digital divide: measuring digital literacy. *Economics*, 12(1), 1-18.

- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Cote, T. ve Milliner, B. (2018). A survey of efl teachers' digital literacy: a report from a japanese university. *Teaching English with Technology*, 18(4), 71-89.
- Covello, S. (2010). A review of digital literacy assessment instruments. *Syracuse University, 1*, 31.
- Cüre.F. ve Özdener, N. (2008). Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) uygulama başarıları ve BİT'e yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 41-53.
- Çakmak, Z. ve Taşkıran, C. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies*, 9(5), 529-537.
- Çakmak, Z. ve Taşkıran, C. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden eğitim bilişim ağı (EBA) platformu. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9),284-295.
- Çoklar, A. N., Güven, C. ve Işık, O. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin internet kullanımı konusunda rehberlik durumları. 4. *Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu (ITTES 2016)*, 6-8.
- Demirdağ, M. (2021).*Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile araştırma okuryazarlık becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Dolanbay, H. (2020). Dijital Okuryazarlık Becerisi ve Öğretimi, T. Çelikkaya ve H. Yakar (Ed.)*Konu ve beceri temelli sosyal bilgiler öğretimi – II* içinde (s.45-82). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Doucet, M. (2007). Library and Archives Canada: A case study of a national library, archives, and museum merger. *RBM: A Journal of Rare Books, Manuscripts, and Cultural Heritage*, 8(1), 61-66.
- Doyle-Jones, C. S. (2015). Importance of working collaboratively and risk-taking with digital technologies when teaching literacy. University of Toronto (Canada).
- Eğitim Bilişim Ağı [EBA]. (2022). *EBA-Hakkında*. <http://www.eba.gov.tr/hakkimizda> sayfasından 15.02.2022 tarihinde elde edilmiştir.
- Eğmir, E. ve Çengelci, S. (2020). Öğretmenlerin 21. yüzyıl öğretim becerilerinin yansıtıcı düşünmeyi uygulama becerilerini yordama gücü. *Tarih Okulu Dergisi*, 13(45), 1045-1077.
- Eshet, Y. (2002). *Digital literacy: A new terminology framework and its application to the design of meaningful technology-based learning environments* (pp. 493-498). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- European Commission: Education and Culture. (2008). *The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)*. Luxembourg: European Communities,
- FATİH Projesi. (2021). *FATİH Projesi Hakkında, Vizyonumuz-Misyonumuz*. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>

- Fatma, C. ve Özdener, N. (2008). Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) uygulama başarıları ve BİT'e yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 41-53.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage publications.
- Geçer, K. ve Dağ, F. (2010). Üniversite öğrencilerinin bilgisayar okur-yazarlık düzeylerinin belirlenmesi: Kocaeli Üniversitesi örneği, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 20-44.
- Gilster, P. (1997). *Digital Literacy*. New York, Wiley Computer Publishing.
- Goody, J. (2013). *Yazılı ve sözel arasında etkileşim: okur-yazarlık, aile, kültür ve devlet üzerine incelemeler*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Göldağ, B. ve Kanat, S. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin dijital okuryazarlık durumları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 70, 77-92.
- Gözde, G. (2007). Okuryazarlık sürecinde aile katılımının rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(01), 17-32.
- Gül, G. (2007). Okuryazarlık sürecinde aile katılımının rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(1), 17-30.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye 'de İnternet Konferansı*, 2(4), 128.
- Güleli, R. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojileri destekli öğretim materyallerini kullanımına ilişkin tutumları (Çanakkale İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Güntüç, S., Odabaşı, F. H. ve Kuzu, A. (2013). 21. yüzyıl öğrenci özelliklerinin öğretmen adayları tarafından tanımlanması: Bir Twitter uygulaması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9 (4), 436-455.
- Gürcan, A., Özhan, S. ve Uslu, R. (2008). Dijital oyunlar ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008*, 1-50.
- Hague, C. ve Payton, S. (2011). Digital literacy across the curriculum. *Curriculum Leadership*, 9(10), 2-10.
- Hamutoğlu, N. B., Güngören, Ö. C., Uyanık, G. K. ve Erdoğan, D. G. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe 'ye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429
- Hobbs, R. (2010). *Digital and Media Literacy: A Plan of Action. A White Paper on the Digital and Media Literacy Recommendations of the Knight Commission on the Information Needs of Communities in a Democracy*. Aspen Institute. 1 Dupont Circle NW Suite 700, Washington, DC 20036.
- Irak, D. ve Yazıcıoğlu, O. (2012). *Türkiye ve sosyal medya*, İstanbul: Okyanus Yayıncılık.
- İrvan, A. (2017, Haziran). Dijital Medya Okuryazarlığı Nedir? Neden Gereklidir?. *Dijital Medya ve Çocuk*, <https://dijitalmedyavecocuk.bilgi.edu.tr/2017/06/06/dijital-medya-okuryazarligi-nedir-neden-gereklidir/>

- İşman, A., Buluş, B. ve Yüzüncüyıl, K. S. (2016).Sosyalleşmenin dijitale dönüşümü ve dijital benliğin sunumu. *TRT Akademi*, 1(2), 608-619.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). Kültürleşme ve aile ilişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 120-127.
- Kamil, K. ve Tuna, M. (2008).İlköğretim çağındaki çocukların sosyalleşmesinde televizyonun etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2008(17), 159-182.
- Karahisar, T. (2013). Dijital nesil, dijital iletişim ve dijitalleşen! Türkçe. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 4(12), 71-83.
- Karahisar, T. (2014). İnternette çocukları bekleyen riskler ve medya okuryazarlığı, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 4(4), 82-95.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaymakcı, S. (2017). Yeni sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının bilim ve teknolojiye yaklaşımı. B. Ata (Ed.). *Bilim teknoloji ve sosyal değişme* içinde (s.13-17). Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kıyasoğlu, E. ve Ay, Ş. Ç. (2020). Sınıf öğretmenlerinin 21. yüzyıl öğrenen ve öğreten becerilerinin incelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 240-261.
- Kıyıcı, M. (2008). *Öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Koca, N. ve Daşdemir, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni bir teknoloji coğrafi bilgi sistemleri. *The Journal of Academic Social Science Studies* (50), 483, 496.
- Kocasinan Rehberlik Araştırma Merkezi. (2017).Güvenli internet kullanım rehberi. Erişim:https://kocasinanram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/38/15/169918/dosyalar/2017_04/21113741_YYretmenler_ve_Aileler_YYin_GYvenli_Ynternet_KullanYm_Rehberi.pdf adresinden 14.05.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Koltay, T. (2011). The media and the literacies: Media literacy, information literacy, digital literacy. *Media, culture & society*, 33(2), 211-221.
- Korkmaz, Ç. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile yaşam ve 21. yüzyıl öğreten beceri düzeyleri arasındaki ilişki*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Korkmaz, Ö. (2013). İlk ve orta öğretimde öğretimsel amaçlı teknoloji kullanımı. K. Çağıltay ve Y. Göktaş (Ed.).*Öğretim teknolojilerinin temelleri: Teoriler, araştırmalar, eğilimler* içinde (s. 431-446). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kozan, M. (2018). *BÖTE bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 0(28), 283-298.

- Leu, D. J., Kinzer, C. K., Coiro, J., Castek, J. ve Henry, L. A. (2018). New literacies: A dual-level theory of the changing nature of literacy, instruction, and assessment. In *Theoretical models and processes of literacy* (pp. 319-346). Routledge.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6, ve 7. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- Morpa Kampüs(2022).Morpa Kampüs'ü Keşfet. <https://www.morpakampus.com/kesfet> (Erişim tarihi: 15.02.2022).
- Mossberger, K. (2009). Toward digital citizenship: Addressing inequality in the information age. *Routledge handbook of Internet politics*, 173-185.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers ve Education*, 59(3)1065–1078.
- Ocak, G. ve Karakuş, G. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 129-147.
- Ocak, M. A. (2013). *Aile ve internet*, Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Okulistik (2022). Okulistik Hakkında. https://www.okulistik.com/blog/?page_id=108 (Erişim tarihi: 15.02.2022).
- Organisation of Economic Co-operation and Development [OECD]. (2011). PISA 2009 Results: Students on line digital technologies and performance. *OECD*.
- Ozkan, N. P. (2013). Sosyal Ağ Kullanıcılarının E-Sosyalleşme Sürecindeki Kimlik Yapılandırma Süreçleri. *ICCMTD-2013*, 386.
- Öçal, F. N. (2017). *İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algısı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer M. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin 21.yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algıları ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Özerbaş, M. A. ve Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1),16-25
- Özerbaş, M. A. ve Kuralbayeva, A. (2018).Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Özdemir Özden, D., Karakuş Tayşi, E., Kılıç Şahin, H., Demir Kaya, S. ve Bayram, F. Ö. (2018). Öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algıları: Kütahya örneği. *Electronic Turkish Studies*, 13(27), 1163-1184.
- Öztürk, T. (2006). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına yönelik yeterliliklerinin değerlendirilmesi (Balıkesir Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Pala, Ş. ve Başbüyük, A. (2020).Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 897-921.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the horizon*, 9(5), 1-6.
- Ribble, M. (2008). Passport to digital citizenship. *Learning & Leading With Technology*, 36(4), 14-17.
- Sağ, M. (2021). *Öğretmenlerin dijital okuryazarlığı ve engellerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Sarıtaş, T. ve Üner, N. (2013). Eğitimdeki yenilikçi teknolojiler: Bulut teknolojisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 192-201.
- Semiz, Ö. (2015). Teknolojik gelişmeler, bilgiye erişim ve telif hakları: Fırsatlar ve tereddütler. *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi (FMR)*, 1, 63-70.
- Spires, H. ve Bartlett, M. (2012). Digital literacies and learning: Designing a path forward. *Friday Institute White Paper Series*, 5.
- Stordy, P. (2015). Taxonomy of Literacies. *Journal of Documentation*, 71(3), 456-476.
- Şimşek, Ü. ve Yıldırım, T. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve görüşleri. *International Journal of Human Sciences*,13(1), 632-649.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Tarman, B. ve Baytak, A. (2011). Teknolojinin Eğitimdeki Yeni Rolü: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bakış Açılıarı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 891-908.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tekin, A. ve Polat, E. (2017). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeyleri ve çevrimiçi bilgi arama stratejilerinin değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2),635-658.
- Tepe, U. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlığa ilişkin görüşleri*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Timur, B., Timur, S. ve Akkoyunlu, B. (2014). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeylerinin belirlenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 41-59.
- Tonguç Akademi (2022). Biz Kimiz. <https://www.tongucakademi.com/hakkimizda>(Erişim tarihi: 15.02.2022)
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768.

- Turan, S. ve Karasu Avcı, E. (2018). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Ulusoy, O. (2008). *Ergenlerde bilişim teknolojileri kullanımı ve saldırganlık ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ünal, F., Özmen, C. ve Er, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin internet kullanma durumları. *Turkish Studies*, 8(6), 741-752.
- Üstündağ, M. T., Güneş, E. ve Bahçivan, E. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık durumları, *Journal of EducationandFuture*, 12, 19-29.
- Vélez, A. P., Olivencia, J. J. ve Zuazua, I. I. (2017). The Role of Adults in Children Digital Literacy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 237(21), 887-892. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2017.02.124>
- Vitamin (2022). Vitamin Ortaokul Nedir?.<http://www.vitaminegitim.com/ortaokul/sss/?ref=msfooter> (Erişim tarihi: 15.02.2022)
- Yaman, C. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Yaşar, S. ve Gültekin, M. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç Gereç Kullanımı, Cemil Öztürk (Ed.).*Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* içinde (s.287-311).Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yeşildal, M. (2018). *Yetişkin bireylerde dijital okuryazarlık ve sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişki: Konya örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yeşiltaş E. ve Sönmez Ö. F. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı ve Bilgisayar Tabanlı Materyal Geliştirme. R. Turan, A. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I* içinde (s.387-413). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yeşiltaş. E. ve Gez, A. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dijital Okuryazarlık Boyutu, O. Zahal, Ş. Koca ve K. Baş (Ed.). *Eğitim Bilimlerinde Teori ve Araştırmalar II*. İçinde (s.137-158). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Yıldırım, G., Yıldırım, S. ve Çelik, E. (2018). Yeni bir bakış-3 boyutlu yazıcılar ve öğretimsel kullanımı: Bir içerik analizi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25),163-184.
- Yılmaz, B. (1989). Okuryazarlık ve okuma alışkanlığı üzerine. *Türk Kütüphaneciliği*, 3(1), 48-53.
- Yontar, A. (2019).Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 815-824.

- Yükseköğretim Kurumu [YÖK] (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/YeniOgretmenYetistirmeLisansProgramlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf
- Zhao, Y. (2007). Social studies teachers' perspectives of technology integration. *Journal of technology and teacher education*, 15(3), 311-333.
- Z-Kitap.(2022) *Z-Kitap Hazırlama ve İnceleme Kriterleri*. <https://www.z-kitap.com/fatih-projesi-z-kitap-zenginlestirilmis-kitap-hazirlama-ve-inceleme-kriterleri/> (Erişim tarihi: 15.02.2022)

EKLER

EK-1A . Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ölçek Uygulama İzin Yazısı

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-24512418-605.01-30077554
Konu : Cahit KÖŞKER'in
Araştırma izni

25/08/2021

VALİLİK MAKAMINA

Ahi Evran Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 28.06.2021 tarih ve 330023 sayılı yazıları ile; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Cahit KÖŞKER'in "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin İncelenmesi (Kırşehir Örneği)" konulu araştırmayı yapma isteği bildirilmektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Cahit KÖŞKER'in ; İl geneli resmi/özel ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarih 1563890 sayılı (2020/2 nolu genelge) emirleri doğrultusunda araştırmanın, pandemi tedbirleri kapsamında yüz yüze eğitim öğretimdeki değişiklikler göz önüne alınarak ilgili denetimi okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ve araştırmacının sorumluluğunda müdürlüğümüz tarafından mühürlenmiş anket formlarının uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Metin ALPASLAN
İl Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR
25/08/2021

Adnan KAYIK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Yenice Mahallesi 182. Sokak No2 / P.K.40100 Merkez/KIRŞEHİR

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.nankiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (386) 213 51 50

Bilgi için: Sevim AKGÜL Şef

E-Posta : kirsehirmeim@meb.gov.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Kep Adresi : meb@irs01.icp.tr

İnternet Adresi : kirsehir.meb.gov.tr

Faks:3862131003

Bu evmik güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evmik.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 973a-ee43-38ea-8517-909c kodu ile teyit edilebilir.

EK-1B. Kırşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü Ölçek Uygulama İzin Yazısı

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-24512418-605.01-30107134
Konu : Cahit KÖŞKER'in
Araştırma izni

25.08.2021

DAĞITIM YERLERİNE

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Cahit KÖŞKER'in "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin İncelenmesi (Kırşehir Örneği)" konulu araştırması il geneli resmi/özel ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine pandemi tedbirleri kapsamında yüz yüze eğitim öğretimdeki değişiklikler göz önüne alınarak ilgili denetimi okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre araştırmacının sorumluluğunda uygulanması ile ilgili Valilik Makamının 25.08.2021 tarih ve 30077554 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Metin ALPASLAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Eki: Onay Örneği

DAĞITIM :
6 İlçe Kaymaklığına
Merkez ve Merkeze Bağlı Tüm
Ortaokul Müdürlüklerine

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Yenice Mahallesi 182. Sokak No2/ P.K.40100 Merkez/KIRŞEHİR

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (386) 213 51 50

Bilgi için: Sevim AĞGİL Şef

E-Posta : kirsehir@meb.gov.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Keş Adresi : mebuis01.kep.tr

İnternet Adresi : kirsheir.meb.gov.tr

Faks:3862131003

Bu evmik güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evmik.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 00c5-8111-39af-9e7a-6717 kodu ile teyit edilebilir.

EK-2. Dijital Okuryazarlık Ölçeği

	DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖLÇEĞİ	Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara Sıra	Sıklıkla	Her Zaman
		1	2	3	4	5
A. Etik ve Sorumluluk	A1. Günlük hayatta olduğu gibi dijital ortamlarda da kişisel veya yasal haklarının (mahremiyet, telif, konuşma özgürlüğü vb.) devam ettiğinin farkındayım.					
	A2. Çevrim içi ortamlarda kendimin ve başkalarının kişisel verilerini (fotoğraf, adres, aile bilgileri vb.) korumak için nasıl davranmam gerektiğini bilirim.					
	A3. Çevrim içi ortamlarda eriştiğim bilgilerin doğru olup olmadığını farklı kaynaklardan sorgulayabilirim.					
	A4. Çevrim içi ortamlarda siber zorbalık (aşağılama, küfür, nefret söylemi vb.) ve istismar gibi davranışların etik ve yasal sorumluluklarının farkındayım.					
	A5. Bilişsel ve ahlaki gelişime uygun olan dijital oyunları ve içerikleri ayırt edebilirim.					
	A6. Çevrim içi ortamlarda yaptığım her şeyin kaydedildiğinin farkındayım.					
	A7. Dijital ortamlarda telif haklarının ihlalinin doğabilecek etik ve yasal sorumlulukların farkındayım.					
B. Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	B1. Lisanslı yazılım, demo yazılım, korsan yazılım, kötü amaçlı yazılım ve crack kavramlarının ne olduğunu bilirim					
	B2. Donanım ve yazılım teknolojilerinin ne olduğunu bilirim.					
	B3. Bilgisayarımın işletim sistemini kurabilirim/format atabilirim					
	B4. Bilgisayarım ya da diğer elektronik cihazlarıma yazılım veya program yükleyebilirim.					
	B5. Torrent, İnternet, World Wide Web (WWW) ifadelerinin ne anlama geldiğini bilirim.					
	B6. Yasaklı İnternet sitelerine erişmek için cihazların proxy/dns ayarlarını değiştirebilirim.					
C. Günlük Kullanım	C1. E-Devlet uygulamalarını (MHRS, UYAP, vergi&ceza sorgulama vb.) etkin kullanabilirim.					
	C2. Bulut bilişim teknolojilerini (Google Drive, iCloud, Dropbox vb.) günlük hayatta etkin kullanabilirim.					
	C3. Mobil cihazlarda takvimi sadece tarihe bakmak için değil; aynı zamanda animatör, not alma, etkinlik oluşturma vb. işler için de kullanabilirim.					
	C4. Çevrim içi ortamlarda "video yüklemek/canlı yayın yapmak" gibi etkinliklerde bulunabilirim					
	C5. Rezervasyon, alışveriş, adres bulma vb. gündelik pratiklerde dijital teknolojileri etkin kullanabilirim.					
	C6. Kullandığım bir web sayfasını sık kullanılanlara veya yer imlerine ekleyebilirim.					
D. Profesyonel Üretim	D1. Dijital teknolojilere dayalı yazılım/uygulama geliştirebilirim.					
	D2. Programlama dillerinden (Java, C, Visual Basic, PHP, vb.) en az birini kullanabilirim.					
E. Gizlilik ve Güvenlik	E1. Uygulamaların kişisel bilgilerine (konum, rehber, kamera vb.) erişimini kısıtlamayı bilirim.					
	E2. İstenmeyen/spam epostaları ve oltalama mesajları tanıyıp engelleyebilirim.					
	E3. Sosyal ağlardaki paylaşımlarımda ve profilimdeki gizlilik/güvenlik ayarlarını değiştirebilirim.					
	E4. Nasıl güçlü bir şifre oluşturacağımın farkındayım.					
F. Sosyal Boyut	F1. Web tasarım sistemlerini (Weebly, Wordpress vb.) kullanarak İnternet sitesi tasarlayıp yayınlatabilirim.					
	F2. Kendi blog sayfamda veya farklı bloglarda yazı yazıp, paylaşabilirim.					
	F3. Dijital teknolojiler yardımıyla çeşitli imajları (fotoğraf, ses kaydı ve video vb.) değiştirip, yeni içerikler üretebilirim.					
	F4. Alanımla ilgili en az bir tane yazılımı (Photoshop, SPSS, Premiere, Office Word ,Excel vb.) etkili bir şekilde kullanabilirim.					

EK-3. Ölçek Kullanım İzin İsteği

SB

SERKAN BAYRAKCI

Kime: Siz

14.03.2021 Paz 11:15

On 13 Mar 2021, at 11:46, Cahit Kõşker

Sayın Hocam

"DİJİTAL YETKİNLİKLER BÜTÜNÜ OLARAK DİJİTAL OKURYAZARLIK: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI" isimli çalışmanızda geliştirmiş olduğunuz Dijital Okuryazarlık Ölçeğini Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitim Bilim Dalında "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Düzeyinin Tespiti" konulu tez çalışmamda kullanmak için izininizi talep ediyorum. Ölçeği kullanma izini vererseniz çok sevinirim. İlginiz için şimdiden teşekkürler.

Cahit KÕŞKER
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

SB

SERKAN BAYRAKCI

Kime: Siz

14.03.2021 Paz 11:15

Merhaba,

Elbette kullanabilirsiniz. Ölçek hem puanlama hem de z skora çevrilerek ortalamaya göre katılımının düzeyini de belirlemektedir. Üniversite öğrencileri ve mezunlarına yönelik hazırlanmıştır.

Araştırmanızın sonuçlarını paylaşırsanız memnun olurum. Ölçekle ilgili sorularınız olursa da rahatlıkla iletişime geçebilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim,

Saygılarımla.

Serkan B.

EK-4. Etik Kurul İzin Onayı

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE KARAR FORMU

Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	Cahit KÖŞKER		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	24.03.2021		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi (Kırşehir)		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçek/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeri	Tarihi	Saati
	İİBF Dekanlığı Makam Odası	15.04.2021	11:00
Karar No	Karar Tarihi	15.04.2021	
	Karar No	2021/2/4	
Karar Sonucu	(X) Kabul	(X) Oybirliği	
		() Oy Çokluğu	
	() Ret	() Oybirliği	
		() Oy Çokluğu	

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

<u>Karar ve Gerekçesi</u>	
Cahit KÖŞKER'e ait "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi (Kırşehir)" konulu proje araştırmasının bilimsel araştırmalar etiği açısından yapılan değerlendirmesinde kabulüne,	
<i>Oy birliğiyle karar verilmiştir.</i>	
Etik Kurul Başkanı Prof. Dr. Nur ÇETİN	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı: Cahit KÖŞKER

Eğitim Durumu

Lisans (2001-2005): Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans (2019-2022): KAEÜ, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi

Mesleki Deneyim (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)

2005-2009: Erzurum/ Olur Kazım Karabekir İlköğretim Okulu (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)

2009-2014: Kırşehir/ Merkez Dulkadirli İlköğretim Okulu (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)

2014-2019: Kırşehir/ Merkez TEV Zahide Zehra Garring Ortaokulu (Müdür Yardımcısı)

2019- :Kırşehir/ Merkez Şehit Ramazan Donat Ortaokulu (Müdür Yardımcısı)

Yayınlar :

Çelikkaya, T. ve Köşker,C. (2022, Mayıs).*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeyleri İncelenmesi*.13. Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresinde (ICONTE'2022) sunulan bildiri, Eğitimde Mükemmellik Derneği. Erişim adresi: <https://www.iconte.org/>